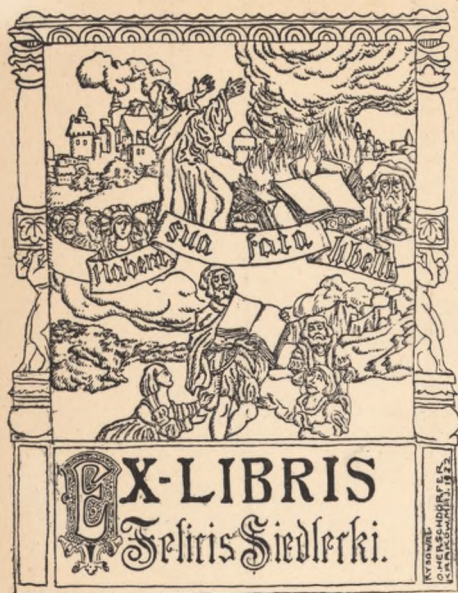

3071

TAJNE DOKUMENTY CENZURY NIEMIECKIEJ

1914 — 1918

Z oryginału tłumaczył

D-r praw Stefan Podkomorski

Wydał nakładem własnym

Hipolit Konstanty Ożarowski

4 wa 1206

WARSZAWA

Druk. J. Świętoński i S-ka, Kopernika 34

1919

5492 S

327 (430: 438) : 381.45

ZBIORY ŚLĄSKIE

Akc 7 Nr 818 / 72 / S

OD TŁOMACZA.

Geneza wydawnictwa.

W marcu r. 1915 zaciągnęli mnie prusacy do wojska jako niewyćwiczonego landszturmistę. Pół roku ratowałem się, jak mogłem, symulując różne choroby. Ostatecznie we wrześniu wzięli mnie do szeregu. Wtenczas zgłosiłem się do Wydziału prasowego w Warszawie za tłumacza. Pod koniec listopada wezwano mnie do Warszawy.

Szef wydziału, znany hakatysta Cleinow, zrobił mnie odrazu cenzorem, pomimo protestów moich i zastrzeżeń. Byłem żołdakiem, musiałem słuchać.

Byłem cenzorem kolejno w Warszawie, Włocławku, Łodzi, Warszawie, Katowicach (cenzura książkowa na granicy), znowu w Warszawie i od 1 listopada r. 1917 — w Sosnowcu.

Z myślą przepisania najważniejszych rozporządzeń cenzury nosiłem się od samego początku. Nie było jednak czasu, a przede wszystkim dobrej sposobności, która nastąpiła dopiero w Sosnowcu. Zamieszkałem przy Wydziale prasowym, na tym samym korytarzu. Nad ubikacjami Wydziału na pierwszym piętrze (lokal mieścił się na parterze domu Dietla № 11 przy ul. Dietlowskiej 2b) mieszkał szef Wydziału major Engelhard Loeninger, z zawodu inspektor po-

licyjny z Kassel. Pod jego pokojem sypialnym, w którym, ze względu na wygodną kanapę, wiecznie wysiadywał, był sekretariat Wydziału. Tam w szafie z drzwiami przesuwanymi mieściły się akta. Klucz do szafy miałem. Drzwi szafy przy otwieraniu i zamykaniu skrzypiały nieznośnie.

Sekretarzem był Jerzy (Georg) Leupold z Elberfeldu. Sprowadził sobie żonę do Katowic i tam miał mieszkanie. Co dzień rano pierwszym pociągami zjeżdżał do Sosnowca, cały dzień, z wyjątkiem pory obiadowej (od 1 — 2-ej), gdy i ja byłem na obiedzie, siedział w biurze, aż do godz. 6-ej wieczorem, potem szedł pieszo do Szopienic, skąd pociągami jechał do Katowic. Cały dzień nos miał w swoich aktach, bo zresztą nic prawie nie miał do roboty.

W noc Sylwestrową 1917 na 1918 r. postanowiłem, nie bez trwogi, brać odpisy z akt. W dniu 1 stycznia 1918 r. przystąpiłem do pracy. Wpierw wszystkie akta przeczytałem i na pasku zapisywałem sobie te stronicę, na których znajdowały się interesujące rzeczy. Notatki robiłem oczywiście pokrójmu, zresztą nie krępowałem się, boć przecież było rzeczą zupełnie naturalną, że nareszcie powinienem się dokładnie zapoznać z treścią akt sosnowieckiego Wydziału.

Medytowałem przytem, jakby materiał ułożyć. Podług tematów — nie dało się to zrobić, więc postanowiłem spisać wszystko chronologicznie.

Po dokonaniu spisu, zabrałem się do pisania. Rzec była nie łatwa. Z początku żyłem w wiecznym strachu. Dla pewności odprowadzałem Leupolda za granicę, co go bardzo rozczulało. Potem czekałem, aż się major Loeninger nie wyniesie do kasyna. Był wielkim sknerą, więc wychodził mniej więcej co drugi dzień. Czy wyszedł, dowiadywałem się od ordynansa Złotowskiego, pochodzącego z Kaszub.

Gdy miałem pewność, że powietrze było czyste, szedłem do sekretariatu i brałem potrzebny mi fascykuł akt. Major wracał zawsze o 10-ej wiecz. Akta odnosiłem zawsze rano, zanim przyszła posługaczka; czasem pisałem całą noc.

Wpierw wszystko przepisałem po niemiecku na karteczkach,

brałem jeden fascykuł po drugim. O utrzymaniu chronologicznego porządku nie mogło być mowy, ale inaczej robić nie mogłem. Gdym cały materiał miał zebrany, w kwietniu 1918 r. zabrałem się do tłumaczenia ¹⁾).

Tłumaczyłem rażno, bo nie byłem już skrępowany przez majora, nie potrzebowałem chodzić do sekretarjatu, wszystko mi jedno było, czy był w domu, czy też wyszedł. Skończyłem pracę 10 maja.

Zaraz potem zabrałem się do chronologicznego uporządkowania materiału. Czyniłem to w ten sposób:

Wszystkie karteczki, a było ich sporo, ponumerowałem liczbami arabskimi, poszczególne zaś wiadomości na tych karteczkach liczbami rzymskimi. Potem wzięłem wielkich kilka arkuszy, na których wypisałem lata 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 i miesiące styczeń, luty i t. d. Potem przeglądałem wszystkie karteczki kolejno i ponumerowane wiadomości notowałem na arkuszach w miejscu należytem. Np. na karteczce 1 pierwsza wiadomość była z stycznia r. 1917 więc na arkuszu z r. 1917 pod styczeń zapisałem 1¹.

Gdy cały materiał w ten sposób był podzielony, uporządkowałem poszczególne wiadomości w poszczególnych miesiącach i zabrałem się do przepisywania na czysto. Tak powstał rękopis.

Cała sprawa była gotowa na początku lipca 1918 r. Przypadkiem znalazłem później pod starymi gazetami fascykuł akt z czasów przed założeniem Wydziału prasowego w Sosnowcu. Wydział założony został w kwietniu 1916 r. Ten fascykuł zawierał materiał, wyjęty z akt tych urzędów (powiat, władze wojskowe), które przed założeniem Wydziału prasowego sprawowały cenzurę. Oczywiście wybrałem dla rękopisu co najważniejsze. Tem się tłumaczą załączniki, które oznaczyłem literą a, b i t. d. w pierwszym zeszycie rękopisu.

¹⁾ Co do materiału samego, to brałem wszystkie rozporządzenia cenzury warszawskiej, wszystkie rozporządzenia Oberzensurstelle w Berlinie w sprawach polskich, wszystkie rozporządzenia, dotyczące spraw słowiańskich, oraz najciekawsze rozporządzenia natury ogólnej, o ile one rzucały światło na łajdactwa niemieckie.

Będąc zajęty pracą po uszy, nie troszczyłem się zbyt o grożące mi bądź co bądź niebezpieczeństwo. Dopiero po ukończeniu rękopisu zrobiło mi się duszno i postanowiłem rękopis ulokować poza domem. Ale gdzie i u kogo?

O tej sprawie wiedział tylko dr. Leon Boruski, kierownik cenzury pogranicznej w Katowicach, także poznaniak. Po długim namyśle zwierzyłem się ks. Bolestawowi Rydzemu z Sosnowca, obecnie proboszczowi w Porębie pod Miechowem. Przyjął rękopis i przyrzekł poprawić, mianowicie usterki językowe, które wkradły się do rękopisu. Siedziałem przecież wciąż w tej niemczyźnie i w końcu nieraz nie wiedziałem, jak zdania ciężkiego stylu urzędowego ująć w formę polską poprawną. Naradzić się z nikim nie mogłem. (Dr. Boruski przyjeżdżał rzadko, po zakupy i bawił zawsze bardzo krótko). Sam do Katowic też rzadko wtenczas jeździłem, no, i rękopisu z sobą zabierać przecież nie mogłem.

Ks. Rydzy przeczytał tylko pierwszy zeszyt, jak widać z poprawek ołówkowych. Po niedługim czasie ks. Rydzy oddał mi rękopis, pracował bowiem w „Kurjerze Zagłębia“, znienawidzonym przez majora Loeningera, który go szykanował jak mógł i o ile mu nie przeszkodziłem. Ks. Rydzy obawiał się, że mogą i u niego zrobić rewizję, a potem co?

Rękopis zabrałem więc z powrotem i dałem go państwu Szeligowskiemu, Dietłowska 2b. Pani Sz. przechowywała go w szafie od bielizny, nie wiedząc, co pakiet zawiera. Tam rękopis leżał do września.

Tymczasem nagromadziło się znów dość materiału. Trzeba było rękopis uzupełnić. Poprosiłem więc p. Sz. o zwrot i dopisałem, co było potrzeba. We wrześniu, właśnie w tym czasie, ks. Rydzy wskazał mi p. inż. Łaszczyńskiego jako człowieka zupełnie pewnego. Zapoznałem się z tym panem i powiedziałem mu, o co chodzi. P. Ł. zgodził się na przechowanie rękopisu w swej fabryce jakichś wyrobów wojennych pod firmą „Miedziankit“ na Starym Sosnowcu. W fabryce była straż wojskowa niemiecka. Czyż rękopis mógł być w lepszych rękach?

Pod koniec października 1918 r. wybierałem się na urlop w Poznańskie. Poprosiłem o zwrot rękopisu, uzupełniłem go znów i w dniu 31 października dałem go na schowanie znowu pp. Szeligowskim. W podróży mogą się różności zdarzyć. Poprosiłem więc pp. Szeligowskich, żeby, gdybym nie wrócił 22 listopada z urlopu, pakiet w dniu 1 grudnia oddali p. Wiktorowi Czajewskiemu, wówczas redaktorowi Kurjera Zagłębia, (dziś redaktor i wydawca „Rozwoju“ w Łodzi). Panu Czajewskiemu powiedziałem tylko, żeby wraz z mego niepowrotu, w dniu 1 grudnia zażądał od pp. Szeligowskich pakietu, przeznaczonego dla niego. Pozatem mówiłem mu, że może z tym fantem począć, co chce.

Podczas mego pobytu w Poznańskim wybuchła rewolucja, Niemców z Królestwa wyrzucili. Wróciłem 22 listopada do Sosnowca, gdzie przyjąłem miejsce redaktora „Kurjera Zagłębia“, które mi zaoferowano.

Chciałem w Kurjerze ogłaszać wyjątki z mego rękopisu, ale się rozmyśliłem i wydrukowałem tylko dwie rzeczy:

- 1) Okólnik Beselera do urzędników i wojska w sprawie grzecznego obchodzenia się z ludnością polską № 283 z dnia 15.XII. 18 r. p. t.: „Z dokumentów krzyżackich“.
- 2) konszachty Kulerskiego z Niemcami „Zakulisowa robota“ № 282 z dnia 14. XII. 18 r. Depesza, podana w tym, artykule, jest zaczerpnięta z „Kurjera Poznańskiego“, list zaś Zast. sztabu gen. — mój. Zredagowałem artykuł naumyślnie tak, aby z niego nie wynikało źródło, skąd ten list pochodzi. To też pisma warszawskie („Gazeta poranna“, „Gazeta Warszawska“) przypisywały go „Kurjerowi Poznańskiemu“.

Rękopis leżał u mnie w redakcji. Zabrał go ze sobą do Warszawy, p. Józef Maciejewski, obecnie redaktor „Kurjera Zagłębia“ i wziął tę sprawę w swoje ręce. Tak rękopis znalazł się w Warszawie i dzięki obywatelskiej ofiarności p. H. K. Ożarowskiego, wychodzi na światło dzienne.

Wszystkie akta major Loeninger i Leupold popalili, z wyjątkiem — o dziwny zbiegu okoliczności! — ostatniego zupełnie cienkiego fascykułu akt „Zensurverfügungen“, który znalazłem po powrocie

pod biurkiem Leupolda wśród papierów. Było tam więcej takich kompatur — próżnych; widocznie Leupold myślał, że i ten fascykuł próżny. Mogłem więc rękopis uzupełnić aż do ostatniej chwili rozporządzeniami cenzury. Tych jednak w listopadzie było bardzo mało, ale zawsze miałem tę satysfakcję, że mogłem dzieło doprowadzić do zupełnego końca.

Wobec spalenia przez Niemców reszty akt, rękopis mój jest unikatem, bez czego ślady cenzuralnych represji niemieckich zginęłyby w niepamięci.

Dr. prawa Stefan Podkomorski.

Sosnowiec, dn. 27 lutego 1919 r.

1. Szef sztabu generalnego armji czynnej.
M. F. № 1822 Pr.

12/8 1914.

Potrzeba wymaga ukazywania się pism polskich w języku polskim, ażeby ludność polska w swoim języku śledzić mogła wypadki wojenne i polityczne. Tylko w razach wyjątkowych byłoby na miejscu tłumienie pism lub zmuszanie do wydawania w języku niemieckim.

Należy postarać się o skuteczne cenzurowanie także i dzienników, wychodzących w języku polskim. Przekroczeń przepisów cenzury, ogólnie obowiązujących, nie puszczać płazem, lecz karać je.

1a. . ? . .

. 9. 1914 r.

Ministerjum wojny zarządziło, że odezwy treści politycznej wydawać wolno tylko z inicjatywy i z podpisem naczelnego wodza na Wschodzie, ewentualnie generał-gubernatorstwa ¹⁾).

1b. Zast. Sztab Generalny Armji

Berlin, d. 18. 9. 1914 r.

III b. № 605 Pr. Abt.

Do

Zast. Komendy Generalnej

VI Korpusu armji

we Wrocławiu.

Pożądaniem jest, aby wiarogodne wiadomości z teatru wojny i ogólnej sytuacji w Niemczech przedostały się do Polski rosyjskiej.

¹⁾ Dotyczy to generała von Morgen, który, wkraczając do Królestwa, w odezwie do ludności polskiej obiecywał wolność i niepodległość.

Jako odnowiedni środek ku temu wybrano dzienniki „Gazetę Grudziądzką“ i „Katolik“ (Bytom), które to pisma drukować będą osobne wydania dla polaków w Rosji. Każdy taki numer musi otrzymać aprobatę cenzury miejscowej. Urzędy cenzuralne poinformować należy w tym kierunku, że pisma te kwestje religijne i narodowościowe omawiać mogą swobodnie i płomiennie (zündend). Jednakowoż sprawa niepodległości Polski nie ma być dyskutowana. Tylko uwolnienie z pod jarzma rosyjskiego ma być propagowane, lecz nie należy przy tem wysnuwać wniosków na przyszłość. Na dokładne przetłumaczenie niemieckich urzędowych komunikatów wojennych zwracać pilną uwagę.

Rozpowszechnianiem na rosyjskiem pograniczu tych wydań specjalnych obu wymienionych pism polskich zajmują się osobne organizacje, otrzymujące instrukcje z Berlina, a któremi kierują: Karol Skworz z Grudziądza, Wiktor Nowakowski z Bytomia, Józef Bednorz z Skalmierzyc, Leon Kozicki z Wągrówca. Wymienionym osobom Oddział Kolejowy Sztabu Generalnego udzielił przepustek na jazdę koleją na wschodzie monarchji pruskiej.

Zastępcze Komendy Generalne zechcą dopilnować, aby wywozowi pism tych nie stawiano żadnych przeszkód. Transport pism ma się odbywać za frachtem.

Frachtowe listy kolejowe, jako też i paczki z gazetami winny nosić napis „Privatgut der Heeresverwaltung“ (Mienie prywatne administracji wojskowej) i winny być odstemplowane przez miejscowy urząd cenzuralny.

Celem szybkiego i nieskrępowanego uskuteczniania transportu tych przesyłek pocztowych z gazetami, należałoby się skomunikować z odpowiednią komendą linjową.

Zast. Komenda Generalna XVII Korpusu Armji otrzymała pismo tej samej treści.

Z polecenia

Brose.

2. OZ¹⁾ 99

Berlin, 8. 3. 1915.

Wiadomości, dotyczące gospodarczego użytkowania ziem przez nas zajętych, są niepożądane i dlatego należy je narazie wstrzymać.

¹⁾ OZ = Ober-Zensurstelle w Berlinie. Zarząd prasy, później Wydział prasowy — w Warszawie.

O naszej działalności gospodarczej w krajach okupowanych najlepiej publicznie nie wspominać, gdyż niewiadomo, w jaki sposób strona przeciwna artykuły na ten temat wyzyska przeciwko nam.

3a **Zarząd cywilny dla Polski rosyjskiej**
I 8720

Poznań, 3. 5. 15.

Rozporządzenie moje z dnia 17 marca 1915 r.—I 5534—w sprawie wyszukiwania notatek z gazet i artykułów o wojennych przygotowaniach Rosji, przywołuję ponownie na pamięć i upraszam o rychłe załatwienie.

3b **Naczelne dowództwo Armji 9-ej**

Łódź, d. 12. 5. 15.

Obwieszczenie.

I

1. Wszystkie skrypta, które na okupowanych przez wojska niemieckiej, a nie podlegających administracji austro-węgierskiej obszarach wytwarzane będą za pomocą re-produkcji, podlegają cenzurze prewencyjnej.
 2. Cenzurowanie nastąpi:
 - a) w miastach Łodzi i Częstochowie wyłącznie przez oddziały Zarządu prasowego;
 - b) w innych miejscowościach przez naczelników powiatów albo komendantów etapowych lub miejscowych w porozumieniu z kierownikiem Zarządu prasowego.
 3. Na obszarach, oznaczonych pod liczbą 1 zabroniony jest debit lub rozpowszechnianie skryptów, nie wytwarzanych na tych obszarach.
- Wyjątki z pod tego zakazu wymagają osobnego pozwolenia Naczelnego dowództwa armji 9-tej.
4. Niezastosowanie się do powyższego rozporządzenia pociąga za sobą karę.

II.

Następującym skryptom, które nie są wytwarzane na zajętych obszarach Wschodu, dozwolony jest—aż do odwołania—debit i rozpowszechnianie na obszarach zajętych:

1. wytwarzanym w języku niemieckim w granicach Rzeszy niemieckiej pod okiem cenzury niemieckiej pismom codziennym i czasopismom;
2. pismom polskim:

Dziennik Poznański, Poznań,
Kurjer Śląski, Bytom,
Katolik, Bytom,
Polak, Bytom,
Illustrowany Kurjer Wojenny, Bytom,
Nowa Reforma, Kraków.

Łódź, dn. 12. 5. 1915 r.

Wódz naczelny.

3c. **Naczelna Komenda Armji 9-ej**

A. H. Qu., 12. 5. 1915 r.

Cleinow

Instrukcja służbowa dla kierownika Zarządu prasowego.

1. Zarząd prasowy jest instytucją wojskową. Tworzy on pod kierownictwem porucznika Cleinowa oddział Naczelnej Komendy armji 9-tej i podlega naczelnemu Kwartaltermistrzowi;
2. Zarząd prasowy czuwa nad całym przemysłem drukarskim i księgarskim i wykonuje cenzurę wszelkich druków i pism, ukazujących się poza frontem armji wschodnich.

W drugim rzędzie zadaniem Zarządu prasowego jest urabianie nastroju w kraju (okupowanym) na rzecz interesów niemieckich. Monopol informacyjny.

3. Kierownik Zarządu prasowego korespondencję z podwładnymi oddziałami i z ukazującymi się w Polsce gazetami i. t. d. w sprawach cenzury prowadzi samodziel-

nie. Wszystkie decyzje, przekraczające te ramy, jakoteż i korespondencje z władzami i t. d. nastąpią zawsze po złożeniu referatu ustnego przed naczelnym kwatermistrzem i z reguły skuteczniiane będą przez tegoż.

4. Zarząd prasowy o zajęciach lokalnych, dochodzących od jego wiadomości, a które mogłyby zainteresować poszczególnych naczelników powiatów, szefów i t. d., choćby się nie nadawały do opublikowania, zobowiązany jest donieść tym władzom. Naczelnikom powiatów i t. d. pozostawia się swobodę w użytkowaniu materiału i zajęcia wobec niego stanowiska;
5. O ukaraniu redaktorów i środkach, mających być zastosowanymi przeciwko nim, decyduje Naczelna Komenda armji 9-ej po wysłuchaniu kierownika Zarządu prasowego.

4. **OZ 243**

19. 5. 15.

Wiadomości o wysyłaniu krajowców z zajętych ziem nieprzyjacielskich zbadać starannie, a przed opublikowaniem przedłożyć je zastępczemu sztabowi generalnemu.

5. **№ 222/6 15 Z I**

9. 6. 15.

Zabroniony jest obieg pism następujących polsko-amerykańskich:

1. Dziennik narodowy z Chicago.
2. Wielkopolanin z Pittsburga.
3. Robotnik polski z Nowego Yorku.
4. Polak w Ameryce z Buffalo.
5. Dziennik związkowy Zgoda z Chicago.
6. Ameryka-Echo z Toledo.

5a. **Zarząd cywilny dla Polski rosyjskiej** Kalisz, dn. 10. 6. 1915 r.

I B 479

Zwracam uwagę na obwieszczenia o prasie Naczelnego dowództwa armji 9-ej, które ukażą się w najbliższym numerze Dziennika

rozporządzeń. Odbitki obwieszczeń oraz wskazówki służbowe dla kierownika Zarządu prasy załączam.

Do cyfry 2b obwieszczenia I-ego Naczelne dowództwo armji 9-ej na zapytanie moje wyjaśniło, że cenzura pozostanie przy naczelnikach powiatów wszędzie tam, gdzie w miejscu ich urzędowania ukazuje się gazeta, o ile tam nie jest urządzony oddział lub filja Zarządu prasy. Naturalnie panowie kreisshefowie bezpośrednie życzenia kierownika Zarządu prasy w sprawach cenzuralnych będą uwzględniali i w sprawach Zarządu będą go bezpośrednio informowali.

Zechce Pan (naczelnik powiatu) po miesiącu złożyć relację co do doświadczeń, poczynionych przy współpracy z Zarządem prasy.

Rozporządzenia policyjne, sprzeciwiające się nowej regulacji, należy znieść po porozumieniu się z kierownikiem Zarządu prasowego.

Dalej nadmieniam, że nie istnieje zamiar wykluczenia książek niemieckich od dowozu, natomiast niekontrolowany dowóz książek polskich nie ma być tolerowany. Naczelne dowództwo armji 9-ej nie pragnie jednak w swoim obwieszczeniu zaznaczyć stanowiska wyjątkowego literatury polskiej na niekorzyść tejże.

von Kries.

6. OZ 420

18. 6. 15.

O przysługach, jakie żydzi w okupacji rosyjskiej czasami oddają wojskom naszym, w prasie nie wspominać, ponieważ rosjanie przez złe traktowanie odstręczają żydów od tych usług.

7. OZ 265

28. 6. 15.

Dotyczy prasy w rosyjskiej Polsce.

Przedsiębiorstwa wydawnicze Napieralskiego są przyjaźnie usposobione wobec Niemców (Dziennik Polski w Częstochowie i Kurjer Zagłębia w Sosnowcu). Zapobiedz, aby prasa polska nie zaczęła ich.

Również sprzyjają Niemcom:

Deutsche Lodzer Zeitung.
Gazeta Łódzka.

Lodzer Volksblatt.

Dziennik Powszechny (we Włocławku).

Kurjer Płocki (w Płocku).

Uprasza się wszelkie artykuły dzienników polskich o stosunkach, panujących w rosyjskiej Polsce, po ukazaniu się ich, przesyłać do zarządu prasy głównego wodza na wschodzie w Łodzi, a także dostarczać temu urzędowi szcztokowych odbitek artykułów o rosyjskiej Polsce, wstrzymanych przez cenzurę.

Artykuły niekorzystnie świadczące o stosunkach prasowych w rosyjskiej Polsce, mianowicie wiadomości o aresztowaniu redaktorów i nałożonych na nich karach, są narazie niepożądane.

8. **№ 338 7 15 Z I**

8. 7. 15.

Zabroniony jest obieg następujących pism polsko-amerykańskich:

1. Dziennik Chicagoski z Chicago.
2. Kurjer Polski z Milwaukeee.
3. Dziennik ludowy z Chicago.
4. Djabeł z Chicago.
5. Dziennik Polski z Detroit (Michigan).
6. Sokół Polski z Pittsburga.
7. Zgoda z Chicago.
8. Gazeta Polska z Milwaukeee.
9. Odbudowanie Polski z Milwaukeee.
10. Polonja z Chicago.
11. Gazeta Katolicka z Illinois.
12. Straż ze Scranton.

9. **OZ 702**

13. 7. 15.

Koncert, który dzisiaj odbył się w Pszczynie, a na którym przedstawiono nową kompozycję hymnu narodowego, w prasie zupełnie pominąć ¹⁾.

10. **OZ 1025**

9. 8. 15.

Londyn rozsiewa wiadomość, jakoby w ubiegłym tygodniu rząd niemiecki w Petersburgu kazał badać, czy jest możliwość zawarcia

¹⁾ W Pszczynie na Górnym Śląsku przed zajęciem Warszawy znajdowała się główna kwatera niemiecka. (*Przyp. H.*).

pokoju. Gdyby podobne depesze przedłożono do ocenzurowania, wstrzymać je narazie.

11. **OZ 1070**

13. 8. 15.

Przedruk i omawianie artykułu wstępnego, zamieszczonego w № 1 „Deutsche Warschauer Zeitung“ z dnia 10. 8. 15 są niepożądane.

12. **Okólnik № 1 zarządu prasy.**

Warszawa, 14. 8. 15.

Do redakcji.

Dla informacji szanownej redakcji.

Notatki, wiadomości lokalne i wszystek materiał, odnoszący się do władz niemieckich, wolno w pismach publikować tylko za poprzedniem porozumieniem się z cenzurą.

13. **Konferencja prasowa.**

Berlin, 21. 8. 15.

Sztab generalny: Zakaz publicznego omawiania celów wojennych podtrzymuje się w całej pełni, także pod względem ukształtowania się stosunków na wschodzie. (Sprawa polska). Dla stanowiska prasy miarodajną ma być myśl, że interesem naszym jest, abyśmy zapewnili sobie przyjazne usposobienie polaków.

Dlatego unikać tego wszystkiego, coby w Polsce wywołać mogło niepokój i niezadowolenie lub polski ruch wolnościowy skierowało przeciwko nam, zamiast przeciwko Rosji. Rozprawy na temat sprawy polskiej mogłyby też łatwo zakłócić spokój domowy. (Burgfrieden).

14. **OZ 1191**

21. 8. 15.

Urzędy cenzurujące zawiadamia się poufnie, że niebawem oczekiwać należy ogłoszenia programu stronnictwa socjal-demokratycznego w sprawie celów wojennych i w sprawie agitacji za aneksjami. Poleca się dopuszczenie go, po skreśleniu zdania, dotyczącego zwrotu Belgji, gdyż inaczej nastąpiłoby odczytanie programu w parlamencie, wraz z owem zdaniem, a wówczas dalszemu rozpowszechnieniu za-

pobiedzby już nie można. Dalej poleca się przeszkodzić wszelkim dyskusjom nad tym programem w prasie.

15. Okólnik № 2 Zarządu prasy.

Warszawa, 2. 9. 15.

Do redakcji.

Pisma uprasza się uprzejmie, ażeby nie ogłaszały żadnych wiadomości o przebiegu budowy mostów, kolei, dróg i innych środków komunikacyjnych, znajdujących się po za plecami wojsk walczących.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

16. Okólnik № 3 Zarządu prasy.

Warszawa, 2. 9. 15.

Do redakcji.

Odpowiedzialnych panów redaktorów wszystkich pism wzywa się, aby przed wydaniem pisma przedłożyli do ocenzurowania wszystkie, z jakiegokolwiek strony dostarczane im wiadomości, artykuły lub oceny, dotyczące zarządzeń władz niemieckich w jakiegokolwiek bądź dziedzinie administracji niemieckiej lub austro-węgierskiej.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

17. Okólnik № 4 Zarządu prasy.

Warszawa, 3. 9. 15.

Do redakcji.

Z prasy polskiej, przez niedopatrzenie naszego redaktora nocnego, przedostała się także do „Deutsche Warschauer Zeitung“ wiadomość, jakoby w przyszłości podania do gubernatorstwa redagowane być winny w języku niemieckim. Wiadomość ta jest nieprawdziwa. Jak dotąd, tak i nadal obowiązuje rozkaz gubernatorstwa warszawskiego, mocą którego oba języki, niemiecki i polski, dopuszczone są jako języki urzędowe.

W toku komunikowania się z władzami wyłoniła się konieczność układania podań w obydwóch językach, a to ze względu na przyspieszenie opracowania wszystkich spraw. Zalecamy więc ludności, we własnym interesie, trzymania się tego trybu.

Do redakcji.

Wszystkie publikacje, noszące podpis „Generał-gubernatorstwo“, mają być ogłaszane na pierwszej stronie, na pierwszym miejscu i w pierwszym dniu, drukiem, bijącym w oczy.

Do redakcji.

Według pierwszego mego okólnika, pisma do poprzedniego ocen-
zurowania przedstawiać miały wszystkie publikacje, dotyczące władz
i komend niemieckich. Pomimo to, ukazują się podobne, a niepraw-
dziwe wiadomości bez cenzury.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia
cenzury może pociągnąć za sobą karę.

Do Polskiego biura prasowego w Raperswilu, pomimo jego filo-
niemieckiego płaszczyka, należy odnosić się z nieufnością. Działa
ono w kierunku narodowo polskiej myśli niepodległościowej według
programu galicyjskiego Naczelnego Komitetu Narodowego i to w ten
sposób, że działalność jego przedstawia się jako wynik jednolitej
opinji wszystkich Polaków.

Działalność swoją agitacyjną uprawia owo biuro, rozsyłając re-
gularnie artykuły korespondencyjne i broszury w różnych językach.

Do redakcji.

Wszystkie redakcje dzienników i czasopism obowiązane są do-
starczyć zarządowi prasy z każdego wydania po 50 egzemplarzy obo-
wiązkowo. Doręczenie winno nastąpić *natychmiast* po ukazaniu się
pisma. Gazety poranne muszą być dostarczone najpóźniej do godzi-
ny 3-ej rano, wieczorne do godziny 4-ej po południu.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

22. Okólnik № 8 Zarządu prasy.

W. 14. 9. 15.

Do redakcji.

W „Dzienniku rozporządzeń cesarskiej-niemieckiej administracji w Polsce“ z dnia 15 czerwca 1915 roku № 8 znajduje się następujące obwieszczenie: „Następującym pismom, niedrukowanym w okupacji na wschodzie, dozwolony jest aż do odwołania wolny dowóz i obieg w okupacji:

1. Dziennikom i czasopismom, drukowanym w języku niemieckim w obrębie granic Rzeszy i znajdującym się pod nadzorem cenzury niemieckiej.
2. Pismom polskim:
Dziennik Poznański, Poznań.
Kurjer Śląski, Bytom, G. Śląsk.
Katolik, Bytom, G. Śląsk.
Polak, Bytom, G. Śląsk.
Illustrowany Kurjer Wojenny, Bytom.
Nowa Reforma, Kraków.

Łódź, dnia 12 maja 1915 roku.

Naczelny wódz IX armji“.

Ponieważ pisma tutejsze częstokroć przynoszą artykuły, zaczerpnięte z pism, których dowóz i obieg w okupacji nie są dozwolone, zwracam ponownie uwagę na powyższe obwieszczenie, które narazie jeszcze obowiązuje, aczkolwiek złagodzenie powyższego obwieszczenia jest przewidziane.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

23. OZ 1713

21/9 15.

O spotkaniu j. m. cesarza z j. m. królem bawarskim i o zajęciach, związanych z tem spotkaniem, nie może nic przedostać się do prasy.

Do redakcji.

W czasopismach i t. d. nie powinny znajdować się białe miejsca, spowodowane przez skreślenia cenzury.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury, może pociągnąć za sobą karę.

Do redakcji.

O mającej niebawem nastąpić podróży ministrów w celu zwieźdzenia Polski, nie wolno nic drukować w pismach.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

Do redakcji.

Mnożą się wypadki, że pisma żargonowe zakłócają spokój domowy (Burgfrieden) przez częściowo nieuzasadnione napaści na ludność polską. Gdyby po otrzymaniu tego okólnika miały się ukazywać w dalszym ciągu zjadliwe artykuły przeciwko polakom w tych pismach, natenczas postaram się o ukaranie odpowiedzialnych redaktorów i drukarzy.

Do redakcji.

Na mocy rozporządzenia generał-gubernatora z dnia 25 września 1915 roku (Dziennik rozporządzeń dla generał-gubernatorstwa warszawskiego № 3 z dnia 26 września 1915 roku), zaprowadzona jest przewencyjna cenzura.

Wydziałowi prasowemu, Miodowa 22, należy odtąd przedkładać przed opublikowaniem:

1. wszystkie artykuły i wiadomości, dotyczące spraw wojskowych, komunikacyjnych, kolejowych, poczty, telegrafu, żegluga wodnej, żegluga powietrznej i t. d.;

2. wszystkie pogłoski, wiadomości i rozprawy, dotyczące kroków i decyzji władz wojskowych i urzędów, nie łączyjąc Komitetu Obywatelskiego, zarządów miejskich i towarzystw dobroczynnych;
3. wszystkie artykuły polityczne;
4. wszystkie wiadomości o nieszczęśliwych wypadkach epidemicznych i klęskach, o ile one przez ces. prezydum policji nie zostały potwierdzone jako zgodne z prawdą.

Panów redaktorów wzywa się, ażeby wydziałowi prasowemu donieśli bez zwłoki, do której godziny najpóźniej artykuły, podlegające cenzurze, tutaj przedłożone być mogą. Natenczas zapadnie decyzja, do której godziny najpóźniej odbitki szczerkowe przedłożone być muszą.

Ogłoszenia tego okólnika zabronione!

28. Konferencja prasowa.

Berlin, 8. 10. 15.

Pożądanem jest, ażeby ilustracje, przedstawiające opustoszenia, dokonane przez rosjan w Polsce, były licznie rozpowszechniane. Takie ilustracje wywołują w zagranicy neutralnej wrażenie.

29. Okólnik № 13 Wydziału prasowego.

W., 12. 10. 15.

Do redakcji.

Pisma, podlegające cenzurze uprzedniej, od chwili otrzymania tego okólnika, przedkładać należy do cenzury w wydziale prasowym, Miodowa 22 (i *tylko* tam) pomiędzy godz. 10 a 12 i pół przed południem i pomiędzy godz. 4 a 6 i pół po południu.

29a. Ministerstwo wojny.

№ 5376/15 Z 1

Berlin, 14. 10. 1915.

№ 772. Utworzenie Urzędu prasowego wojennego.

Kontynuując zarządzoną przez JM cesarza i króla rozbudowę Wyższego urzędu cenzuralnego [Oberzensurstelle] utworzono w Ber-

linie pod nazwą Urzędu prasowego wojennego [Kriegspresseamt — K. Pr. A.], wydział, podlegający bezpośrednio Najwyższemu dowództwu wojskowemu.

Urząd ten przeznaczony jest do:

1. ułatwiania współpracownictwa Najwyższego dowództwa z władzami krajowymi na polu dziennikarstwa,
2. udzielania informacji władzom i prasie,
3. starania się o równomierne wykonywanie nadzoru nad prasą. Wydawane przez władze centralne linje wytyczne dla wykonywania cenzury przesyłane będą wydziałom cenzuralnym przez Urząd prasowy wojenny (Wyższy urząd cenzuralny).

Urząd prasowy wojenny komunikuje się z wszystkimi władzami bezpośrednio. Lokal mieści się w Berlinie N. W. 6, Luisenstrasse 31a. Połączony jest z berlińską siecią telefoniczną pod „Amt Norden nr. nr. 11834 do 11839“.

Przesyłki, przeznaczone dla Urzędu prasowego wojennego, kierować należy

- a) przy doniesieniach i zapytaniach natury ogólnej:
do K. Pr. A., Auskunftsstelle,
- b) w sprawach nadzoru nad prasą:
do K. Pr. A., Oberzensurstelle,
- c) w sprawach prasy zagranicznej:
do K. Pr. A., Auslandsstelle.

Kwestja dopuszczenia sprawozdawców, malarzy i fotografów do teatru wojny nie jest załatwiana przez Urząd prasowy wojenny, lecz, jak dotąd, przez Zastępczy sztab generalny armji.

30. **Okólnik № 14 Wydziału prasowego.**

W., 16. 10. 15.

Do redakcji.

Okólnik Zarządu prasy № 12 z dnia 6 października 1915 roku niniejszem zmienia się o tyle, że po otrzymaniu obecnego okólnika przedstawiać należy do ocenzurowania uprzedniego wszystek do opublikowania przeznaczony materiał, nie wyłączając ogłoszeń. To powinno nastąpić w dni powszednie w czasie od godz. 9 do 11 przed południem i od godz. 3 i pół do 5 i pół po południu.

Do artykułów, wziętych z innych pism, należy dołączyć dowody. Ogłoszenie tego okólnika zabronione.

Oprócz pism polsko-amerykańskich, wymienionych w rozporządzeniu z dnia 9. 6. 1915—№ 222/6 15 Z I—i z dnia 8. 7. 1915—№ 338/7 15. Z I—działają w duchu przeciw niemieckim także poniżej wymienione pisma:

Naród Polski z Chicago.

Telegraf z Chicago.

Bicz Boży z Chicago.

Gazeta Polska Narodowa z Chicago.

Telegram Codzienny z Nowego Yorku.

Gwiazda Polarna w Stewens Point (Wisc.).

Pobudka z Bostonu (Mass).

Patryota z Filadelfii.

Narodowiec z Cleweland (Ohio)

Wiarus z Winony (Minn.).

Rekord Codzienny z Detroit (Mich.).

Dziennik Ludowy z Detroit (Mich.).

Hasło Polskie z Pittsburga.

Nowiny Texaskie z San Antonio.

Dziennik dla wszystkich z Buffalo.

Niedzielny Kurjer Polski z Milwaukee.

Gwiazda Polarna

Goniec Polski

Przyjaciół ludu

} również polsko-amerykańskie pisma.

Trybuna Polska, Lausanne (Szwajcaria).

Ministerjum wojny prosi uprzejmie o zakaz obiegu i tych pism.

32. OZ 2262

17. 10. 15.

W Berlinie, w północnych i wchodnich dzielnicach miasta, odbyły się tu i owdzie mniejsze rozruchy uliczne z powodu drożyzny artykułów spożywczych.

Wzmiankom o nich zapobiedz.

33. OZ 2268

17. 10. 15.

Uprasza się nie przepuszczać w prasie nic o rozruchach z powodu drożyzny artykułów spożywczych, mianowicie o rozruchach, które rzekomo odbyły się w Kamienicy (Chemnitz) w Saksonji.

I A. 15606

Dla nastroju politycznego na obszarze generał-gubernatorstwa wielką doniosłość posiada sposób, w jaki wykonuje się cenzurę prasy.

Rzeczowe wykonywanie jej, wymagające pewnego orjentowania się w polityce i odpowiedniego taktu, zależeć będzie w pierwszym rzędzie od tego, czy osobistości, którym powierzono cenzurowanie zdolne są do spełniania swego zadania.

Pozatem będzie rzeczą ważną, aby cenzura wobec wszystkich w ten sam sposób wychodzących pism wykonywana była zupełnie równomiernie.

Osiągnąć można to tylko w ten sposób, że, jeśli chodzi o kilku cenzorów, cenzorowie podziela się pracą tak, aby każdy z nich objął pewne materje (politykę, handel, lokalne i t. d.).

Inaczej mogłyby łatwo powstać nierówności przy wykonywaniu cenzury nad różnemi pismami.

Wobec wagi, którą przykładam do starannego i rzeczowego wykonywania cenzury, upraszam o poświęcenie tej gałęzi służbowej szczególnej bacznosci i oczekuję bezzwłocznej relacji o urządzeniu tamtejszej cenzury oraz o zdolności cenzorów.

von Kries.

34. **OZ 2301.**

20. 10. 15.

Uprasza się, aż do odwołania, tylko takie wiadomości o storpedowaniu okrętów niemieckich na Bałtyku dopuszczać do opublikowania, które są dozwolane przez biuro wywiadowcze urzędu Rzeszy dla marynarki.

35. **Okólnik № 15 Wydziału prasowego.**

W. 12. 11. 15.

Do redakcji.

Wszystkie przez wydział prasowy przesyłane redakcjom obwieszczenia publiczne, rozporządzenia i t. d. należy dać w najbliższym po ich otrzymaniu numerze, na czele działu lokalnego.

Pozatem zwraca się uwagę na okólnik № 5, według którego

wszystkie ogłoszenia, noszące podpis „General-gubernator“ umieszczać należy na pierwszej stronie pisma, drukiem, bijącym w oczy.

Zwracam uwagę, że niezastosowanie się do tego rozporządzenia cenzury może pociągnąć za sobą karę.

36. **OZ 2982**

14. 11. 15.

Prezydent policji w Łodzi pod datą 10 listopada wydał obwieszczenie co do warunków powrotu rosyjskich (!) robotników z Niemiec.

Obwieszczenie ukazuje się w dzisiejszym niedzielnym numerze „Deutsche Lodzer Zeitung“.

Wzmianki o niem w prasie niemieckiej są niepożądane.

37. **OZ 2705**

16. 11. 15.

W Dreźnie i w Lipsku miały miejsce manifestacje publiczne z powodu drożyzny artykułów spożywczych.

Wiadomości o tem są nie pożądane.

38. **OZ № 5. Tajne.**

25/II 15.

Wskazówki wytyczne cenzurowania prasy polskiej.

1. Urzędowym niemieckim sprawozdaniom wojennym w pismach należy dawać odpowiednie do ich ważności miejsce zaś sprawozdań wrogów naszych nie należy wyszczególniać.
2. Wyraźnie nieprawdziwych lub bałamutnych wiadomości z prasy nieprzyjacielskiej, mianowicie takich, które stoją w sprzeczności z urzędowymi sprawozdaniami niemieckimi, niewolno dawać. Wyjątek stanowią takie doniesienia prasy nieprzyjacielskiej, które przez pisma niemieckie zostały zaatakowane i w krytyczne dopiski zaopatrzone.
3. Sprawozdań o sukcesach Niemiec i ich sprzymierzeńców w prasie polskiej niewolno zaopatrywać w dopiski, zmniejszające ich wartość. Prasę polską należy raczej skłaniać do potwierdzania ich bez ogródki i do omawiania

z uznaniem na odpowiednim miejscu np. w artykułach wstępnych. Należy zwalczać dążenia prasy polskiej do wyrażania współczucia cierpieniom, ponoszonym przez nieprzyjaciół naszych w czasie wojny, jakoteż i skłonność jej do czerpania raczej z wrogich, aniżeli z niemieckich pism, opisów wydarzeń wojennych i ich skutków.

4. Artykuły, skierowane przeciwko niemieckiemu zarządowi obszarów okupowanych lub zawierające niekorzystne opisy nastroju ludności polskiej, trzeba tłumić. Również o zajściach w okupacji niewolno pisać w taki sposób, któryby mógł być nowem podłożem nieprzyjaźni, panującej pomiędzy Niemcami i Polakami.
5. Roztrząsania celów wojennych, mianowicie polskich pragnień co do przyszłego prawnopaństwowego ukształtowania rosyjskiej Polski, Litwy, Ukrainy i prowincji nadbałtyckich, są niedopuszczalne. Na wyjątek zgodzić się można tylko wówczas, jeżeli pisma, wychodzące w obszarach okupowanych, poza granicami Rzeszy niemieckiej, zechcą drukować artykuły, w których ze strony polskiej przemawia się przeciwko przywróceniu stanu przedwojennego, a za odłączeniem obszarów zajętych od Rosji w związku z mocarstwami środkowemi. Staranne przedwstępne zdanie takich artykułów jest jednak zawsze na miejscu. Niedopuszczalna jest jednostronna działalność agitacyjna za związkiem z Austrią.
6. Litewsko-polską sprawę w prasie traktować należy z największą oględnością, najlepiej zaś wcale jej nie poruszać. Roztrząsanie przynależności Litwy do rosyjskiej Polski jest niedozwolone. Puszczać należy wszystkie takie wynurzenia, które przemawiają za odłączeniem Litwy od Rosji. Podczas, gdy naogół zakaz omawiania celów wojennych trwa w sile i mocy i dla Litwy, to jednak prasie, wychodzącej na Litwie, należy pozwolić, aby występowała za połączeniem się Litwy pod jakąkolwiek formą z Rzeszą niemiecką. Roztrząsanie szczegółów przyszłego prawnego lub międzynarodowo-państwowego porządku należy ograniczyć do minimum.
7. Wobec polskich walk wewnętrznych trzeba skłonny do ugody z Niemcami, zachowawczo usposobionym po-

lakom pozwolić na swobodne wygłaszanie swych zapartywać. Natomiast zaczepki radykalnych polaków, szczególnie narodowych demokratów, skierowane przeciwko prawicowcom, tłumić należy z całą stanowczością. Tak np. należało surowo zganić zaczepki prasowe Kurjera Poznańskiego, kilkakrotnie spotykane w ostatnich czasach, przeciwko t. zw. prasie Napieralskiego, która służyć ma porozumieniu pomiędzy Niemcami a Polakami. Oporne pisma trzeba będzie na krótszy lub dłuższy czas zawiesić pod pozorem zakłócenia pokoju domowego, aby nie powstały żadne domniemania, co do tego, że właśnie w tym kierunku wymagana jest szczególnie wielka wstrzemięźliwość.

8. Całej prasie polskiej, a więc i ugodowo usposobionej zachowawczej, należy zabronić, aby w politycznych roztrząsaniach albo historycznych rozprawach nie omawiała pruskiej polityki polskiej w ostatnich lat dziesiątkach w sposób nienawistny i obrażający niemieckie poczucie narodowe lub, żeby bodaj czasem rzeczy tak nie przedstawiała, jak gdyby rząd pruski teraz sam zrozumiał i uznał, że owa polityka była niesłuszną lub chybioną. Pod tym względem są np. i broszury hr. Kwileckiego „Polacy i Niemcy przeciwko Rosji“ i ks. Czartoryskiego „Czy Niemcy i Polacy muszą się zwalczać?“ nie bez zarzutu, chociaż przeciwko tendencji ich nic nie ma do nadmienienia.
9. Wszystkie przeciwrosyjskie, a przyjazne Niemcom dążenia prasy polskiej należy popierać. Aby głosy takie znalazły więcej posłuchu, można przytem zignorować umiarkowaną krytykę naszej dotychczasowej polityki polskiej. To dotyczy głównie prac konserwatywnych ugodowców polskich.
10. Odnowianiu dotychczasowych waśni pomiędzy Niemcami a Polakami, któreby obrazić mogły uczucia jednej lub drugiej strony, należy zapobiedz.
11. Wykluczyć należy artykuły, występujące za rozwiązaniem sprawy polskiej na drodze konferencji lub na drodze jakiego innego współdziałania ogółu mocarstw europejskich, również takie artykuły, które, historycznie przedstawiając sprawę polską jako sprawę europejską,

starają się przygotować takie rozwiązanie. Tego rodzaju artykuły ukazywać się będą szczególnie jako tłumaczenia z prasy zagranicznej.

12. Artykuły prasy niemieckiej przeciwdziałające pojednaniu Polaków z Niemcami, muszą być usuwane. Jest całkiem niepożądanem, jeśli, jak to np. *Die Post* z dnia 15. 9. 15. uczyniła w artykule „Polenzauber“, pisma niemieckie podczas wojny ogłaszają przeciwko Polakom i ich narodowej odrębności ubliżające i nienawistne artykuły, jakie zwykle ukazują się tylko w czasach ostrej narodowo-politycznej walki.

13. Jako punkt oparcia dla należytego orjentowania się dzienników polskich niechaj posłuży to, że do pojednawczych, konserwatywnie usposobionych pism, których życzliwe traktowanie polecamy, obecnie przede wszystkim należą:

A. W kraju:

Kurjer Śląski, Bytom.

Katolik, Bytom.

Polak, Bytom.

Ilustrowany Kurjer wojenny, Bytom.

Praca, Poznań.

B. W rosyjskiej Polsce:

Dziennik Polski w Częstochowie.

Gazeta Łódzka w Łodzi.

Na rozwój pism warszawskich należy jeszcze poczekać.

14. Znane biuro *Wat* można narazie uważać za sprzyjające Niemcom.

W dniu 6. 12. 15 rozpoczyna się w Wiedniu proces o zdradę stanu przeciwko Kramarzowi. Wiadomości o nim są niepożądane, z wyjątkiem sprawozdań urzędowych, wydawanych przez biuro korespondencyjne. Innych sprawozdań nie dopuszczać.

Odwołując się do obwieszczeń... (por. powyżej № 31)... donosi się uprzejmie, że i polsko-amerykańskie pisma:

Górniki Polski z Pittsburga

Rodzina Polska z Chicago

działają w duchu przeciwniemieckim.

Ministerjum wojny prosi o przeszkodzenie obiegu i tych pism.

41. Wydział prasowy

W., 15. 1. 16.

Jest wielce pożądanem, aby cenzura prasy na całym obszarze generał-gubernatorstwa warszawskiego załatwiana była według zasad jednolitych. Koniecznością jest, żeby nie tylko badanie przedłożonego materiału odbywało się według zasad jednolitych, ale żeby i podział służby cenzuralnej we wszystkich urzędach cenzury uregulowany był równomiernie.

Mianowicie należy postarać się o to, aby przez zaprowadzenie służby w niedziele i dni świąteczne umożliwić pismom wychodzenie w poniedziałki, albo, gdy następują dwa dni świąteczne po sobie, w drugi dzień świąteczny. Dla tej służby niedzielnej i świątecznej wystarczy 2—do 3-godzinny czas pracy, który może być uregulowany odpowiednio do potrzeb miejscowych.

Oczekuję raportu o zarządzeniach resp. o ustaleniu miejscowego podziału służby w cenzurze.

Dla zbadania przedłożonego urzędowi cenzuralnym materiału miarodajnymi są, o ile nie istnieją rozporządzenia OZ, wskazówki wydziału prasowego przy szefie administracji.

41a. Szef administracji

Warszawa, 30. 1. 16.

Zu 1028 Aug. II.

Traktat.

Na mocy art. IV ugody Cieszyńskiej z dnia 14 września i 14 grudnia roku ubiegłego pan generał-gubernator zgodził się na dopuszczenie do obiegu w generał-gubernatorstwie następujących austro-węgierskich gazet w języku niemieckim, węgierskim i polskim:

W języku niemieckim:

1. Das Fremdenblatt
2. Neue Freie Presse

3. Neue Wiener Tageblatt
4. Reichpost
5. Wiener Allgemeine Zeitung
6. Pester Lloyd.

W języku węgierskim:

1. Az Ujsag
2. Magyar Hirlap
3. Alkotmany
4. Az Est
5. Bugapesti Hirlap

W języku polskim:

1. Czas
2. Głos Narodu
3. Gazeta Lwowska.

Co do Wiener Sonn- und Montag Zeitung i szeregu pism polskich, o których dopuszczenie również wniósł pan delegat austro-węgierski, zasiągnięte będą jeszcze informacje.

von Kries.

41b. **Generał-gubernatorstwo**

Warszawa, 2. 2. 16.

№ 239. Tajne!

Rozporządzenie.

Chociaż na ogół o Legionach polskich nic nie wolno publikować, to jednak poleca się robienie pewnych wyjątków.

Rozporządza się więc, co następuje:

Opublikowaniu odznaczeń orderami i list strat nic nie stoi na przeszkodzie. O udzielaniu pozwolenia na jakąkolwiek akcję legjonistyczną, np. zakładanie Kół pomocy, urządzenie składek, koncertów, bazarów, wystaw i t. p., jakoteż o ogłaszaniu wiadomości o tem w prasie—rozstrzygają naczelnicy powiatów za poprzedniem porozumieniem się z gubernatorami wojskowymi, a w wypadkach wątpliwych, z generał-gubernatorstwem.

v. Beseler.

42. **OZ 3903**

3. 2. 16.

Pismo „La Question Polonaise, par un Polonais de Posnanie, Lausanne, Payot et Cie 1915. stron 60, cena 1 fr.“ występuje z za-
pałem za połączeniem wszystkich polaków pod berłem rosyjskiem.

Po porozumieniu się z król. ministerjum wojny OZ prosi uprzejmie o konfiskowanie tego pisma.

43. **Wydział prasowy.**

W., 13. 4. 16.

Książka „Walka narodu polskiego o niepodległość“ Bolesława Limanowskiego, Kraków 1916 u S. A. Krzyżanowskiego, jest dopuszczona do dowozu na obszar generał-gubernatorstwa warszawskiego.

Omawianie tego dzieła w prasie codziennej jest jednak niedozwolone.

44. **Wydział prasowy**

W., 22. 4. 16.

Według rozporządzenia p. szefa administracji z dnia 30. 1. b. r. dopuszczone zostały do obiegu w generał-gubernatorstwie warszawskiem następujące dzienniki austro-węgierskie, wychodzące w języku polskim:

1. Czas,
2. Głos Narodu,
3. Gazeta Lwowska.

Innym pismom dotychczas takie pozwolenie nie zostało udzielone. W sprzeczności z tem znajduje się następujące ogłoszenie, wydrukowane dzisiaj w „Przeglądzie porannym“, a wstrzymane przez cenzurę:

„Nową Reformę, pismo krakowskie, można nabywać w kioskach“.
Wydział prasowy prosi uprzejmie o dalsze zbadanie tej sprawy.

45. **OZ 8445**

30. 4. 16.

Generał-gubernatorstwo warszawskie dla prasy swego obwodu złągodziło rozporządzenie o publikacjach, dotyczących „Legjonów polskich“ o tyle, że niektóre, do pewnych materji ograniczone artykuły, mogą być puszczane.

Celem zabezpieczenia jednolitego przeprowadzania cenzury prasy niemieckiej, OZ poleca zezwolić na przedruk tych artykułów w prasie niemieckiej. Na pisma trzeba będzie jednak nałożyć obowiązek, ażeby w każdym wypadku przez podanie źródła dowiodły, że chodzi jedynie o przedruk z pism, które ukazały się w generał-gubernatorstwie warszawskiem. Zasadnicze podawanie źródła po-

siada dla prasy i tę korzyść, że pisma, które takie artykuły chcą przyjąć z prasy Rzeszy niemieckiej, na pierwszy rzut oka przekonać się mogą o dopuszczalności tego przedruku.

46. **Szef III b 3649 I.**

15. 5. 16.

Jak widzę z „Kölnische Volkszeitung“ (wydanie wojenne, № 503 z dnia 18. 4. 1916), która dopiero dzisiaj wpadła mi w ręce, zawiera ona dokładny opis procesu o szpiegostwo, który się toczył przed sądem polowym gubernatorstwa brukselskiego.

Wojenny urząd prasy proszę o zbadanie, jak to się stać mogło, pomimo kilkakrotnie wydanych zakazów i proszę ponownie o wezwanie urzędów cenzurujących w Belgji, Polsce i obwodach wojskowych, ażeby nie przepuszczały *żadnych wiadomości o wypadkach szpiegostwa, lub procesów*, o ile nie są one opublikowane przez sam sztab generalny, lub sztab admiralicji.

Nieprzyjacielska służba wywiadowcza nie powinna się dowiedzieć, którego z jej agentów unieszkodliwiliśmy. Dalej nie powinna ona wiedzieć, jakich wniosków dostarcza nam proces szpiegowski co do jej zamierzeń. Dla tych względów artykuł z „Kölnische Volkszeitung“ wydaje się nadzwyczaj pożałowania godnym. Właśnie to, że nieprzyjaciel pozostaje w niepewności co do losu nie powracających agentur, wprowadza niepewność do jego zarządzeń. Dopiero, gdy się dowie, że poszczególny agent lub organizacja zostali przez nas pochwyceni i unieszkodliwieni, osiąga on pewność i buduje nanowo.

Określam więc jeszcze raz *publikowanie spraw szpiegowskich jako sprzeczne z interesami wojskowymi* i wzywam wszystkie centralne urzędy policyjne, oficerów wywiadowczych i zastępcze III b, aby w zakresie swej władzy zarządzili natychmiast kroki, żeby powtarzanie się takich doniesień w prasie było zupełnie wyłączone i żeby każdy proces o szpiegostwo, także przed sądami polowymi, ze względu na zagrożone interesy wojskowe, toczył się z surowem pominięciem publiczności.¹

Centralny urząd policyjny w Brukseli proszę o doniesienie, w jaki sposób mógł powstać opis procesu, datowany z dnia 14 kwietnia 1916, a podpisany przez d-ra Contzena.

47. **OZ 9260**

29. 5. 16.

W ostatnich czasach kilkakrotnie udał się rodakom niemieckim powrót z Rosji do Rzeszy niemieckiej. Doświadczenia tych reemi-

grantów na tyłach w Rosji, a szczególnie ich tułaczka podczas powrotu i obchodzenie się z nimi były przedmiotem artykułów i roztrząsań w prasie niemieckiej. Przez to zwróciło się uwagę Rosji, która usiłuje utrudnić tym reemigrantom niemieckim powrót. OZ prosi więc o zabronienie odczytów na ten temat i artykułów. Gdyby jaki szczególnie wypadek z przedłożonego do ocenzonego artykułu nadawał się bardzo do opublikowania w prasie, natenczas uprasza się o przedłożenie go OZ, która zarządzi zbadanie go. Zastrzega się również opublikowanie urzędowych artykułów przez biuro Wolffa.

48. **OZ 9676**

6. 6. 16.

Z polecenia sztabu admiralicji OZ wskazuje ponownie na rozporządzenie OZ 60 z dnia 19. 2. 15¹⁾ ze względu na oczekiwaną większą ilość ogłoszeń pośmiertnych marynarzy z powodu bitwy morskiej.

49. **Szef admiralicji.**

8. 6. 16.

Uprasza się—w wydanej dziś wieczorem wiadomości urzędowej—nie wyszczególniać zbytnio straty statków wojennych „Lützow“ i „Rostock“, prosi się tylko, zgodnie z rzeczywistością, stwierdzić ponownie niezaprzeczalny fakt zwycięstwa niemieckiego.

50. **Szef administracji.**

W., 13. 6. 16.

Ze względu na następujący nowy rok szkolny proszę JW. Pana uprzejmie o pilne zwracanie uwagi na rozwój średnich zakładów szkolnych w Pańskim nadzorczym okręgu szkolnym. W bieżącym roku szkolnym kierownicy (kierowniczk) średnich zakładów szkolnych przy urządzeniu i rozwijaniu swych szkół częstokroć postępowali samodzielnie. Jest wobec tego wskazaniem, aby na przyszły rok szkolny przeprowadzone były ogólnie następujące zasady:

1. Do założenia nowych szkół potrzebne jest moje poprzednie zezwolenie;

¹⁾ Nie podawać w ogłoszeniach pośmiertnych nazw statków wojennych, oprócz ogłoszonych urzędownie, aby nieprzyjacieli nie domyślił się uszkodzeń.

2. Istniejące systemy szkolne mogą być przemienione tylko za mojem zezwoleniem; to dotyczy szczególnie przemiany zakładów bezłacinnych na zakłady z nauką łaciny.
3. Rozszerzenie zakładów przez dołączenie nowej klasy musi pozostać w ramach udzielonej koncesji. Zasadniczo w nowym roku szkolnym wolno dobudować tylko jedną dalszą klasę. Czteroklasowe szkoły mogą tylko wtenczas otworzyć piątą klasę, jeśli zakład koncesjonowany jest jako sześć — siedmio — lub ośmioklasowy. W sprawie ośmioklasowych szkół realnych i żeńskich powołuję się na rozporządzenia z dnia 15. 6. b. r. № V 610 i 611, które odnośnym zakładom zostały doręczone. Proszę starać się o to, ażeby w tych wypadkach, jak i w ogólności, szkoły w dziennikach ogłaszały tylko takie inseraty, które są w zgodzie z udzieloną im koncesją.

51. **OZ 9936**

16. 6. 16.

Sztab admiralicji prosi nie publikować nic o manifestacjach, które dnia 14. 6. 16 wieczorem odbyły się w Kilonji z powodu braku ziemniaków i o manifestacjach, które dnia 15. 6. przed południem przed ratuszem w Kilonji urządzili robotnicy zakładów okrętowych Germania.

52. **Generał-gubernatorstwo.**

W., 24. 6. 16.

Co do języka plakatów i pism ulotnych—pominąwszy obwieszczenia rządowe—to na ogół wystarczy, jeżeli używany będzie język polski, o ile, jak dotychczas, pozwolenie cenzury umieszczone będzie w języku niemieckim.

Generał-gubernatorstwo uprasza o postaranie się, aby na takich publikacjach pozwolenie cenzury zasadniczo zawsze wydrukowane było w języku niemieckim.

Natomiast uważa się za celowe i wskazane, aby wszystkie osoby, trudniące się rozdzielaniem pism ulotnych lub rozlepianiem plakatów, miały przy sobie legitymację prezydum policji tej treści, że dany osobnik uprawniony jest do rozdzielania lub rozlepiania tego właśnie druku, którego rozpowszechnianiem jest zajęty—bądź to

przez oznaczenie tym samym numerem z jednej strony pozwolenia cenzury, a zdugiej strony legitymacji policyjnej, bądź też w jaki inny odpowiedni sposób. Gubernatorstwo zechce w tej sprawie zarządzić, co należy.

53. **Ministerjum wojny.**

Monachjum, 30. 6. 16.

Zastępcza komenda generalna 1-go bawarskiego korpusu armji zwraca uwagę, że żurnale mód i inne pisma modniarskie, których dowóz i obieg z rozporządzenia król. pruskiego ministerjum wojny № 2420/16. Z 1 d. z dnia 16. 4. 16 są wzbronione, usiłuje się wwozić z krajów nieprzyjacielskich pod nagłówkami lub oprawami, ukrywającymi ich pochodzenie („Mode de la Suisse“) lub usiłuje się je przewieźć w gazetach, a nawet pismach humorystycznych.

54. **Wydział prasowy.**

W., 1. 7. 16.

W prasie niemieckiej, mianowicie też w „Schlesische Zeitung“ z dnia 28. 6. № 446 ukazał się pod nagłówkiem „D-r. Helfferich w Polsce“ artykuł, w którym mowa o tem, że nadmiar ziemniaków i zboża ma być z Królestwa polskiego wywieziony do Niemiec. Przedrukowi tego artykułu w prasie polskiej zapobiedz, jak i wogóle kreślić doniesienia o ewentualnym wywozie produktów do Niemiec, głównie ze względu na toczące się jeszcze rokowania z Ameryką w sprawie zaopatrywania rosyjskiej Polski w artykuły spożywcze.

55. **OZ 10402**

1. 7. 16.

Z polecenia c. i k. wojennego urzędu nadzorczego (Kriegsüberwachungsamt) uprasza się o wydanie zakazu publikowania wszelkich wiadomości o niesforności czarnogórców wobec austro-węgierskich wojsk okupacyjnych.

56. **Wydział prasowy.**

W., 6. 7. 16.

O rokowaniach sejmiku powiatu warszawskiego, które odbędą się w sobotę, d. 8. b. m. w prezydjum policji w Warszawie, nie wolno ogłaszać nic, zanim „Deutsche Warschauer Zeitung“ nie poda

sprawozdania z rokowań. I po ukazaniu się sprawozdania w „Deutsche Warschauer Zeitung“ dopuszczalne są tylko takie wiadomości w rokowaniach, które są w zgodzie ze sprawozdaniem „Deutsche Warschauer Zeitung“.

57. Generał-gubernatorstwo.

W., 13. 7. 16.

Choć narodowi niemieckiemu komunikaty nieprzyjacielskie przedłożone być mogą nie obcięte, to jednak poleca się, w prasie tutejszej, od czasu do czasu dodawać wyraźne przypiski co do właściwej wartości tych komunikatów, raz, aby niejedną wątplącą duszę uspokoić, a powtórę, aby sprzyjającym nam ludziom jasną rzeczywistość przedstawić przed oczy. Jest to konieczne, mianowicie przy komunikatach rosyjskich i ich bardzo przesadzonemi liczbami jeńców wojennych i łupu wojennego.

Uprasza się zwrócić na to uwagę wydziału prasowego w Warszawie i urzędów cenzury na prowincji.

Wydział prasowy.

W., 13. 7. 16.

Zwracamy uwagę na powyższe, telefonicznie zakomunikowane nam rozporządzenie generał-gubernatorstwa i polecamy ściśle zastosowanie się do niego. Mianowicie poleca się poufne pertraktacje z prasą polską, aby nieprzyjacielskie, a szczególnie rosyjskie komunikaty zaopatrywała w odpowiednie dopiski.

58. OZ 10939

18. 7. 16.

W Wiedniu nastąpi niebawem proces o zdradę stanu przeciwko byłemu posłowi Chocowi i towarzyszom, C. i k. wojenny urząd nadzorczy prosi, aby sprawozdań o nim nie dopuszczać w prasie niemieckiej.

59. Wydział prasowy.

W., 20. 7. 16.

O ile o tem jeszcze niewiadomo, zwraca się uwagę, że o zamierzonej budowie kościoła Opatrzności w Warszawie i o sprawie Marjawitów nic dawać nie wolno.

„Goniec wieczorny“ № 367, w sprawozdaniu z posiedzenia inauguracyjnego Rady miejskiej w Warszawie, opisuje także epizod, według którego wznoszono okrzyki na cześć legjonów polskich, a dalej radny Makowiecki żądał państwa polskiego, króla i armji, a w końcu rektor Brudziński wzniósł okrzyk na cześć Polski. Tego epizodu nie puszczając, lecz ze sprawozdania z posiedzenia inauguracyjnego, które zresztą może być dane, wykreślić.

Artykuły i ilustracje, dotyczące istniejących, budujących się lub planowanych dróg żelaznych w krajach okupowanych wszystkich terenów wojny, są zakazane. Także wiadomości, dotyczące ruchu wojennego i sprawności wojskowej dróg żelaznych na ziemiach nieprzyjacielskich, podlegają cenzurze uprzedniej.

Za porozumieniem się ze sztabem generalnym armji czynnej i zastępczym sztabem generalnym armji nie ma się powodów do nadmienienia przeciwko dopuszczeniu wysyłek gazet i pism, ukazujących się w generał-gubernatorstwie warszawskiem, do wszystkich członków armji i do krajów sprzymierzonych.

Natomiast nie zgadzamy się na wysyłkę do krajów neutralnych.

Co do wywozu do generał-gubernatorstwa brukselskiego i do obszaru etapowego głównodowodzącego na Wschodzie zastrzega się decyzję.

W załączeniu przesyła się odpis rozporządzenia ministerjum wojny z wezwaniem o wyjaśnienie, którym pismom zależy na otrzymaniu pozwolenia na wywóz i które w tym kierunku nadają się do tego.

OZ donosi uprzejmie, że przeciwko dopuszczeniu wysyłki dzienników i pism, wychodzących w generał-gubernatorstwie warszawskiem, do krajów neutralnych istnieją i nadal zasadnicze wątpliwości.

Natomiast dozwolona jest wysyłka do krajów sprzymierzonych, do Belgji, do obrębu pocztowego Ober-Ost i do krajów zajętych, ale tylko o ile wysyłki przeznaczone są dla osób wojskowych. Dla Belgji i obrębu Ober-Ost potrzebne jest pozwolenie odnośnych komendantur. Dzienniki i czasopisma, wychodzące w języku polskim, nie są dopuszczane do wysyłki do ziem generał-gubernatorstwa belgijskiego.

64. **Wydział prasowy.**

W., 7. 9. 16.

Wydziałowi prasowemu w Warszawie przedłożono swego czasu pocztówki w kształcie kart chlebowych. Ponieważ istniała możliwość nadużycia, wydział prasowy wniosek oddalił i karty skonfiskował.

Przedsiębiorcy usiłowali teraz otrzymać pozwolenie na fabrykację takich kart od wydziału prasowego w Łodzi.

Donosi się o tem, gdyż wykluczonym nie jest, że przedsiębiorcy zwrócą się i do innych wydziałów. W razie, gdyby to nastąpiło, należy wniosek oddalić i tutaj nadesłać raport.

65. **Wydział prasowy.**

W., 9. 9. 16.

(Telefonem).

Wzmianki pod nagłówkiem „Komunikat“ w № 250 „Kurjera Warszawskiego“, wydanie wieczorne, zawierającej protest przeciwko zebraniu zwolenników państwowości polskiej, nie wolno pod żadnym pozorem przedrukować.

Wydział prasowy.

W., 9. 9. 16.

Potwierdzając wczorajszą rozmowę telefoniczną, wskazuje się jeszcze raz na to, że protestu pod nagłówkiem „Komunikat“ — Kurjer Warszawski № 250, wydanie wieczorne z dnia 9. 9. 16 — bezwzględnie przedrukować nie wolno. Wogóle należy artykuły, protestujące przeciwko zebraniom i uchwałom klubu zwolenników państwowości polskiej, który oświadczył się za Niemcami i mocarstwami centralnemi, kreślić, a i jakiegokolwiek innej nieżyczliwej krytyki tego idącego z nami klubu nie należy dopuszczać.

„Deutsche Lodzer Zeitung“ № 254 z dnia 13. 9. 16 pod nagłówkiem: „Jak niemieccy jeńcy wojenni wodzili za nos cenzurę rosyjską“ dała opis stosunków w rosyjskich obozowiskach niemieckich.

Wydaje się, jak to podkreśla i pan oficer wywiadowczy, niepraktycznem, jeśli w ten sposób wskazuje się na fortele jeńców niemieckich. Takie wskazówki są szczególnie nie na miejscu w prasie tutejszej, która bywa bardzo łatwo przemycana do Rosji i tam z wielkiem zainteresowaniem czytowana. Takich artykułów w przyszłości dawać już niewolno, mianowicie należy zapobiedz przedrukowi wyżej wzmiankowanego artykułu w pozostałej prasie niemieckiej i w prasie polskiej.

Z austriackiej kwatery wojennej rozpowszechnia się wiadomość, że legjony polskie odtąd nazywane będą polskim korpusem posiłkowym i że otrzymać mają nowe odznaki a od cesarza austriackiego własne sztandary.

Tej wiadomości na razie dawać niewolno.

(Telegram).

Wiadomości o rozszerzeniu legjonów, przemianowaniu ich na polski korpus posiłkowy i udzieleniu im własnych sztandarów przez cesarza austriackiego nie wolno dawać.

O nowej organizacji, rozszerzeniu legjonów polskich i innych zaprowadzonych w nich zmianach na razie nic dawać nie wolno. Szczególnie niewolno nic przepuścić o sprostowaniu, które w sprawie zmian w legjonach rozpowszechnia N K N w Galicji.

„Berliner Morgenpost“ z dnia 26. 9. 16. № 268 przynosi artykuł „Żucie szpagatu”—przeróbka notatki wileńskiej. Dalsze rozpowszechnianie tego artykułu jest niepożądane.

70. Szef administracji Ia 14594

W., 29. 9. 16.

Dotyczy używania języka żydowskiego w obwieszczeniach
urzędowych.

Jako języki urzędowe w obrębie administracyjnym uznane są tylko język niemiecki i polski. Dla tego na razie należy zaniechać publikacji obwieszczeń urzędowych w języku żydowskim.

Gdyby w niektórych wypadkach ludność żydowska była szczególnie zainteresowaną jakim obwieszczeniem, w takim razie można je wydać w tej formie, że ogłosi się na drukowanej karteczce, że władze zarządziły co następuje: (treść rozporządzenia). Takie ogłoszenia jednak pod żadnym warunkiem nie mogą nosić podpisu wydającej rozporządzenie władzy lub pieczęci urzędowej i nie należy ich publikować na tym samym arkuszu, co rozporządzenie niemiecko-polskie. Przeciwnie rozpowszechnianiu pouczających pism ulotnych w jakimkolwiek języku, według wymagań danych warunków, niema się nic do nadmienienia, lecz i tam nie wolno umieszczać podpisu żadnego urzędu.

71. Wydział prasowy.

W., 30. 9. 16.

O wystąpieniu brygadiera Piłsudskiego z legionów nie wolno nic dawać.

72. Wydział prasowy.

W., 30. 9. 16.

Księżniczka Fryderykowa Zygmuntowa pruska była dziś w Warszawie. O tem nie wolno nic dawać w prasie.

73. Wydział prasowy.

Łódź, 1. 10. 16.

O ustąpieniu drugiego burmistrza m. Łodzi, Leonharda, wolno pisać tylko w tej formie, jaką obierze „Deutsche Lodzer Zeitung“.

Jakiegokolwiek roztrząsanie i krytykowanie jego działalności i t. p. nie jest dozwolone.

74. Wydział prasowy.

W., 1. 10. 16.

Ścisłe poufnie.

W najbliższym czasie ta część ludności, która jest bez zajęcia, a pobiera wsparcia dla ubogich, o ile może pracować, ma być pociągnięta do robót, szczególnie około ziemniaków i przy żniwnych i to w razie potrzeby drogą przymusu. Tutaj wchodzi w rachubę tak polska, jak i żydowska ludność.

O tej całej sprawie nie wolno słowem wspomnieć ani w prasie niemieckiej, ani też polskiej lub żydowskiej. Tę sprawę należy trzymać także w ścisłej tajemnicy.

75. Wydział prasowy

W., 9. 10. 16.

Podczas wypadku kolejowego pod Piłą znajdował się w drugim kurjerze także pan generał-gubernator, ekscelecja von Beseler. Wyszedł bez szwanku. Uprasza się w dziennikach nic o tem nie wspominać, aż do chwili wydania innego zarządzenia.

76. Oficer wywiadowczy generał-gubernatorstwa warszawskiego

W., 9. 10. 16.

Dotyczy: Kurjera Poznańskiego.

Akta: Gen.-gub. Of. wyw. № 2248.

Przypisek do powyższego pisma Of. wyw. № 2248: Zakaz dowozu Kurjera Poznańskiego (miasto Poznań) dotyczy również jego odbitki Orędownika (również miasto Poznań).

77. Wydział prasowy

W., 11. 10. 16.

W załączeniu przesyłamy artykuł z „Ziemi Lubelskiej“ pióra p. sła do Dumy M. Łempickiego, który nadaje się do dyskretnego rozpowszechnienia w prasie polskiej. Dalej zwracamy uwagę także na depeszę Wata w „Kurjerze Warszawskim“, wydanie poranne, № 282

z dnia 11 października 1916, o pobycie cesarza Wilhelma na froncie. Depesza wspomina, że Kompanji honorowej dostarczyły wojska polskie. Rozpowszechnienie w prasie polskiej tej wiadomości, zaczerpniętej z berlińskiej „B. Z. am Mittag“, wydaje się na miejscu.

78. Wydział prasowy

W., 13. 10. 16.

Zwraca się ponownie uwagę, że o brygadjerze legionów Piłsudskim w pismach nie powinno być żadnej wzmianki. Jego nazwisko wogóle nie powinno być wymieniane.

Dalej, jak już wspomniano, krytyka przymusowego zaciągania krajowców do robót pod żadnym warunkiem nie jest dopuszczalna. Jednakże o tej sprawie ukaże się w najbliższych dniach półurzędowe wyjaśnienie, które w prasie ukazać się musi, a które w tekście dosłownym prześlemy.

Wreszcie zwracamy uwagę na następujący artykuł łódzkiej „Godziny Polski“ w numerach: 282, 283, 284 i 285 od 10 do 13 października b. r. Artykuł, zatytułowany „Misja cywilizacyjna rosjan“, według urzędowych austriackich sprawozdań, przedstawia okrucieństwa, popełnione przez rosjan w Polsce. Jaknajszersze rozpowszechnianie tego artykułu w prasie jest pożądane.

79. OZ 14600

17. 10. 16.

Uprasza się o badanie wszelkich wiadomości, dotyczących obszaru Ober-Ost pod tym względem, czy podlegały one cenzurze wydziału prasowego Ober-Ost i gdyby to nie miało miejsca, o przedłożenie ich tamże. Wyjątek stanowią:

1. urzędowe i półurzędowe wiadomości biura Wolffa z Ober-Ost,
2. wszystkie sprawozdania urzędowo dopuszczonych korespondentów wojennych,
3. wiadomości korespondencji „B“ w Kownie (Znak pocztowy KB),
4. wzmianki i artykuły pism, wychodzących w obrębie Ober-Ost,
5. wzmianki i artykuły z urzędowych pism władz Ober-Ost, o ile one są opublikowane w pismach wymienionych pod № 4.

Pułkownik legjonów Kazimierz Sosnkowski na własną prośbę zwolniony został z legjonów polskich. Roztrząsanie tego ustąpienia w prasie jest niepożądane, więc należy je bezwarunkowo kreslić, ponieważ Sosnkowski jest byłym szefem sztabu Piłsudskiego i jednym z głównych jego zwolenników. Ustąpienie jego dałoby więc sposobność do omawiania sprawy Piłsudskiego.

Wszystkie publikacje, dotyczące j. cesarskiej mości na terenach wojny lub w kraju, należy—o ile one wogóle nie są zakazane—przedłożyć OZ celem dalszej wysyłki do naczelnego dowództwa wojkowego.

Do nich należą przedewszystkiem: przemowy, rozkazy gabinetowe, depesze i inne wynurzenia cesarskie.

Niedozwolone są:

1. wiadomości o pobycie i podróżach cesarza, o ile nie chodzi o doniesienia urzędowe;
2. wiadomości o granicach władzy j. c. mości np. objęcie głównego dowództwa nad całą siłą zbrojną państw centralnych.

Z polecenia kancelarii Rzeszy uprasza się o tymczasowy zakaz wiadomości o przyjęciu przez kanclerza deputacji polskiej w dniu 28. 10. 16.

O następujących sprawach:

1. bogate zapasy zboża, nafty i tłuszczów wpadły w nasze ręce w Konstancy,
2. delegacja polska pod przewodnictwem ks. Radziwiłła była u generał-gubernatora Beselera, potem pojechała do Berlina, pertraktowała z kanclerzem Rzeszy Bethman-Hollwegem i udała się następnie do Wiednia; nie

wolno nic dawać w prasie. Wszystkie tych spraw dotyczące wiadomości kreślić.

3. W „Godzinie Polski“, wydanie południowe z dnia 29 b. m. (niedzieli) ukazało się sprawozdanie z posiedzenia Rady miejskiej w Warszawie. Niewolno go przedrukować.

84. **OZ 15394**

3. 11. 16.

„Hamburger Nachrichten“ drukują wydanie w języku hiszpańskim, przeznaczone dla wysyłki do państw południowo-amerykańskich. Temu wydawnictwu pozwolono, z uwzględnieniem przepisów ogólnych, przedrukowywać i omawiać artykuły z N. d. A. („Wiadomości prasy zagranicznej“ — urzędowe wydawnictwo niemieckie). Przy cenzurowaniu jednak tych artykułów, które zajmują się sprawą wojny łodzi podwodnych, uprasza się o niestosowanie przepisów obowiązujących prasę niemiecką. Działalność uświadamiająca w Hiszpanji i państwach Ameryki południowej wymaga naturalnie innego traktowania kwestji łodzi podwodnych w prasie tamtejszej.

Okoliczność, że kilka egzemplarzy wydania hiszpańskiego „Hamburger Nachrichten“ jest czytanych i w Niemczech, nie odgrywa w tym wypadku wielkiej roli. Natomiast artykułów o łodziach podwodnych niewolno ani przedrukowywać,¹ ani omawiać w prasie niemieckiej.

85. **Wydział prasowy.**

W., 3. 11. 16.

Rząd Rzeszy zamierza pozwolić w Niemczech na opublikowanie już w porannych dziennikach niedzielnych faktu ogłoszenia niepodległości i proklamacji, które w Warszawie prawdopodobnie opublikowane będą w niedzielę. Ponieważ jednak prasie generał-gubernatorstwa warszawskiego absolutnie pod żadnym warunkiem niewolno nic dawać o proklamacji przed tutejszem urzędowym ogłoszeniem, więc wszystkie wiadomości, dotyczące proklamacji i ogłoszenia niepodległości, szczególnie wiadomości biura Wolffa i biura Wat, należy wstrzymać aż do urzędowego ogłoszenia proklamacji.

Wszyscy wchodzący w rachubę urzędnicy i pracownicy wydziałów prasowego i wydawniczego mają obowiązek przestrzegać tego jaknajściślej. Przyjęcie tego rozkazu generał-gubernatorstwa do wiadomości muszą oni poświadczyć podpisem.

Podwładne wydziały należy powiadomić o tem telefonicznie lub telegraficznie, a o wykonaniu rozkazu piśmienny złożyć raport. Przy wszystkich urzędach cenzury przez osobne zarządzenia postarać się o to, ażeby nawet przez żaden przypadek jaka notatka tego rodzaju nie przedostała się do prasy. Kierownicy urzędów cenzuralnych mają tego dopilnować i osobiście, szczególnie kierownicy w miejscowościach, położonych blisko granicy.

86. OZ 15334

4. 11. 16.

Dla traktowania w prasie rozwiązania sprawy polskiej, uskutecznionego przez manifest Niemiec i Austro-Węgier o ustanowieniu państwowości polskiej, ustanawia się następujące wytyczne dla prasy i urzędów cenzuralnych:

Po zapadnięciu decyzji, dobrze obmyślanej przez władze odpowiedzialne, pozostaje dla całej prasy niemieckiej obowiązek stanięcia po stronie rządu Rzeszy, aby

1. rozstrzygnięcia tego bronić przeciwko spodziewanym napaściom nieprzyjaciół naszych,
2. zapobiedz, żeby dalszemu przeprowadzeniu rozwiązania tego nie przeciwstawiały się trudności, przeprowadzenia, które przedsięwzięmiemy wraz ze sprzymierzeńcami naszymi,
3. zapobiedz, żeby zaufanie powstającego państwa polskiego do postanowionego rozwiązania, które ma się stać podłożem zachowania się jego wobec mocarstw środkowych, z góry nie zostało zachwiane.

Tutaj, na najdojrzalszą rozagę zasługuje traktowanie pruskiego problemu polskiego, odnośnie do zapadłej decyzji i roztrząsanie kwestji gospodarczych na przyszłość.

Względ na zwartość nastroju naszego własnego narodu wymaga poza tem, aby narazie nie nastąpiła żadna krytyka zapadłej decyzji, któraby opinię publiczną w Niemczech wzburzyć była zdolna.

Odpowiednio do tego, artykuły pism na razie trzymać się mają na ogół ram manifestu. Poza tem nie wolno tymczasowo omawiać następujących spraw:

1. możliwej wielkości polskiej siły zbrojnej i użycia jej na korzyść mocarstw centralnych. Dozwolone są jednak artykuły w tym sensie, że zgodzenie się na stworzenie polskiej siły zbrojnej nie stanowi nic nowego, gdyż

przecie już legjony polskie z wielką chwałą walczyły przy boku mocarstw centralnych przeciwko Rosji; że przyznanie im własnej siły zbrojnej jest gorącym pragnieniem polaków i znakiem szczególnego zaufania mocarstw centralnych.

2. granice nowego państwa. W szczególności niewolno żądać rozszerzenia Polski na Litwę, na kraje pruskie lub austriackie i na ziemie, znajdujące się w rękach rosyjskich.
3. Tak samo, jak nie wolno wszczynać rozpraw historycznych i stawiać żądań co do przyszłości na rzecz naszych sprzymierzeńców austro-węgierskich, któreby dalsze prowadzenie sprawy utrudniały albo stosunek sprzymierzeńczy zamącić były zdolne; niewolno też interesom austriackim co do rozwoju Polski dawać pierwszeństwa przed interesami niemieckimi.

Urzędy cenzuralne wzywa się, aby zabezpieczyły bezwarunkowo w całej prasie przeprowadzenie tych linii wytycznych, konieczne potrzebnych w interesie naszego prowadzenia wojny.

87. Wydział prasowy.

W., 8. 11. 16.

W „Przeglądzie porannym“ z dnia 6. 11 ukazało się sprawozdanie hr. Ronikiera o polskiej delegacji do Berlina i Wiednia Tego sprawozdania przedrukować nie wolno.

O delegacji tej doręczone będzie dzisiaj pismom warszawskim urzędowe przedstawienie rzeczy, którego przedruk dozwolony.

88. Wydział prasowy 1b.

W., 8. 11. 16.

Według uchwały, przyjętej na posiedzeniu w dniu 6 b. m. zmienia się stanowisko względem literatury legjonistycznej ze względu na niepodległość Polski i tworzenie armji polskiej o tyle, że teraz literatura legjonistyczna przepuszczana będzie tak przez cenzurę pograniczną, jak i przez cenzurę tutejszą. Wyjątek stanowią jednak te pisma o wodzu legjonów Piłsudskim, które ukazały się po jego wystąpieniu z legjonów, a więc po 1 październiku 16, lub które jeszcze się ukażą. Ich rozpowszechnianie wydaje się niepożądanem.

Ze względu na stosunki robocze w kraju zabrania się w Niemczech werbunku za wstępowaniem do polskiej siły zbrojnej.

90. Wydział prasowy.

W., 17. 11. 16.

Podana w № 98 Gazety Narodowej mowa posła Trąpczyńskiego, wygłoszona w parlamencie niemieckim, pominąwszy ostre ataki przeciwko rządowi, już dla tego nie nadaje się do przedruku i rozpowszechniania, ponieważ zawiera ona bardzo usilne przestrogi pod adresem ludności tutejszej, aby w żadnym razie nie przyjmowała pracy w Niemczech. Gdyby mowa ta tutaj była znana, uniemożliwiłaby ona przeprowadzenie rozporządzenia o przymusie roboczym i o werbowaniu robotników do Niemiec.

91. Wydział prasowy

W., 22. 11. 16.

Pismo „Kraj“, № 156 z dnia 12. 11. 1916, podaje wiadomość o poufnej konferencji wileńskiego Związku patryjotek litewskich, na której wydano hasło: Bez Litwy niema Polski, a więc Wielka Polska z Litwą!

Ober-Ost wzywa, aby zapobieżono doniesieniu o tem do pism polskich generał-gubernatorstwa warszawskiego.

92. OZ 16191

23. 11. 16

Niniejszem znosi się następujące rozporządzenia cenzury:

1. № 47 OZ z dnia 30. 1. 15 } w sprawie legjo-
2. 13367 OZ z „ 21, 9. 16 } nów polskich.
3. doniesienia z konferencji prasowej z dnia 21. 8. 15
w sprawie artykułów o przyszłym rozwoju stosunków
polskich;
4. № 866 OZ z dnia 7. 9. 16 w sprawie polskiego biura
prasowego w Raperswyłu.

Uprasza się o skreślenie tych przepisów w „Podręczniku dla cenzury prasowej“ str. 78/79.

Do 2 wydania „Podręcznika dla cenzury prasowej“ nadmienia się co następuje:

Wobec ogłoszenia niepodległości Królestwa Polskiego i wezwania generał-gubernatorów do tworzenia armji polskiej, stanowisko cenzury generał-gubernatorstwa warszawskiego doznało zmiany w następujących punktach:

1. artykuły o niepodległości Polski należy puszczać, jednakże z tem ograniczeniem, że pominie się przypuszczenie co do osoby przyszłego króla i co do granic przyszłych nowego królestwa. W tym ostatnim względzie uważać trzeba szczególnie na to, ażeby nie dopuścić do żadnych rozpraw o przyłączeniu Poznańskiego i Litwy do obszaru przyszłej Polski.
2. wszystkie artykuły, dotyczące legionów i armji polskiej, są dozwolone; jednakże niepożądane są głosy jak ten, że dotychczasowy brygadjer Piłsudski ma być wodzem i organizatorem wszystkich wogóle armji polskich,
3. o losach Litwy bez zezwolenia cenzury tutejszej nie ogłaszać nie wolno;
4. notatka na str. 72 o wydziale prasowym naczelnego wodza na Wschodzie nie zgadza się już z rzeczywistością. W jego miejsce dla Polski wstąpił wydział prasowy generał-gubernatorstwa warszawskiego.
5. na str. 79: „Dziennik Powszechny“ we Włocławku już nie istnieje.

Następujące przepisy cenzury tracą siłę,

1. — 15.

16. № 15534 OZ z dnia 4. 11. 16 z następującem ograniczeniem:

Niedozwolone jest:

1. omawianie granic nowego królestwa;
2. roztrząsanie możliwości rekrutacyjnych;¹⁾
3. wszystko, coby zakłócić mogło lub utrudnić zapoczątkowania przyjaznych stosunków do przyszłego państwa.

¹⁾ Zakaz dotyczący tego punktu, zmieniono 15, 4. 18—OZ 39429.

Zapobiedz w prasie przedrukować artykułu „Polityka kłamstw“ z „Kurjera Polskiego“, Warszawa, № 338.

Również wzywa się nie dawać w prasie niemieckiej nic o pobycie Edmonda Privata i o jego rozmowach w Warszawie.

W ostatnim czasie powtarzają się w prasie wiadomości, że niektórzy politycy w krajach nieprzyjacielskich, np. Caillaux, Giolitti i t. d. czynni są w interesie Niemiec i za pokojem. Wobec tego OZ, na żądanie Urzędu dla spraw zagranicznych, zwraca uprzejmie uwagę na oświadczenia, złożone na konferencjach prasowych w dniach 4. 8. 1915 i 30. 10. 1916, według których upraszało się nie wspominać w prasie o tem, że politycy nieprzyjacielscy w swych krajach mają możność działania w duchu nam przychylnym.

OZ prosi wpływać w tym kierunku na redakcje.

Ilustracje, uwidoczniające przemysłowe użytkowanie ziemi w krajach nieprzyjacielskich, oraz wszelkie obrazki z puszczy białowieskiej są zabronione, o ile nie uzyskano osobnego pozwolenia 12-ej inspekcji etapowej, które należy przedłożyć.

W prasie bezwarunkowo zapobiedz należy wszelkim wiadomościom o paczkach z żywnością, które są wysyłane do Niemiec, ze względu na to, że wywóz żywności do Niemiec jest wzbroniony.

Na rozkaz naczelnego dowództwa armji nie ma się nic przedstawiać o odznaczeniu orderami marszałka polnego, Mackensena, generała Falkenhayna i pułkownika Hella.

W pismach o działalności Rady stanu, szczególnie o jej posiedzeniach, podawać wolno tylko komunikaty urzędowe i wiadomości „Deutsche Warschauer Zeitung“.

OZ prosi o zabronienie wszelkich wiadomości w prasie o przesuwaniu wojsk szwajcarskich i o innych zarządzeniach, które Szwajcaria dla zabezpieczenia swych granic przedsięwzię.

Sprawozdania z sądów, które donoszą o bezprawnem rzekomo traktowaniu obcych jeńców wojennych w Niemczech, należy przed opublikowaniem zakomunikować OZ.

Wydział prasowy donosi uprzejmie, że na mocy uchwały konferencji cenzury z dnia 16 b. m. w przyszłości wydawane będą zawiadomienia w ważniejszych uchwałach warszawskiej konferencji cenzury dla podwładnych urzędów cenzuralnych, dla panów naczelników powiatów, o ile oni wykonywują cenzurę, i dla pana profesora Hermanna w Poznaniu.

W nagłych sprawach zawiadomienie nastąpi telefonicznie.

Po raz pierwszy zawiadomienie takie (t. z. „Przepisy cenzury“) wysłane jest dzisiaj.

1. Jako ewentualnego regenta Polski nie wymieniać Adama Czartoryskiego.

¹⁾ Wszystkie przepisy cenzury oznaczone są jako „*tajne i poufne*“.

²⁾ Przy następujących „Przepisach cenzury“ miejscowości nie będziemy podawali.

2. Niewolno wyrażać życzenia, aby Litwa przyłączyła się do Polski.
3. O posiedzeniach Rady stanu dopuszczalne są *tylko* komunikaty urzędowe.
3. Wiadomość, że nie istnieje zamiar pozostawienia polskim jeńcom wojennym do woli wstąpienie do armji polskiej, nie ma być poruszana; o tym temacie wogóle nie ma być mowy.
5. Wiadomość o zamierzonym wspólnym wstąpieniu do wojska polskiego studentów wszechnicy i politechniki warszawskiej, nie ma być na razie ogłaszana.

106. **Szef administracji IB 1099**

W., 24. 1. 17.

Odpis przesyłam uprzejmie z prośbą o zapobieżenie w pismach, ukazujących się w generał-gubernatorstwie warszawskim, ogłoszeń o wywozie żywności.

Odpis.

Prezydent wojennego urzędu żywnościowego. Berlin. Król. sask. ministerjum spraw wewnętrznych wyraziło wobec mnie kilkakrotnie życzenie, aby wedle możliwości zapobiedz ofertom sprzedaży mięsa i wędlin z rosyjskiej Polski, które przecież, wedle zakazu wywozowego, wydane w generał-gubernatorstwie warszawskim, tam nigdy wywożone być nie mogą. Pozostawiam przeto do rozpatrzenia, czyby nie było możliwe przytrzymać takie oferty żywnościowe z Polski na cenzurze listowej, gdyż takie oferty, wskutek niemożliwości zrealizowania, mogą tylko przyczynić się do wzburzenia krajowej ludności.

107. **Przepis cenzury № 2**

26. 1. 17.

1. O wyjeździe przybyłych do Warszawy na otwarcie T. Rady Stanu jeńców wojennych, oficerów-polaków, do obozowisk w Niemczech, niewolno nic wspominać.
2. Wzmianka „Dziennika Narodowego“ w Piotrkowie, że w Warszawie rozdzielane są tajne pisma ulotne przeciwko Radzie stanu nie ma być przedrukowana.

108. **OZ 18639**

6. 12. 17.

Ekscelencja v. Batocki udziela dzisiaj przedstawicielowi New York Times, panu King Davidowi, rozmowy. Na życzenie urzędu

żywnościowego [którego prezydentem jest B.], wszelki przedruk i omawianie spodziewanego artykułu są zabronione.

109. **OZ 18782**

27. 1. 17.

Z rozporządzenia ministerjum wojny uprasza się zapobiedz bezwzględnie wszelkim wiadomościom jakiegokolwiek rodzaju o przedstawieniach świetlanych, urządzanych w celu propagandy dla jeńców nieprzyjacielskich.

110. **Przepis cenzury № 3**

29. 1. 17.

1. Pogłoska, jakoby rząd niemiecki odroczył werbunek do legjonów, nie ma być wspominana,
2. również nie — hołd studentów przed konsulatem amerykańskim.
3. Ustanowione przez Radę stanu t. z. departamenty i komisje nie mają być prędzej wymienione, zanim nie będą ogłoszone w urzędowym doniesieniu Rady stanu.

111. **Przepis cenzury № 4**

30. 1. 17.

1. Przedruk sprawozdania z posiedzenia Rady miejskiej w Kaliszu, na którym odrzucono adres do Rady stanu w Warszawie, jest niedozwolony.
2. Wzmianki o otwarciu w Petersburgu 28 nowych szkół z językiem wykładowym polskim, nie wolno przedrukowywać.
3. Wiadomości o dającym się zauważyć braku koni w rolnictwie nie wolno dawać.
4. O nastąpić mającym mianowaniu mężów zaufania Rady na prowincji nie wolno wspominać.
5. Wzmianki, że Rada stanu zamianuje rzeczoznawców dla spraw wojskowych, nie puszczać.

112. **OZ 18833**

31. 1. 17.

Dnia 1 lutego jego cesarska mość wyda rozkaz do marynarki. Ogłoszeniu tego rozkazu w prasie zapobiedz.

Na ogłoszenie rozkazu jego cesarskiej mości do marynarki z dnia 1 lutego 1917 r. pozwala się niniejszem.

113. **Przepis cenzury № 5**

3. 2. 17.

Uchwały Rady stanu w sprawie pieczęci Rady stanu w prasie nie poruszać.

114. **Przepis cenzury № 6**

3. 2. 17.

Następujących informacji przestrzegać jako wytycznych dla cenzury:

1. Werbunek do legjonów tymczasowo jeszcze nie jest dopuszczony. Ludzi tymczasowo jeszcze nie bierze się do szeregów. Nie będzie też tymczasowo żadnej odezwy
2. Legjony nie będą jeszcze przejęte pod zarząd niemiecki
3. O POW tymczasowo nie wspominać.
4. Stosunek pomiędzy Niemcami a Austrią jest zupełnie zgodny i niezamącony.
5. Litewskich spraw nie poruszać.
6. Młodzież polska szkół średnich nie wstępuje jeszcze do armji.

115. **Przepis cenzury № 7**

4. 3. 17.

1. W artykułach o Piłsudzkim wolno go oznaczać jako byłego wodza legjonów, nie zaś jako „przywódcę narodu” czy podobnie.
2. Radę narodową wolno oznaczać tylko jako stronnictwo, a nie jako rodzaj rządu pobocznego.
3. Umiarkowane głosy, dotyczące obrad etatowych w pruskiej Izbie poselskiej (mowę Korfantego i zaczepki, skierowane przeciwko niej) można dopuścić, aby zapobiedz ukrywaniu się nie cenzurowanych pism ulotnych.

116. Przepis cenzury № 8.

2. 2. 17.

Wszystkie manifestacje, wyrażające sympatje dla Wilsona, w przyszłości kreślić.

117. Szef administracji

W., 6. 2. 17.

Por. okólnik generał-gubernatorstwa z dnia 26. 12. 15—I c 8577—podany w moim okólniku z dnia 7. 1. 16—IB 17600.

Zakaz używania przez urzędników języka polskiego w otwartych prywatnych przesyłkach, które przez urzędowy stempel i podanie oddawcy uwidocznione są, jako pochodzące od urzędnika niemieckiego, znosi się.

118. Przepis cenzury № 9.

7. 2. 17.

Pewien wypadek daje powód do ponownego wskazania na to, że wszystkie wiadomości i artykuły, które wprost lub pod płaszczykiem omawiają połączenie Litwy z Polską, ulegają bezwarunkowo skreśleniu.

119. Konferencja prasowa

Berlin, 8. 2. 17.

Generał-gubernatorstwo warszawskie prosi, aby w prasie nie ukazywały się wiadomości tego rodzaju: „W ostatnim czasie polacy usiłują robić propagandę na rzecz przyłączenia się Litwy do Królestwa polskiego. Czynią to przez rozpowszechnianie t. zw. map historycznych i pocztówek z podwójnymi znaczkami (biały polski orzeł i jeździec litewski), dalej przez historyczne artykuły w dziennikach, broszurach i t. d.“.

120. Przepis cenzury № 10

13. 2. 17.

1. Ewentualny wyjazd warszawskiego konsula amerykańskiego pokryć milczeniem;
2. Wzmianki w holenderskiej „Białej książce“ lub w innych publikacjach tego rodzaju kreślić, aż w tej sprawie nie nastąpi urzędowe doniesienie;

3. Enuncjacje POW o zbieraniu polskiego skarbu wojennego kreślić, choćby się odnosiły do czasu przedwojennego.

121. **Przepis cenzury № 11**

14. 2. 17.

Wszystkie artykuły i wzmianki, które w jakikolwiek sposób dotyczą oddania przez Austrię polskiego korpusu wojskowego, bezwzględnie kreślić.

122. **Przepis cenzury № 12**

16. 2. 17.

1. Wzmianki o zarządzonym aż do końca lutego zamknięciu kolei w okupacji austriackiej dla podróżnych cywilnych, kreślić.
2. Wiadomość, że w dniu rocznicy ślubu Jadwigi litewskiej (Hedwig von Litauen) z Jagiellą polskim (Jagiello von Polen) odbyły się nabożeństwa polsko-litewskie, skreślić.

123. **OZ 19310**

17. 2. 17.

Wiadomości o legjonach polskich i wojsku polskim zasadniczo są wzbronione. Dopuszczalne są jedynie przedruki artykułów z pism generał-gubernatorstwa warszawskiego.

124. **OZ 19736**

19. 2. 17.

Przedruk i omawianie artykułu prof. Schiemanna „Armja polska” w № 87 „Düsseldorfer General-Anzeiger” z dnia 17. 2. 17 są niepożądane.

125. **OZ 19782**

21. 2. 17.

W № 120 „Kölnische Zeitung” wydrukowano listz pola bojów, zawierający twierdzenie, jakobyśmy skutecznie podsłuchiwali rosyjskie rozmowy iskrowe. Na rozkaz najwyższego dowództwa, odwołując się ponownie do № 372—tajne—OZ z dnia 1. 2. 17., prosi się usilnie

o stłumienie każdej publikacji, przynoszącej wprost lub ubocznie takie wiadomości.

126. Przepis cenzury № 13

24. 2. 17.

„Godzina Polski”—„Nowy Kurjer“ w Petersburgu nazwała żydowsko-polskiem pismem. Przedruku tej uwagi, jakoteż i równych lub podobnych nieżyczliwych uwag o tem piśmie nie ścierpieć.

127. Przepis cenzury № 14

28. 2. 17.

Począwszy od dnia 1. 3. 17. osobom wojskowym dozwolony jest wywóz paczek z żywnością z Polski do Niemiec.

O tym fakcie nie powinna się przedostać do pism żadna wzmianka.

128. Przepis cenzury № 15

6. 3. 17.

Zwraca się ponownie uwagę, że pod żadnym warunkiem nie wolno wspominać o ewentualnem przyłączeniu się Litwy do Polski. Szczególnie należy zapobiedz przedrukowi uchwały Klubu państwowców polskich, powziętej na zebraniu w dniu 4. 3. 17., a wydrukowanej pod nagłówkiem „Wiec polityczny“ w „Kurjerze polskim“ № 62 z dnia 6. 3. 17.

129. Przepis cenzury № 16

6. 3. 17.

Zapobiedz przedrukowi podanej w „Gazecie Łódzkiej“ i „Kurjerze Łódzkim“ № 62 z dnia 5. 3. 1917 r. odezwie łódzkiego Zarządu wojskowego zakładów elektrycznych i kolei elektrycznych do pracowników tramwajowych pod nagłówkiem: „Do pracowników tramwaji łódzkich. Strajk uważany jest za złamany zupełnie“.

130. Przepis cenzury № 17

6. 3. 17.

Nawiązując do naszego przepisu cenzury z dnia 30. 1. 1917 r. № 4 lit. 3, donosimy, że wszelkie wiadomości o rekwizycji koni w Polsce są niepożądane.

Nieograniczoną walkę łodziami podwodnemi odtąd nie należy już traktować jako środek odwetowy przeciwko sprzeciwiającej się prawom narodów blokadzie, głodowej Niemiec przez Anglję.

132. **Przepis cenzury № 18**

14. 3. 17.

Niektóre pisma podały pogłoskę z Łodzi, jakoby tam miljonerzy utrzymywali osobne mieszkania, w których przyjmują młode dziewczęta z najlepszych kół żydowskich. Należy przeszkodzić rozpowszechnianiu takich sensacyjnych pogłosek, które przy bliższem rzeczowem zbadaniu okazały się nieprawdziwemi lub bardzo przesadzonemi. Wiadomości takie, podane tylko w formie pogłosek, bez wszystkiego kreślić.

133. OZ 20877

15. 3. 17.

Dodatek do № 61 śląskiej „Bergwacht“ z dnia 13. 3. 17., zawiera artykuł „Deputacja robotników z Landshut u władz“ z przesadnemi wiadomościami o demonstracjach z powodu braku żywności. Przedruk i omawianie niepożądane.

134. **Przepis cenzury № 18 (!).**

17. 3. 17.

1. Ogłoszone we „Vossische Zeitung“ i innych pismach zarządzenia cesarza w sprawie odesłania z powrotem wysłanych na roboty do Niemiec robotników belgijskich, w prasie tutejszej nie mają być przedrukowane.
2. Wzmianki o zerwaniu stosunków dyplomatycznych Chin z Niemcami — według Reutera — kreślić, dopóki o tem nie nadejdzie urzędowe doniesienie.

135. **Przepis cenzury № 19**

20. 3. 17.

1. Opublikowanie pogłoski, jakoby legjony nie tworzyły kadrów armji polskiej i zabieranie stanowiska wobec tej pogłoski, jest niedozwolone, dopóki nie zapadnie decyzja wyższych instancji, co niebawem nastąpi.

2. Wiadomość, że pewna część robotników — chodzi prawdopodobnie o wysłanych — powróciła z Niemiec, ponieważ przy badaniu lekarskim okazali się niezdolnymi do pracy, kreślić.

136. **Przepis cenzury № 20**

24. 3. 17.

Przedruk artykułu „Legjony kadrami armji polskiej“ z „Iskry“ sosnowieckiej № 68 jest niedozwolony. Również nie wolno tymczasowo dawać i doniesień tej treści, że legjony oddane zostały Radzie stanu.

137. **Przepis cenzury № 21**

26. 3. 17.

Przedruk artykułu „Sprawy polskie w Dumie“ z „Gazety porannej 2 grosze“ № 80 z dnia 23. 3. 1917 zakazany. Podobne artykuły, z których nieżyczliwa nam część społeczeństwa mogłaby czerpać nadzieję, że liberalny rząd, który teraz w Rosji dostał się do steru, wystąpi za połączeniem trzech dotychczas rozdzielonych części Polski, kreślić.

138. **Przepis cenzury № 22**

26. 3. 17.

Dziennik duński „Sozialdemokraten“ ogłasza odezwę „Socjalistów rosyjskich“. Telegramy z wyjątkami tej odezwę nadeszły już do Niemiec.

Na rozkaz najwyższego dowództwa przejściu tych depesz lub odezw samej do prasy przeszkodzić należy wszelkimi rozporządzalnemi środkami i z bezwzględną surowością.

139. **Przepis cenzury № 23**

26. 3. 17.

Niewolno w prasie ogłaszać wiadomości z Rosji o podziale ziemi, dóbr kościelnych i wielkich majątków ziemskich i wogóle wiadomości, ktoreby dać mogły pochop do walk ulicznych i do naśladowania rewolucji rosyjskiej. Trzeba uwzględnić, że agitatorzy rosyjscy w Niemczech ostro zabierają się do dzieła, aby wywołać nastroj na rzecz rewolucji rosyjskiej, i że wzywają do naśladownictwa. Przy-

tem rozszerzają oni kłamliwą pogłoskę, jakoby wszystkie niekorzystne wiadomości o rewolucji rozsiewane były przez Niemców.

140. **Przepis cenzury № 24**

27. 3. 17.

Trudności, które w Łodzi wynikły przez to, że Polscy członkowie Rady miejskiej nie chcą w niej jakoś współdziałać, tymczasowo w prasie poruszać nie wolno.

141. **OZ 21791**

1. 4. 17,

Z polecenia Urzędu dla spraw zagranicznych prosi się o wydanie zakazu ogłoszenia odezwy tymczasowego rządu rosyjskiego do Polaków.

142. **OZ 21831**

2. 4. 17.

Rozporządzenie № 21791 OZ z dnia 1. 4. 17, w sprawie odezwy tymczasowego rządu rosyjskiego do Polaków znosi się niniejszem.

143. **OZ 21852**

2. 4. 17.

Rozporządzenie № 21791 OZ z dnia 1. 4. 17, dotyczące zakazu przedruku odezwy tymczasowego rządu rosyjskiego do Polaków pozostaje w mocy. Wolno przedrukować tylko publikację, która w tej sprawie nastąpi w „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“. Dzisiejszy № 21831 OZ jest nie ważny.

144. **Przepis cenzury 25**

2. 4. 17.

W generał-gubernatorstwie kursu rubla nie wolno więcej ogłaszać w prasie.

145. **OZ 21952**

4. 4. 17.

Nie jest pożądanem, aby w artykułach, dotyczących wymienionego w dzisiejszym komunikacie zdobycia przyczółka w Toboły, wy-

szczególniano zasługi położone przez wodzów i żołnierzy i wspomniano o szczegółach, łupie i t. d.; również niepożądane jest ogłoszenie depeszy gratulacyjnej, którą j. cesarska moc z tego powodu wysłał do naczelnego wodza na Wschodzie.

OZ 22076

6. 4. 17.

Zmieniając rozporządzenie z dnia 4. 4. 17, OZ № 21952 prosi się, aby prasa walkę pod Toboly omawiała jako „piękny sukces broni sprzymierzonych o *lokalnem* znaczeniu“. Depeszy j. cesarskiej mości, wysłanej z okazji tego sukcesu, publikować *nie* wolno.

146. Przepis cenzury № 26

5. 4. 17.

W komunikacie Rady stanu znajdują się dwa ustępy:

1. polscy legjoniści-rekruci z Wilna mają być wcieleni do bataljonów robotniczych; w tej sprawie Rada stanu za pośrednictwem generał-gubernatorstwa zwróciła się do cesarza, aby rozporządzenie to cofnięto.
2. departament polityczny Rady stanu przedłożył interpelację w sprawie autonomii Litwy.

Obie te rzeczy zostały przez komisarza rządowego Żychlińskiego sankcjonowane i ukazały się w prasie polskiej.

Postarać się, aby nie dostały się do prasy niemieckiej, żydowskiej, ani też do polskiej, o ile się tam jeszcze nie ukazały.

147. OZ 337 Tajne

10. 4. 17.

(Z dłuższych wywodów na temat kompetencji władz wojskowych a politycznych).

Generał-gubernatorstwa nie podlegają naczelnemu dowództwu wojskowemu.

Co się np. tyczy zatrudniania w Niemczech robotników belgijskich, to szef sztabu generalnego armji polnej popierał tylko u generał-gubernatorstwa prośby rządu o robotników belgijskich, ponieważ przemysł niemiecki potrzebował robotników, a w Belgji panowało zatrważające bezrobocie, które zagrażało bezpieczeństwu kraju i wojsk. Na tem jednak kończyła się jego kompetencja w tej sprawie.

Jako dalszy przykład może posłużyć sprawa polska. Marszałek

polny Hindenburg stanął na stanowisku powziętych już przed objęciem swego urzędu zasadniczych uchwał politycznych i wojskowych, gdyż wówczas dla stworzenia armji polskiej według zdania kompetentnych władz dobre były widoki.

148. **OZ 22241**

11. 4. 17.

Z polecenia Urzędu dla spraw zagranicznych uprasza się o zapobieżenie wszelkiej publikacji o przejeździe emigrantów rosyjskich ze Szwajcarji przez Niemcy ¹⁾.

149. **OZ 22375**

14. 4. 17.

Rozporządzenie {№ 22241 OZ z dnia 11. 4. 17, znosi się niniejszem na żądanie Urzędu dla spraw zagranicznych. Uprasza się jednak o postaranie się, aby prasa nie dawała żadnych komentarzy, lecz żeby ograniczyła się do przedruku odnośnej depeszy zagranicznej.

150. **Przepis cenznry № 27**

14. 4. 17.

Przedruk odezwy obecnego rządu rosyjskiego do polaków jest dozwolony tylko w prasie polskiej, nie zaś w niemieckiej i żydowskiej.

151. **OZ 22734**

24. 4. 17.

№ 205 „Deutsche Zeitung“ z dnia 23. 4. 17, podaje na łamie pierwszym rzekome uchwały wszystkich stronnictw polskich nowo utworzonego królestwa.

Przedruk i omawianie, jakoteż i streszczone oddanie tych uchwał są niepożądane, choćby miały do prasy nadejść i z innego źródła.

152. **OZ 22717**

24. 4. 17.

1. Głosy prasy, zwracające się przeciwko strajkom, nie podlegają cenzurze; jednakże należy przez rozmowy z kierującymi osobistościami skrajnej prasy prawicowej

¹⁾ Początek rewolucji bolszewickiej. Pociąg wiózł Trockiego i Lenina.

zapobiedz zbyt ciętym artykułom, któreby uwodzicielom ludu dały materiał do szczucia.

2. Głosy prasy, polecające strajk lub wypowiadające się w inny sposób na rzecz strajku, sprzeciwiają się interesom prowadzenia wojny i są z tego powodu zakazane.

3. Przepisy te przeprowadzać ostro; mają one walor dopóty, dopóki bardzo poważna część przemysłu niemieckiego pracuje dla celów wojennych i z tej przyczyny każde zaniechanie pracy szkodzi prowadzeniu wojny.

153. **OZ 22822**

26. 4. 17.

Według doniesień ambasady austriackiej, na Morawach wybuchnąć miały rozruchy robotnicze. Przedruk i omawianie wiadomości, donoszących o tem, w prasie niemieckiej są niedozwolone.

156. **Wydział prasowy.**

Warszawa, 2. 5. 17.

Wszystkie artykuły i wzmianki w sprawach kolejowych w generał-gubernatorstwie warszawskiem, które zawierają jakiekolwiek wiadomości i opinie, należy — bez względu na to, czy one pochodzą ze źródeł urzędowych, czy też ze strony prywatnej — przed ogłoszeniem kierować do generalnej dyrekcji kolei wojskowych w Warszawie, która przyrzekła szybkie załatwienie. Pan tajny radca von Gernern udziela tam chętnie odpowiedzi na zapytania telefoniczne.

155. **Przepis cenzury № 28.**

3. 5. 17.

Uprasza się o kreślenie wiadomości o dobrem i wyrozumiałem traktowaniu jeńców niemieckich, któreby jeńców nieprzyjacielskich w Niemczech spowodować mogły do porównywania ich własnego położenia, ponieważ takie porównywanie mogłoby się przyczynić do zatrucia jeńcom spokoju i ochoty do pracy, koniecznej ze względów gospodarki wojennej,

156. **Przepis cenzury № 29.**

7. 5. 17.

Zwraca się ponownie uwagę na to, że kreśleniu ulegają wszelkie publikacje o kursie rubla, także w formie krótkich notatek i t. p.,

również wszelkie wzmianki o kursie polskiej i niemieckiej marki na t. zw. czarnych giełdach.

157. **OZ 23253**

7. 5. 17.

Wiadomości o wypuszczeniu na wolność internowanych w Szwajcarii dwóch lotników niemieckich, Mullera i Brochnowa, i o wydaniu im ich samolotów, są niedozwolone.

158. **Przepis cenzury № 30.**

11. 5. 17.

Artykuły „Z Rady stanu“ w Nowej Gazecie № 227 pod żadnym warunkiem przedrukować nie wolno. Wogóle są niedopuszczalne publikacje o uchwałach Rady stanu, powziętych na posiedzeniu z dnia 1 maja. Przedruk w Nowej Gazecie nastąpił albo bez cenzury albo przez niedopatrzenie.

159. **OZ 371 Tajne.**

14. 5. 17.

W prasie wiadomości o strajku na wszechnicach i o rozbijaniu sklepów spożywczych w Warszawie są niepożądane. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu, a przede wszystkim o zapobieżenie temu, aby podobne wzmianki nie były przedrukowane z prasy okupacji austriackiej, Polski i Austro-Węgier.

160. **OZ 23670**

16. 5. 17.

Przedruki i omawianie artykułu na pierwszej stronie pisma „Kraju“ z dnia 15. 5. 17 w sprawie rzekomych uchwał Rady stanu Królestwa Polskiego są z wojskowych względów niedopuszczalne. Uprasza się wydanie odpowiedniego zakazu i o zapobieżenie dowozu pisma tego do generał-gubernatorstwa warszawskiego.

161. **Przepis cenzury № 31.**

19. 5. 17.

Wydział prasowy wymaga kreślenia wszystkich ogłoszeń, polecających kupno lub sprzedaż rubli.

O tymczasowym strajku Rady miejskiej w Płocku i o zażaleniu, wysłanem przez nią do pana generałgubernatora, nie ma się nic przedostać do prasy.

W „Korespondencji międzynarodowej“ z dnia 18. 5. 17 na stronie drugiej znajduje się artykuł „Niemcy i Austro-Węgry“, który zawiera wiadomość wiedeńskiego Biura telegraficznego o sprzedaży w Ameryce gotowych do użycia okrętów austro-węgierskich. Przedruk i omawianie tego artykułu tymczasowo wzbronione.

W Kurjerze Płockim № 112 z dnia 17. 5. 17 znajdują się rozważania nad kandydaturą arcyksięcia Karola Stefana na regenta albo króla. To sprzeciwia się dotychczasowym przepisom cenzury, według których sprawa regenta wprowadzić może być omawiana, przy czem jednak żadnego kandydata wymieniać nie było wolno.

Nie jest pożądanem, aby obecnie w prasie niemieckiej zjawiały się artykuły o rozkładzie w armji rosyjskiej, o ile nie chodzi o przedruk z pism nieprzyjacielskich lub neutralnych, gdyż takie artykuły nie leżą w naszym interesie, ani tu w kraju, ani za granicą.

Według doniesienia c. i k. wojennej komendy prasowej, rozkazu j. m. cesarza austriackiego do armji i floty z dnia 23. 5., zawierającego opis walk we Włoszech i w którym j. c. m. armji i flocie wyraża swoją podziękę, w węgierskich i austriackich pismach polskich drukować niewolno. Uprasza się o zapobieżenie przedrukowi tego rozkazu także w prasie niemieckiej.

Przypomina się, że o zakupie i wywożeniu żywności (jarzyn, ziemniaków i t. p.) z okupacji w prasie nie dawać niewolno.

Według doniesienia c. i k. wojennej komendy prasowej rozkazu j. m. cesarza austriackiego do V. armji z dnia 24. 5., w którym j. c. mość wyraża ufność co do dalszego skutecznego wytrwania armji nad Soczą, w austro-węgierskiej prasie i pismach polnych ogłaszać nie wolno. Uprasza się o zapobieżenie przedrukowi tego rozkazu także i w prasie niemieckiej.

W Królewcu w dniu 24. 5. 17 odbyły się burdy uliczne. Doniesienia o tem w prasie są niedozwolone; w szczególności niedozwolony jest przedruk przestrogi, wystosowanej do publiczności w pismach królewieckich przez zastępczą komendę I. korpusu armji.

Wydział prasowy wystosował następujące pismo do redakcji tu-tejszych:

„Pomimo rozporządzenia o walucie z dnia 14. 4. 17 ukazują się wciąż jeszcze ogłoszenia, w których posługuje się walutą rublową.

To jest niedopuszczalne i karygodne.

Uprasza się takich ogłoszeń więcej nie umieszczać i nie przepuszczać. Wykroczenia przeciwko temu rozporządzeniu będą ścigane według praw karnych“.

Prosimy miejscowym redakcjom i cenzorom udzielić odpowiednich instrukcji.

Na żądanie Urzędu wojennego w Warszawie uprasza się o nie-dopuszczanie w pismach tutejszych ogłoszeń, w których firmy nie-mieckie polecają maszyny warsztatowe.

O rzekomym ruchu powstańczym lub rozruchach robotniczych w Paryżu podawać wolno tylko praktyczne wiadomości, nadsyłane jej; wszelkie omawianie lub roztrząsanie jest do czasu zabronione.

C. i k. Urząd nadzorczy wojenny zabronił prasie austro-węgierskiej doniesień o burdach i rozruchach w Pradze. Uprasza się o wydanie zakazu również prasie niemieckiej i krajów okupowanych.

Wydział prasowy wzywa do ogłoszenia w prasie następującego zaprzeczenia:

„Depesza w sprawie regencji w Polsce, zaczerpnięta z berlińskiego „Lokalanzeigera“, a umieszczona wczoraj we wszystkich dziennikach, pozbawiona jest wszelkiej urzędowej podstawy. Rokowania pomiędzy rządami niemieckim a austriackim w związku z deklaracją, udzieloną Tymczasowej Radzie stanu w odpowiedzi na jej wnioski z dnia 1-go maja, nie zakończyły się jeszcze ostatecznie. Oświadczenia państw centralnych w tej sprawie należy oczekiwać w każdym razie już w dniach najbliższych, zgodnie informacjami przez nas otrzymanymi. Wszelkie pogłoski, rozszerzane tu i owdzie, a dotyczące się rzekomej treści tego oświadczenia, mającego nastąpić, są aż do chwili złożenia owego oświadczenia wyłącznie tylko kombinacjami, na których zgoła nie można polegać.

Uprasza się o zakazanie wszelkich doniesień w prasie codziennej, a szczególnie w prasie fachowej o położeniu handlu sukniem i o zakupie sukna w okupacjach, jakoteż i w Szwajcarii, gdyż takie doniesienia poważnie utrudnić mogą zadanie Urzędu rzeszy dla odzieży.

Przedruk artykułów z „Nowej Reformy“ № 244 i 245 z dnia 29 maja 1917 o naradach Koła polskiego jest niedozwolony. Podane tam obszernie narady i uchwały, jakoteż doniesienia o traktowaniu Studnickiego w prasie tutejszej, są niedopuszczalne.

Różne dzienniki przedłożyły urzędowi cenzurującemu do oceny ogłoszenia, w których poleca się mięso psie dla pożywienia ludzkiego.

Uprasza się takich ogłoszeń nie dopuszczać, gdyż zagranica z podaży mięsa psiego mogłaby wysnuć fałszywe wnioski co do stanu naszej aprowizacji.

Zakazany jest przedruk wiadomości, podanej na naczelnem miejscu wydania wieczornego „Lokalanzeigera“, № 290 z dnia 9. 6. „C. i k. delegacja pokojowa w Rosji“, w której jest mowa o rzekomem uwięzieniu austriackiej deputacji oficerskiej na froncie wschodnim.

Przedruk i omawianie wiadomości o rzekomem wysłaniu przez Hindenburga depeszy do Rosji są zakazane. Depesza opublikowana jest w „Berl. Tageblacie, wydanie wieczorne, № 290 z dnia 9 czerwca.

W prasie niewolno podawać lub omawiać wiadomości o rzekomych rokowaniach rozejmowych na froncie wschodnim. Bez przedłożenia w OZ wiadomości takich z nieprzyjacielskiej lub neutralnej prasy podawać nie wolno.

C. i k. Urząd nadzorczy wojenny we Wiedniu zabronił ogłoszenia w prasie austriackiej dzisiejszej mowy parlamentarnej posła Stran-

skiego i prosi o niedopuszczeniu jej również do prasy niemieckiej.

182. **Przepis cenzury № 38**

15. 6. 17.

Przedruk i rozporządzenie notatki z „Kurjera Zagłębia“ № 129 z dnia 10. 6. 1917 „Litwini witają Polskę“ jest niepożądany i należy mu zapobiedz.

Artykuł ten nie powinien być się ukazać, gdyż wskazuje na połączenie Litwy z Polską. W przyszłości uważać na to!

183. **Przepis cenzury № 39**

16. 6. 17.

Nie jest pożądanem, aby podawano najnowszą mowę Wilsona, zanim nie nadejdzie tekst autentyczny i nie zabierze głosu „Nord-deutsche Allgemeine Zeitung“. Publikacja może potem nastąpić tylko w ujęciu wymienionego pisma.

184. **Przepis cenzury № 40**

22. 6. 17.

Ofert firm niemieckich na tokarnie, wiertarki. frezownice i inne maszyny do obróbki kruszców i drzewa, jakoteż na maszyny rolnicze w okupacji nadal ogłaszać niewolno.

Takie ogłoszenia więc kreślić w każdym razie.

185. **Wydział prasowy.**

W., 23. 6. 17.

„Lodzer Volksblatt“ dowiaduje się z Berlina:

„O ostatnich buntach wojska rosyjskiego we Francji ze źródeł pewnych wiadomo, że z pośród rosjan, którzy za Francję walczą już nie chcą, ujęto pierwszych z brzęgu 150 ludzi jako hersztów, z których co dziesiątego, a więc ogółem 15 ludzi, rozstrzelano“.

Rozpowszechnienie tej wiadomości jest niepożądane.

186. **Przepis cenzury № 41.**

25. 6. 7.

Nie pozwalać na wymienianie hrabiego Tarnowskiego jako kandydata na prezesa ministrów w Królestwie Polskiem. Wszystkie wzmianki o tem kreślić.

Węgierski oddział ministerjum wojny we Wiedniu prosi, aby № 162 dziennika „Budapest“, wychodzącego w języku węgierskim, nie rozpowszechniano ani w Niemczech, ani zagranicą. Numer jest już wywieziony z Węgier. Chodzi o artykuł o rozruchach w Budapeszcie.

Rozpowszechnianego ze Sztokholmu nowego manifestu Rady robotników i żołnierzy do niemieckiej socjaldemokracji, a dotyczącego konferencji w Sztokholmie niewolno publikować bez przedłożenia go OZ.

Przedruk komunikatu rosyjskiego z dnia 1. i 2. lipca 1917 z „Godyny Polski“ № 181 A z dnia 5. lipca 1917, jak i wogóle publikowanie tego komunikatu wzbronione.

Dalej nie pożądaną jest przedruk notatki z „Kurjera warszawskiego“ № 182 z dnia 4. lipca 1917, wydanie wieczorne, „Na rzecz Litwy“ o zbiorze na Litwę w Zakopanem.

Komunikat rosyjski z dnia 3. 7. 17. wspomina o czesko-słowackiej brygadzie i podkreśla działalność jej w walkach pod Zborowem. Samo przez się rozumie się, że komunikat ten może być przedrukowany w całej rozciągłości. Jest jednak niepożądanem, żeby omawiano w związku z niem fakt, iż po stronie rosyjskiej walczyły wojska czesko-słowackie, Publikacjom tego rodzaju należy przeszkodzić.

Wiadomości o ogłoszeniu stanu oblężenia w Witkowicach (Austria) są niedozwolone

OZ prosi o przedstawienie jej wszelkich zamierzonych publikacji o wojsku polskim i o polskich legjonach. Rozstrzygnie ona, za porozumieniem się z generał-gubernatorstwem warszawskim, o ile publikacje te mogą być dopuszczone. Przedruk artykułów z pism generał-gubernatorstwa warszawskiego może i w przyszłości nastąpić bez wszystkiego.

193 **Przepis cenzury № 42**

9. 7. 17.

Przedruk mowy pośła Witosa, którą w parlamencie wiedeńskim wygłosił w języku polskim dnia 16. czerwca, jest niepożądany.

Mowę tę, jeśli ją przedłożą do cenzury, należy przeto skreślić.

194 **Przepis cenzury № 43**

9. 7. 17.

Przedruk notatki „Przeglądu porannego“ № 185 z dnia 9. 7. 1917 pod nagłówkiem „Ranieni na ulicy“, według której na ulicy trzy osoby zostały zranione, z których jedna, osierocając żonę i czworo dzieci, zmarła, jest niedozwolony.

195. **OZ 26115**

10. 9. 17.

Podczas zaburzeń i grabieży w Witkowicach pod Ostrawą morawską, które nastąpiły przypuszczalnie na skutek podburzenia przez elementy przeciwpaństwowe albo nawet przez agentów nieprzyjacielskich, musiano kilkakrotnie ostro wystąpić przy pomocy wojska. Ściągnięte licznie wojska wystąpią teraz bezwzględnie. Wiadomości o tych wydarzeniach lub opisów ich nie wolno puszczać bez poprzedniego przedłożenia ich OZ.

196. **OZ 26119 (Poufne)**

12. 7. 17.

Obecny prezes Centralnego Komitetu Dobrudży, dyrektor „Franco-bułgarska Banka“, dr. Teodorow, w najbliższym czasie zamierza wydać w Niemczech małą broszurę uświadamiającą pod tytułem: „Losy polityczne Dobrudży po traktacie berlińskim, 1878—1916“. Opublikowanie i rozpowszechnienie tej broszury nie leży absolutnie w interesie niemieckim. Uprasza się zapobiedz ogłoszeniu jej.

„Bulletins du Bureau d'information de Lithuanie“ w Lozannie, Villa Messidor, okazują w ostatnim czasie silnie antyniemiecki charakter. Uprasza się przeto o zakazanie dowozu i obiegu ich. Gdyby oczekiwana na skutek tego kroku zmiana tendencji nastąpiła, OZ wniesie o uchylenie zakazu.

Według telefonicznego doniesienia generał-gubernatorstwa, oddziału IVa, zarządzone rozporządzeniem generał-gubernatorstwa z d. 15. 9. 16 № IVa 15559 przedłożenie spisu tych przedmiotów, które przy zawarciu rozejmu śpiesznie wywiezione być mają z powrotem do kraju, jest już zbyt wiele. Sporządzone już ewentualnie spisy należałoby tymczasowo przechować przy aktach.

Z rozporządzenia zastępczego sztabu generalnego armji przypomina się, że wszelkie ilustracje, fotografie i t. d. dotyczące j. m. cesarza, o ile przedstawiają j. c. m. w stosunku do wojny, należy przedkładać do rozpatrzenia zastępczemu sztabowi generalnemu. Miejscowe oddziały cenzury pod tym względem nie posiadają żadnej kompetencji.

Przy omawianiu naszego kontrataku na zachodzie wolno przedstawiać go tylko jako przeciwnatarcie, a nie jako zamierzoną wielką operację.

Wojenny urząd prasowy z polecenia najwyższego dowództwa armji prosi o poufne powiadomienie prasy o następującem, nie czyniąc z tego jednak ani zakazu, ani nakazu:

Przyjęta w parlamencie rezolucja w drugiej części podkreśla niezłomne postanowienie niezachwianego wytrwania w narzuconej nam walce. Za względu na siłę bojową armji i sprzymierzeńców byłoby bardzo pożądanem, gdyby w prasie tę część rezolucji wyszczególniano należycie i podkreślano, natomiast gotowości do pokoju nie wyzyskano tak na pierwszy plan, iżby z tego powstać mogła propaganda pokojowa, która nie stoi w zgodzie z silnym zamiarem i niewątpliwą możliwością wytrwania.

202. **OZ 26618**

21. 7. 17.

Przy omawianiu dzisiejszego komunikatu wieczornego prasie wolno wyrazić, że nasze przeciwnatarcie osiągnęło zupełne powodzenie. Dalsze rzuty oka na następstwa tego powodzenia są jeszcze zabronione.

202. **OZ 26881**

28. 7. 17.

Sprawozdania o wypadkach na zachodzie i artykuły pisarzy wojennych rozbijały się w prorocत्वach, których bezwarunkowo należy zaniechać.

204. **Wydział prasowy.**

W., 30. 7. 17.

Na życzenie p. hr. Posadowskyego donosimy, że przygotowującej się ewangelickiej ordynacji kościelnej prędkiej poruszać niewolno, zanim p. hr. Posadowsky sam się o niej nie wypowie.

205. **OZ 27016**

31. 7. 17.

O zajściach przy zdejmowaniu dzwonów w Jarocinie (w Poznańskim) niewolno nic ogłaszać. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu.

206. **OZ 27070**

2. 8. 17.

Uprasza się o zakazanie przedruku i omawiania artykułu o areztowaniu Piłsudskiego z „Rheinische Zeitung“ z dnia 1. 8. 17. Prasa zawiadomiona przez biuro Wolffa i Telygraphen-Union.

Kr. 1116/16. Tajne!

Z różnych raportów i skarg nadeszłych widzę, że niezadowolenie w kraju wzrasta. Nie wywołują go same tylko do głębi życia codziennego sięgające, a w interesie gospodarki wojennej konieczne zarządzenia, lecz także, i to w wysokim stopniu, sposób wykonywania zarządzeń tych przez niższe organy urzędowe, który wywołuje opór i zatargi.

Obaj kierownicy ruchu chłopskiego, Zawadzki i Sadlak, przedłożyli sprawozdania o zbyt ciężkiem, a nawet brutalnem postępowaniu organów wykonawczych. Obaj są przychylni Niemcom i wiernopoddani (*gesinnungstreu*); chcą oni wywołać dobry nastrój i żywo żałują, że organy wykonawcze krzyżują szerokotorową politykę niemiecką w kraju. Podkreślają oni, że rosjanie obchodzili się z publicznością grzecznie, nasi niżsi urzędnicy zaś wzbudzają niezadowolenie przez swoje harde i gburowate zachowanie się, którem chcą ludności imponować. Kierownicy ruchu chłopskiego wyrażają zupełną pewność, że zmiana w postępowaniu naszych urzędników i żołnierzy spowodowałaby też zmianę nieprzychylnego Niemcom nastroju. Że niezadowolenie ludności nie zwraca się zasadniczo przeciwko polityce niemieckiej, lecz przeciwko sposobom wykonywania jej, wynika — ich zdaniem — z tego, że istnieją nieklamane sympatje dla niektórych wyższych przedstawicieli rządu cesarskiego i że wyrażano nawet obawę, żeby demonstracyjna przeciwniemiecka agitacja nie skłoniła ich do opuszczenia posterunków. Tak np. niektórzy naczelnicy powiatów do tego stopnia są lubiani, że chłopci oświadczyć mieli, iż niemiecki naczelnik powiatu powinien pozostać tutaj, gdy Polska już będzie samodzielną.

Na skutek tych doniesień i kilku z życzliwej strony nadeszłych skarg, czuję się spowodowany do zwrócenia uwagi, że wykonanie polityki i sposób traktowania ludności nie jest rzeczą osobistego widzimisię pojedynczych osób, lecz każdy wyższy i niższy urzędnik ma podporządkować swoje prywatne zapatrywania pod wielkie polityczne linje wytyczne i że interes Rzeszy niemieckiej wymaga od nas, abyśmy z Polakami żyli na dobrej stopie. Inaczej nie wyrobimy sobie żadnych przyjaciół w Polsce, lecz zapędzimy kraj w ramiona koalicji, w szczególności zaś rewolucji rosyjskiej. Niemieckie właściwości charakteru, które nietylko przez swoje zagranicą dobrze znane i z zawiścią obserwowane zalety pilności i gruntowności, lecz

i szczególnie przez swoją ujemną stronę niezrozumienia istoty duchowej obcych zrobiły nas w świecie nie lubionymi, pozwalają wnioskować, że właśnie na tym punkcie błędzimy i że szczególnie nasi urzędnicy niżsi i żołnierze skłonni są do patrzenia na Polaków z góry dla tego, że się różnią od nas temperamentem i pojmowaniem życia. Uświadamianie i pouczanie w tym względzie jest bardzo potrzebne, wzywam więc do meldowania aż do 1. 9. panów gubernatorów, że w tych zasadach odbyła się gruntowna nauka służbowa we wszystkich kompaniach, a pana szefa administracji, że wszystkim urzędnikom podano ten rozkaz do wiadomości.

v. Beseler. 1)

208. **Przepis cenzury № 44**

9. 8. 17.

Wiadomości, jakoby biura werbunkowe legionów znowu na stary sposób miały być czynne na prowincji i że dotychczasowa nowa organizacja będzie zmieniona, kreslić.

Sposób werbowania do legionów pozostaje ten sam, jak go uregulowano przed jakimś czasem.

209. **Przepis cenzury № 45**

13. 8. 17.

Przypomina się, że wiadomości z Rady stanu należy traktować ze szczególną ostrożnością. Mianowicie niewolno w najbliższym czasie dawać listu marszałka koronnego Niemojowskiego, który tenże wystosował do Rady stanu.

210. **OZ 27453**

13. 8. 17.

Aby ułatwić podawanie wiadomości o j. m. cesarzu i złagodzić ograniczające przepisy, zmienia się przepis OZ № 15015, ustęp 2, z dnia 25. 10. 16. w tym kierunku, że miejscowe urzędy cenzuralne uprawnione są do samodzielnego cenzurowania wiadomości o j. c. mości, o ile wydarzenie odegrało się w obrębie urzędu cenzuralnego i urząd cenzuralny prawdziwość doniesienia stwierdzić może.

1) Ten rozkaz Beselera żadnego skutku nie odniósł, bo nie mogło prusactwo zmienić na rozkaz swojej krzyżackiej natury.

W razie wątpliwości co do celowości lub dopuszczalności publikacji, należy, jak dotąd, zapytać OZ.

Podkreśla się jednak wyraźnie, że ilustracje, przedstawiające j. c. m. w związku z wojną, a więc przede wszystkim na teatrach wojny, nie mają być badane przez miejscowe urzędy cenzuralne, lecz powinny być, jak zawsze, przesłane zastępczemu sztabowi generalnemu.

211. **OZ 27818**

16. 8. 17.

Istnieje powód do przypomnienia, że wynurzenia j. c. mości, choćby nastąpiły przed dłuższym czasem albo znajdowały się w głosach prasy zagranicznej, powinny być przedłożone OZ według № 1492 OZ z dnia 14. 9. 15.

212. **Przepis cenzury № 46**

25. 8. 17.

Przedruk feljetonu „Polskie gęsi“ z „Deutsche Warschauer Zeitung“ № 233 z dnia 25. sierpnia 1917 nie jest dozwolony.

213. **OZ 28163**

25. 8. 17.

W Anglii pod tytułem „Hohenzollernowie, widziani oczyma niemieckimi“ zestawiono szereg najszypetniejszych karykatur cesarza i następcy tronu z monachijskiego Simplicissimusa z tekstem niemieckim. Usiłuje się zeszyt ten przez zagranicę neutralną przewieźć do Niemiec. OZ prosi więc o zakaz dowozu i rozpowszechnienia i o skonfiskowanie już wwiezionych egzemplarzy.

214. **OZ 28895**

27. 8. 17.

Królowa grecka przybędzie niebawem z wizytą do Friedrichshofu pod Kronbergiem w górach Taunus. Wszelkim wzmiankom o wizycie tej w prasie jaknajstaranniej zapobiedz.

215. **Przepis cenzury № 47**

30. 8. 17.

Naczelny wódz na Wschodzie donosi o następującym przepisie cenzury № 9:

Wszelkie statystyki ludności i stosunków gospodarczych na obszarze administracyjnym Ober-Ost (Kurlandja, Litwa, Białystok—Grodno) podlegają przed ogłoszeniem cenzurze wydziału prasowego, zarówno czy chodzi o publikacje w dziennikach, czasopismach, czy książkach.

216. Przepis cenzury № 48

1. 9. 17.

Artykułu z „Neue Freie Presse“ o wysłaniu legionów na front przedrukować nie wolno.

217. OZ 28717

2. 9. 17.

Uprasza się, aż do odwołania przed zwolnieniem, o skierowanie wszystkich doniesień o wydarzeniach na froncie wschodnim do OZ. Rosyjski komunikat wolno dopiero dawać, gdy zostanie rozpowszechniony przez biuro Wolffa.

218. OZ 28745

3. 9. 17.

Telegram cenzury № 28717 OZ z dnia 2. 9. 17. w sprawie doniesień z frontu wschodniego i rozpowszechniania komunikatu rosyjskiego znosi się niniejszem.

219. Przepis cenzury № 49

9. 9. 17.

We „Vossische Zeitung“ ukazała się wzmianka o polskiej Radzie regencyjnej i polskich ministerjach. Tej wzmianki pod żadnym warunkiem przedrukować nie wolno.

220. OZ 29140

12. 9. 17.

Przepisy cenzury dla publikacji o obszarach okupowanych.

Przy wszystkich publikacjach o działalności Niemców na ziemiach okupowanych jest wskazana największa ostrożność. Pominąć należy wszystko, co by:

1. nieprzyjaciółom dostarczyło materiału do propagandy, a ludność okupowanych obszarów wzburzyć mogło, n. p.:

- a. przesadzone wieści o wysyłaniu mieszkańców,
- b. wiadomości o niesprawiedliwym gospodarzem użytkowaniu kraju.

2. przedstawiało wartość dla nieprzyjaciół ze względu na dalsze prowadzenie wojny n. p.:

- a. —
- b. —
- c. każdą nową wiadomość o użytkowaniu kraju dla celów wojskowych,
- d. statystyczne lub inne dokładne wiadomości o nadmiarze produkcji krajowej, użytkowanej dla wojska i kraju rodzinnego,
- e. zbieranie, porządkowanie lub naukowe pogłębianie materiału, zawartego w Dziennikach rozporządzeń i rozkazach władz.

3. w Niemczech wywołać mogło nieuzasadnione nadzieje n. p. przesadne wiadomości o zbożu i oleju rumuńskim. — — — —

— — — — —
W mocy pozostają przepisy o sprawie polskiej, z wyjątkiem następujących:

№ 14005 OZ z dnia 2. 10. 16. (dymisja Piłsudskiego)—
przestarzały.

№ 19310 OZ z dnia 17. 2. 16 (zakaz w sprawie wojska polskiego) — zbyteczny

№ 371 tajne OZ z dnia 14. 5. 17 (strajk na wszechnicy warsz.) — przestarzały

№ 23670 OZ z dnia 16. 5. 17 (uchwały Rady stanu)—
przestarzały.

221. **OZ 29176**

12. 9. 17.

Przedruk odezwy, wydanej przy opuszczaniu Rygi przez 12. armję rosyjską do żołnierzy niemieckich, jest niedozwolony.'

222. **Przepis cenzury № 50**

24. 9. 17.

Na życzenie c. i k. naczelnego dowództwa nie dopuszczać ewentualnych ujemnych głosów o Komendzie polskiego Korpusu posiłkowego.

Działalność lotników angielskich znajduje już w urzędowych komunikatach tak wystarczające uwzględnienie, że przedruk wydawanego od pewnego czasu osobnego angielskiego komunikatu lotniczego w prasie niemieckiej jest zbędny.

224. Przepis cenzury № 51

28. 9. 17.

Uprasza się uprzejmie o zapobieżenie przedrukowi wzmianki z „Momentu“ (Warszawa) № 223, rano, z dnia 25.9.17 tej treści, że prezydent miasta, książę Lubomirski, poddał się do dymisji.

Wzmianka ta znajduje się w sprawozdaniu z posiedzenia Rady miejskiej.

225. Przepis cenzury № 52

2. 10. 17.

Przedruk artykułów o ruchu strajkowym w Niemczech z № 265 „Gazety porannej“ i z № 262 „Przeglądu wieczornego“ jest niepożądany. Tego rodzaju statystyki o strajkach są niedopuszczalne.

226. Przepis cenzury № 53.

6. 10. 17.

Nie dopuścić do przedruku notatki z „Kraju“ o polskich ministrach (por. Berl. Tageblatt z dnia 5. 10).

227. Przepis cenzury № 54.

9. 10. 17.

1. Nie dopuścić do omawiania niemiłych kłótni w parlamencie niemieckim o nowopowstałą partję ojczytą.
2. Krytyki listu hrabiego Hutten-Czapskiego do obydwóch rektorów wszechnicy i politechniki w Warszawie, zawartej w „Vossische Zeitung“ nr. 514 z dnia 8. 10. 17 nie przedrukowywać, chyba, że nastąpi jeszcze inne rozporządzenie.

Naczelny wódz na Wschodzie (główny kwatermistrz) donosi mi, że z pominięciem instancji napływają do niego bezpośrednio liczne podania ¹⁾ urzędników i pracowników administracji cywilnej o przyjęcie ich do administracji wojskowej i że takie podania zasadniczo przysyłać będzie wpierw mnie do wiadomości i do zajęcia stanowiska. Przypominam urzędnikom i pracownikom obowiązek trzymania się przepisanej drogi instancyjnej.

229. **Przepis cenzury № 55.**

11. 10. 17.

Omawianie zabiegów Towarzystwa przemysłowców Królestwa Polskiego celem spowodowania państwowości polskiej do przejęcia przedsiębiorstw francuskich nie jest pożądane.

W sprawie wszelkich publikacji, dotyczących tego towarzystwa i wszystkich zamiarów jego, zwrócić się wpierw z zapytaniem do warszawskiego wydziału prasowego.

230. **Przepis cenzury № 56.**

17. 10. 17.

Wydział prasowy prosi uprzejmie o wyłączenie od publikacji wszystkich ogłoszeń, w których polecają się chiromanci, wróżbici i podobni.

231. **OZ 30725**

17. 10. 17.

O wizycie j. m. cesarza niemieckiego w Kavalli pisać nie wolno.

232. **Szef administracji.**

W., 20. 10. 17.

Pismem z dnia 7. maja b. r. — V C 1. 184 — wezwano wydział prasowy do puszczania w gazetach, jak w ubiegłym, tak i w roku

¹⁾ Skutek pogłoski o oddaniu z dniem 1. 1. 18 administracji w ręce polskie.

szkolnym 1917/18 ogłoszeń, dotyczących szkół, tylko wtenczas, jeżeli były uznane przez kompetentną władzę szkolną nadzorczą, t. j. przez wydział szkolny prezydium policji w Warszawie. Wobec przejścia szkolnictwa w ręce polskie, wykonywana dotychczas szkolno-techniczna cenzura ogłoszeń szkolnych staje się zbyteczną, jeśli ogłoszenia te podlegać będą ogólnej cenzurze, wykonywanej przez wydział prasowy.

233. Przepis cenzury № 57.

20. 10. 17.

Z polecenia jego ekscelencji pana szefa administracji wydział prasowy wzywa nprzejmie do stłumienia wszelkiej polemiki, pozostającej w związku z obradami synodu ewangelicko-augsburskiego w Łodzi. Dozwolone są tylko rzeczowe sprawozdania z obrad synodu, dla których wzór stanowi sprawozdanie „Deutsche Lodzer Zeitung“.

234. Przepis cenzury № 58.

23. 10. 17.

Artykułów i wzmianek o ewentualnem zaprzysiężeniu internowanych w Szczypiornie i Benjaminowie legjonistów, w prasie ogłaszać niewolno. Dalej ogłaszać nie wolno: artykułów o mowie hrabiego Tarnowskiego o legjonach, według której mają one być wycofane z frontu i jaknajprędzej powrócić do kraju jako kadry przyszłego wojska polskiego, i podobnych wzmianek.

235. Przepis cenzury № 59.

25. 10. 17.

O zaszłem w obozie pod Szczypiorną znęcaniu się nad legjonistami niewolno nic ogłaszać w prasie, również nic, że część legjonistów wysłano do Ostrowia.

236. OZ 31181

28. 10. 17.

Przedruk i omawianie wydrukowanej w warszawskich pismach polskich pierwszej mowy generał-gubernatora Beselera są niepożądane. Mowy tej nigdy nie wygłoszono. Wydrukowanie jej polega

na omyłkę. Mowa ta rozpoczyna się od słów: „Przewidziane w aktach najwyższych ich cesarskich mości“.

237. **Przepis cenzury № 60.**

28. 10. 17.

Uprasza się o przedłożenie cenzurze warszawskiej depesz i artykułów w sprawie przywiezionych dla uczestniczenia w wprowadzeniu Rady regencyjnej legionistów polskich.

238. **Przepis cenzury № 61.**

29. 10. 17.

Na tramwajach w Warszawie polepszono kontrolerom i personelowi nadzorcemu warunki. Krytyki tego zarządzenia przez innych pracowników i życzeń funkcjonariuszów co do polepszenia warunków nie przepuszczać w prasie.

239. **Przepis cenzury № 62.**

30. 10. 17.

W Rydze dnia dzisiejszego rozlepione będzie na murach rozporządzenie walutowe w sprawie zamiany rubli po 1,50 Mk. Wszelki przedruk i wszelkie omawianie tegoż w pismach Ober-Ost jest zabronione.

Zakaz ten odnosi się też do pism, wychodzących w generał-gubernatorstwie warszawskiem.

240. **OZ 31438**

3. 11. 17.

Telegram cenzury № 31181 OZ z dnia 28. 10. 17 w sprawie mowy generał-gubernatora Beselera jest zniesiony, gdyż w międzyczasie wymieniony w niej manifest generał-gubernatora został już opublikowany w generał-gubernatorstwie warszawskiem.

241. **Przepis cenzury № 63.**

3. 11. 17.

Przedruk wiadomości, wydrukowanych w pismach łódzkich o podróży radnego miasta, Farbsteina, do neutralnej zagranicy celem zakupu żywności, nie jest pożądany, jak i wogóle wiadomości o dostawie żywności z neutralnej zagranicy.

Niedozwolony jest przedruk mowy posła Głabińskiego z „Kurjera Zagłębia“ № 242 z dnia 28. 10. 17 (Sosnowiec), w której domaga się polskiego wybrzeża morskiego, polskiego portu i sprawę polską przedstawia jako problem międzynarodowy.

Do przedruku rozpowszechnionych w pismach berlińskich i innych wiadomości o wyniku obrad berlińskich w sprawie polskiej, szczególnie o przyłączeniu Polski do Austrii pod Habsburgami i t. d. nie należy dopuścić. Wogóle jest tutaj niepożądany przedruk wiadomości o rozwiązaniu sprawy polskiej w sensie austriackim.

Uwaga: Szczególnie niepożądany jest przedruk artykułów „Kwestja polska“. „Berliner Tageblatt“ № 569 z dnia 7. 11. 17, wydanie poranne, i „Narady nad kwestją wschodnią“, „Vossische Zeitung“ № 570 z dnia 7. 11. 17.

O rozpowszechnionej przez pisma niemieckie zmianie szefa administracji w Warszawie na razie nic nie ogłaszać. Autentyczne wyjaśnienie rzeczywistego stanu rzeczy nastąpi niebawem.

O wyniku narad berlińskich w sprawie polskiej wolno co do treści pisać to, co Berliner Tageblatt podaje w artykule „W sprawie narad z hr. Czerninem“. (№ 572, wydanie wieczorne z dnia 8. 11. 17).

Wiadomości o uczynionej przez rosyjską Radę robotników i żołnierzy propozycji pokojowej i o zaofiarowaniu zawieszeniu broni, podlegają cenzarze. Uprasza się o wstrzymanie ich aż do ogłoszenia tekstu przez biuro Wolffa.

Wystawianie kandydata na premjera, Adama Tarnowskiego, w tym rodzaju, jak to czyni np. Kurjer Polski w № 299 z dnia 1. 11. 17, jest niedopuszczalne, tem mniej, że Tarnowski został przez mocarstwa środkowe odrzucony.

Nawiązując do przepisu cenzury № 65 donosi się, że niewolno publikować w szczególności następujących artykułów:

- a. artykułu z Vossische Zeitung № 572 z dnia 8. 11. 17 „Sprawy wschodnie“.
- b. artykułu z Berliner Tageblattu № 572 z dnia 8. 11. 17 „Niemożliwa polityka“.

Przedruk i omawianie odezwy Niezależnej partji socjaldemokratycznej Niemiec do socjalistycznego proletariatu Niemiec w sprawie zwoływania wieców na rzecz ogólnego rozejmu z dalszym celem zawarcia pokoju bez zaborów w № 264 „Leipziger Volkszeitung“ z dnia 12. 11. 17 są niedozwolone. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu i o skonfiskowanie powyższego numeru dziennika.

Następujące informacje, które pan oficer wywiadowczy wysłał do wojennego Urzędu prasowego, przesyła się uprzejmie do poufnej wiadomości:

- I. Rada regencyjna jeszcze raz z wyczerpującem uzasadnieniem przedstawiła kandydaturę hr. Tarnowskiego na prezesa ministrów. Tarnowski jednak będzie odrzucony jako wysoki urzędnika ustrjacki, gdyż jego przeszłość, jakoteż i dotychczasowa działalność, parłyby go bezwiednie w jednostronnym kierunku politycznym.
- II. W sprawie rozpoczynającej się w Niemczech i Austrii kampanji prasowej o przyłączenie Polski do Austrii

w unji realnej czy personalnej, nadmienić należy, iż polska większość stanowczo jest przeciwko takiemu rozwiązaniu. Upatruje ona raczej przyszłość Polski w obietnicy, danej w akcie z dnia 5. 11. 16, a mianowicie w samodzielności Polski i łączności jej z *obu mocarstwami centralnemi*.

251. **OZ 534. Tajne**

13. 11. 17.

Przy omawianiu francuskich politycznych procesów skandalicznych (afery Duval, Humbert, Almereida, Caillaux, Laymarie i t. d.) niewolno wymieniać żadnych osobistości niemieckich, które prasa francuska wymienia w związku z owymi aferami.

252. **Przepis cenzury № 69**

14. 11. 17.

Wiadomość o powtórnem odrzuceniu hr. Tarnowskiego jako prezesa ministrów, może być ogłoszona, ale nie w formie lub związku, któreby mogły rzucić niekorzystne światło na stanowisko mocarstw okupacyjnych.

253. **OZ 31938**

15. 11. 17.

Wśród przepisów wytycznych dla cenzury w sprawach wyżywienia ludności (№ 20650 OZ z dnia 10. 3. 17.) umieścić należy pod „Zakazane są” jako ustęp d:

- d. Porównania pomiędzy obecnymi zbiorami w kraju a zbiorami dawniejszych lat wojennych, o ile z porównania wynikłoby pogorszenie. Takie porównania ułatwiają rządowi nieprzyjacielskim przedstawianie naszej siły gospodarczej jako zamierającej i ożywianie nastroju bojowego we własnym kraju.

254. **OZ 32065**

15. 11. 17.

Niewolno ani przedrukowywać, ani omawiać wysłanej dnia 14. 11. przez niemiecką Niezależną socjaldemokrację do „Politiken” w Sztokholmie celem dalszego wyekspedjowania do Sowiegu depeszy gratu-

lacyjnej z wyrażeniem zgody na rosyjskie propozycje co do rozejmu i pokoju.

255. 32096

16. 11. 17.

* Opublikowanie i omawianie skierowanych przez przedstawicielstwo zagraniczne Centralnego komitetu bolszewickiego manifestów do międzynarodowej klasy robotniczej, jest niedozwolone.

256. **Przepis cenzury № 70**

16. 11. 17.

Wszystkie wiadomości o zakładach, ważnych pod względem wojskowym, — opis ich dołączony — szczególnie takie wiadomości, które odnoszą się do stosunków robotniczych, należy przedłożyć tutajszemu wydziałowi prasowemu, o ile już nie przeszły przez cenzurę tutajszą, aby można wpierw zapytać władz wojskowych o dopuszczalność przedruku.

Spis zakładów, ważnych pod względem wojskowym.

1.	Wojskowa dyrekcja kolejowa 4	Warszawa
2.	Oddział materiałów komunikacyjnych	"
3.	Obóz samochodów generał-gubernatorstwa	"
4.	Wojennna centrala warsztatówreparacyjnych,	"
5.	Fabryka wełny drzewnej	Warszawa-Praga
6.	Zarząd garnizonu wraz ze składem
materiałów	"
7.	Urząd prowincjonalny polny	" -Praga
8.	Szkoła lotników-obserwatorów	"
9.	Warsztaty motorów lotniczych .	"
10.	Warsztaty reparacyjne:	
	a) Gerlach i Pulst	"
	b) Parowóz	"
11.	Warsztaty dla samolotów	"
12.	Zakłady Albatros	"
13.	Oddział pionierski gen.-gub.	"
14.	Warsz. fabryka drutu, gwoździ*etc.	"
15.	Ros. tow. akc. przemysłu żelaznego	"
16.	Ph. Holzmann & C-o	"
17.	Elektrownia miejska	"

18. Tramwaje miejskie	"	
19. Gazownia	"	
20. Tłuszczarnia	"	-Praga
21. Poczta	"	
22. Zakłady miejskie	"	

257. **Przepis cenzury № 71**

17. 11. 17.

Wiadomości „Lokalanzeigera“ o zatwierdzeniu Jana Kucharzewskiego, jako prezesa ministrów, niewolno dawać, aż nie nastąpi urzędowe doniesienie.

258. **Przepis cenzury № 72**

21. 11. 17.

Wymieniany dotychczas jako kandydat [na premiera hr. Adam Tarnowski, obecnie, po odrzuceniu jego kandydatury, wymieniany jest jako kandydat na ministra.

Roztrząsanie tej kandydatury w prasie jest niepożądane.

Odnośne wiadomości należy kreślić.

259. **Przepis cenzury № 73**

22. 11. 17.

„Przegląd poranny“ № 319 wymienia jako ministra wojny marszałka polnego-porucznika Rozwadowskiego. Tej wiadomości nie wolno przedrukowywać, również nie ma prasa chwilowo omawiać tej osobistości.

260. **OZ 32359**

22. 11. 17.

Dochodzące przypadkowo do wiadomości depesze iskrowe władców rosyjskich podlegają cenzurze uprzedniej i bez zgody naczelnego dowództwa wojskowego ogłaszane być nie mogą.

261. **OZ 32359**

52. 11. 17.

Na wypadek, gdyby oferty rosyjskie w sprawie rozejmu ujawniły, iż rzeczywiście mamy tutaj do czynienia z rosyjskiem naczelnym dowództwem, działającym z polecenia zdolnego do rokowań rzą-

du, a nie zaś z jakimś jednym stronnictwem, naczelne dowództwo z całą powagą zbada oferty i warunki; rozejm z jednym z naszym wrogów jest sprawą wojskową, omawianie tej sprawy w prasie podlega więc wojskowemu nadzorowi prasowemu. Następne wytyczne są miarodajne:

Nie jesteśmy wogóle zmuszeni zawierać rozejmu z Rosją, więc zgodzić się możemy tylko na rozejm, uwzględniający z punktu wojskowego położenie ogólne. Wzgląd na inne fronty i na innych nieprzyjaciół wymaga, aby unikano wszystkiego, co by wzbudzać mogło podejrzenie słabości. Możliwość rozejmu z Rosją należy więc traktować zimno i z umiarkowaniem, można go uznawać jako pożądany pierwszy krok na drodze do pokoju, jednakże z tem zastrzeżeniem, że nie my go potrzebujemy, lecz Rosja. Przy tem, z drugiej strony, nie jest pożądaniem, idąc dalej w tym kierunku, nawiązywać o stosunkach w Rosji polemikę, któraby poważne rokowania rozejmowe z Rosją utrudnić, a koalicji wpływanie na Rosję ułatwić mogła. Najprawdopodobniej postąpi prasa niemiecka, jeśli i te wydarzenia, jak zwyczajne wypadki wojenne, omawiać będzie w ramach rzeczywistych i już osiągniętych faktów. W tym sensie urzędy prasowe nadzorcze pouczyć powinny całą prasę niemiecką, szczególnie zaś socjaldemokratyczną. Wszelkie usiłowanie wywierania nacisku na rokowania rozejmowe jest usiłowaniem wywarcia wpływu na prowadzenie wojny i z tego powodu zabronione. Przeciwno takim usiłowaniom należy natychmiast wystąpić.

262. OZ 32195

22. 11. 17.

U firmy Orella Füssli w Zurychu ukazała się książka „La Verite est en marche!“ Von einem Deutschen (—przez Niemca—), która na podstawie kolorowych ksiąg dyplomatycznych, daje dzieje, poprzedzające wojnę i napisana jest jako odtrutka przeciwko książkom „J'accuse“ i „Zbrodnia“. Rękopis przed drukiem badany był w Urzędzie dla spraw zagranicznych i w OZ. Dowozowi, przewozowi i obiegowi tej książki nie czynić przeszkód.

263. OZ 32461

23. 11. 17.

Przedruk i omawianie manifestu Rządu maksymalistycznego w Carskim Siole, podanego w № 111 Kölnische Zeitung z dnia 22.

11. 17 w artykule, rozpoczynającym się od słów „Z nad granicy szwajcarskiej“ jest niedozwolone. To samo dotyczy zawartych w № 275 „B. Z. am Mittag“ z dnia 23. 11. 17 dwu wiadomości, z Kopenhagi i z Zurychu, z których pierwsza donosi o gotowości Rosji do zawarcia pokoju oddzielnego, a druga podaje wezwanie rosyjskie do rewizji celów pokojowych. Obie noszą nagłówek: „Rewizja czy pokój oddzielny?“

264. **OZ 31937**

23. 10. 17.

Z polecenia ministerjum wojny uprasza się o udzielenie prasie instrukcji, aby na razie nie ogłaszała nic o okrucieństwach rosyjskich względem jeńców, żeby nie oddziaływać ujemnie na wynik rokowań z Rosją, toczących się w Kopenhadze o wymianę jeńców wojennych.

265. **OZ 23550**

24. 11. 17.

Podlegającym cenzurze uprzedniej depeszom iskrowym władców rosyjskich o rokowaniach rozejmowych (por. telegram № 32372 OZ z dnia 22. 11. 17) równają się wszystkie inne doniesienia o rokowaniach rozejmowych.

Wiadomość o odezwaniu się Trockiego do ambasadorów rosyjskich zagranicą podlegała więc cenzurze uprzedniej i nie należało ogłaszać jej przed przedłożeniem naczelnemu dowództwu, jednakże zwalnia się ją niniejszem do opublikowania i omawiania.

266. **Przepis cenzury № 74**

24. 11. 17.

Zwraca się uwagę, że robotnicy zakładów Albatros w Warszawie wszczęli nowy ruch o płacę, który ewentualnie doprowadzić może do strejku. Przy cenzurowaniu trzeba wszystkie odnośne wiadomości mieć szczególnie na oku i w każdym razie wiadomości tego rodzaju przedłożyć wydziałowi prasowemu według przepisu cenzury № 70.

267. **OZ 32679**

27. 11. 17.

Na życzenie urzędu skarbowości uprasza się o zakazanie przedruku artykułu „Kto ma ponosić ciężar wojny?“ z № 602 Deutsche

Tageszeitung z dnia 15. 11. 17, gdyż może on wywołać ciężkie zaniepokojenie wśród ludności o los pożyczek wojennych. Wszelkie omawianie tego artykułu, szczególnie przedruk jego z № 605 Berliner Tageblattu z dnia 27. 11. 17, jest niedopuszczalne.

268. **OZ 32759**

28. 11. 17.

Władcy maksymalizmu w Petersburgu wydali dzisiaj w nocy manifest iskrowy do ludów krajów walczących, w którym, na wniosek mianowanego przez siebie najwyższego wodza, Krylenki, początek rokowań wojennych odroczyć chcą do dnia 2 grudnia. Równocześnie jednak twierdzą, że działalność wojenna na froncie rosyjskim zawieszona jest po obopólnej zgodzie. W tych pięciu dniach naturalnie nie mają nastąpić żadne przesuwania wojsk, ani po jednej, ani po drugiej stronie frontu. Takie przedstawienie sprawy nie odpowiada rzeczywistości. Pomimo, że naczelny wódz niemiecki na froncie wschodnim oświadczył gotowość swoją do rokowań rozejmowych, rosyjski wódz naczelny nie zwrócił się doń jeszcze z odnośnemi propozycjami. Ogólne zawieszenie broni nie panuje na froncie wschodnim. Ogłoszenia rosyjskiego manifestu iskrowego zabrania się przeto, również opublikowania tego poufnego doniesienia.

269. **Przepis cenzury № 75**

26. 11. 17.

Doniesienia o uregulowaniu fabrykacji i sprzedaży mydła wolno ogłaszać dopiero wtenczas, jeśli przeszły przez cenzurę warszawską lub jeśli wyjdą z kancelarii pana szefa administracji. O ile to ostatnie nie da się stwierdzić, należy wpierw zwrócić się do wydziału prasowego w Warszawie.

270. **Przepis cenzury № 76**

29. 11. 17.

Dalsze rozpowszechnianie artykułu, obiegającego prasę niemiecką pod nagłówkiem „Rosyjska szkoła szpiegów“, nie jest pożądane i należy mu zapobiedz.

271. **OZ 32924**

1. 12. 17.

Gdyby na froncie wschodnim przyszło do rokowań rozejmowych, natenczas będą wydawane urzędowe sprawozdania, odpowiednio do

umowy, zawartej pomiędzy naczelnem dowództwem, rządem Rzeszy i naszymi sprzymierzeńcami. Omawianie tych urzędowych sprawozdań i wszystkie inne publikacje, dotyczące sprawy rozejmu, podlegają uprzedniej cenzurze wojskowej.

272. **OZ 32929**

2. 12. 17.

Gdyby na froncie wschodnim przyszło do rokowań rozejmowych, natenczas wydawane będą urzędowe sprawozdania, odpowiednio do umowy, zawartej pomiędzy naczelnem dowództwem, rządem Rzeszy i naszymi sprzymierzeńcami. Wypadki wolno omawiać w ramach tych urzędowych ogłoszeń. Wszystkie inne wiadomości, dotyczące rokowań rozejmowych, podlegają uprzedniej cenzurze wojskowej, bez względu na ich źródło.

Dopisek dla prasowych urzędów nadzorczych:

Przedłożone do cenzury prewencyjnej wiadomości o rokowaniach rozejmowych, o ile odbiegają od wiadomości urzędowo ogłoszonych lub przez cenzurę już zwolnionych, przedłożyć za pośrednictwem OZ 32924 z dnia 1. 12. 17 znosi się niniejszem.

273. **Przepis cenzury № 77.**

3. 12. 17.

Zarządzenia władz okupacyjnych w sprawie aprowizacji, np. zaprowadzenie kart na masło, zmiany w racji chleba i t. p. wolno tylko wtenczas zapowiadać, jeśli kompetentna władza dała na to pozwolenie.

Jeśli wiadomości takie nie są dozwolone przez cenzurę Warszawską, należy je przysyłać wydziałowi prasowemu w Warszawie, celem przedłożenia ich panu szefowi administracji.

274. **Przepis cenzury № 78.**

3. 12. 17.

Przedruk artykułu „Zasady hrabiego Hertlinga“ z Kurjera Warszawskiego № 333 z dnia 2 grudnia 1917 r. nie jest pożądanym.

275. **Przepis cenzury № 79**

4. 12. 17.

Wzmianek o niekorzystnych stosunkach gospodarczych w Polsce nie dopuszczać.

Wszystkie wiadomości o rokowaniach rozejmowych z Rumunją podlegają cenzurze uprzedniej i winny być traktowane według rozporządzenia OZ 33929 z dnia 2, 12. 17.

277. OZ 33062

7. 12. 17.

Okazuje się, że niektóre dzienniki ogłosiły szereg wiadomości o przebiegu rokowań rozejmowych, które przedtem należało przedłożyć naczelnemu dowództwu i które też częściowo nie powinny być opublikowane.

Aby osiągnąć solidarne traktowanie tej sprawy, uprasza się zastępcze komendy generalne jaknajuprzejmiej o pouczenie prasy w myśl regulującego tę sprawę rozporządzenia OZ 33929 z dnia 2. 12. 17. Dalej uprasza się, w interesie prasy, o zarządzenie, aby na czas trwania rokowań rozejmowych i pokojowych, tak w dni powszednie, jak i w niedziele, w godzinach od 9 przed południem do 5 popołudniu można było wciąż porozumiewać się telefonicznie z wydelegowanym ad hoc oficerem, gdyż wobec ważności tych spraw posługiwanie się do podawania decyzji naczelnego dowództwa wojskowymi stanu nieoficerskiego wydaje się ryzykownem.

278. OZ 40939

8. 12. 17.

Do wszystkich odbiorców „Nachrichten der Auslands Presse“ (Wiadomości prasy zagranicznej).

Odtąd te pisma zagraniczne, których wymienianie w prasie niemieckiej nie jest pożądane, będą oznaczane nawiasem kanciastym np. [„Journal officiel“]. Uprasza się usilnie, przy korzystaniu z artykułów z takich pism nie podawać źródła. Na razie wchodzi w rachubę tylko „Journal Officiel“ i „Army and Navy Journal“.

279. Przepis cenzury № 80

8. 12. 17

Żadne doniesienia, wzmianki i t. d. w prasie o aresztowaniu resp. uwolnieniu niejakiego Kleinschmidta, Gingolda, Torunczyka i Sliwki, którzy zakupili zboże dla zarządu wojskowego, nie są dozwolone i niewolno ich ogłaszać.

„Bulletins du Bureau d'information de Lithuanie“ w Lozannie ukazują się teraz z nagłówkiem „Litauisches Press Büro“, Rue Caroline, Lausanne, Telefon 46—49. Uprasza się o zabronienie dowozu, przewozu i obiegu tych biuletynów i pod tym nowym nagłówkiem.

Wiadomości o demonstracjach ulicznych, zbiegowiskach, pochodach i podobnych zajściach, podlegają, ze względu na bezpieczeństwo ogólne, cenzurze uprzedniej.

Na żądanie Urzędu dla spraw zagranicznych OZ zwraca uprzejmie uwagę, że mogąca nadejść wiadomość, odnosząca się do odezwy Trockiego, w której zwraca się on do proletarijuszów wszystkich krajów, nie może być dopuszczona do opublikowania.

Pomimo, że wskutek rozejmu z Rosją wytyczne, wydane dla cenzury na czas trwania rokowań rozejmowych, wyczerpują się tem samem, pozostają one w mocy dla nadchodzących jeszcze wiadomości o rokowaniach rozejmowych i analogicznie dla wszystkich wiadomości, dotyczących rokowań pokojowych, aż do ukazania się nowych, przygotowujących się linii wytyczających.

Ogłaszania zupełnie nieuzasadnionych doniesień o zwolnieniu niemieckich jeńców wojennych w Rosji lub poprawieniu ich losu, zakazuje się, ponieważ doniesienia te, do czego też zmierzają, zdolne są co najmniej wyrzucić wpływ ujemny na znajdujących się w Niemczech rosyjskich jeńców wojennych.

Wojskowe linje wytyczne dla traktowania w prasie niemieckiej toczących się z Rosją rokowań pokojowych:

1. *Ogólne.* Na skutek rozejmu, zawartego na froncie wschodnim, Rosja i Rumunja na czas jego trwania zawieszają działalność bojową. Rokowania pokojowe z Rosją oddziałują na militarne stanowisko naszych innych nieprzyjaciół, do walki z którymi w dalszym ciągu jesteśmy zmuszeni. Interes wojskowy co do stanowiska prasy niemieckiej podczas toczących się obecnie rokowań pokojowych jest więc znaczny. Prasa niemiecka powinna baczyć przede wszystkim na to, aby wojsku niemieckiemu i narodowi przedstawić naocznie wielkość zadań wojskowych, czekających jeszcze załatwienia na froncie zachodnim i aby utrzymać siłę zewnętrzną i ufność, potrzebną do spełnienia tych zadań.

2. *Wiadomości.* Wobec wszelkich wiadomości, szczególnie zagranicznych, należy stale mieć na oku, że koalicja usiłuje nie tylko pokój udaremnić, ale i w celu osłabienia nas, uzyskać wpływ na nastroj wojska niemieckiego i narodu.

Wszystkie doniesienia o rokowaniach pokojowych i związanych z nimi wypadkach—bez różnicy, z jakiego one pochodzą źródła lub na jakiej się do nas dostały drodze — podlegają uprzedniej cenzurze, wykonywanej przez OZ. W OZ zarządzono osobne przygotowania dla przyspieszenia ich oceniania.

3. *Zajęcie stanowiska przez prasę.* Omawianie puszczonej już wiadomości nie podlega cenzurze; polecamy przy tem przestrzeganie następujących wskazówek:

- a) szczególną ostrożność zachować należy przy omawianiu doniesień zagranicznych, choćby one nawet tylko pośrednio miały styczność z rokowaniami rozejmowymi lub pokojowymi;
- b) w Rosji mamy do czynienia z rządem, bynajmniej nie utrwalonym; rozejm i postępowanie rokowań pokojowych pozostają zagrożone; przesadny optymizm może się odbić fatalnie i rozczarować, a to tem łatwiej, że i sytuacja z Rumunją jest całkiem niejasna. Rozszerzać niesprawdzone wiadomości o trudnem położeniu rządu rosyjskiego i o walkach partyjnych wewnątrz Rosji — znaczyłoby popierać działanie na zwłokę koalicji i wywoływanie zaniepokojenia u nas;

- c) prasa niemiecka musi, dalej, mieć wzgląd na to, że popieramy jej rozpowszechnienie wśród armji rosyjskiej. Oddziaływanie na armję rosyjską musi przeto być wzięte pod uwagę. Trzeba uniknąć wszystkiego, co by z jednej strony można poczytać za słabość, a co z drugiej strony mogłoby zachwiać wiarę w rzetelność naszej woli co do zawarcia pokoju;
- d) podkreślanie naszego ogólnie korzystnego położenia wojennego jest wskazane. Wszelkie parcie ku zawarciu pokoju z Rosją i Rumunją poczyta się nam za słabość. Umiarkowane omawianie tej sprawy jest na miejscu.

4. Dla mogących jeszcze nadejść wiadomości o rokowaniach rozejmowych zatrzymują moc dotychczasowe rozporządzenia.

286. **OZ 33876**

21. 12. 17.

„Petersburska Agencja telegraficzna“ pod datą 18. 12. znowu przynosi odezwę Trockiego, skierowaną szczególnie do socjalistów niemieckich. Rozpoczyna się ona od słów: „Rozejm na froncie wschodnim podpisany, lecz na innych frontach kąpiel krwawa trwa w dal- szym ciągu“. Potem: „Rządy, które się oprą pokojowi, będą zmiecione“ i t. d.

Powołując się na OZ 33804 z dnia 20. 12. 17 zakazuje się ogłoszenia, przedruku i omawiania tej odezw.

287. **OZ 33888**

21. 12. 17.

Zakazuje się przedruku i omawiania artykułów „Deutsche Tageszeitung“ i „Deutsche Zeitung“, które bez cenzury ukazały się pod nagłówkami: „Jeńcy niemieccy w Rosji wolnymi robotnikami“ i „Udogodnienia dla jeńców wojennych w Rosji“.

288. **OZ 33905**

22. 12. 17.

Przedruk i omawianie artykułu „Oferta pokojowa“ z № 440 Bayerische Landeszeitung z dnia 20. 12. 17. jest przez bawarskie ministerjum wojny w Bawarii zakazany, z powodu bezbrzeżnych napaści na niemieckiego sekretarza stanu i austriackiego prezesa ministrów.

Zakaz obowiązuje i tutaj.

Jak się dowiadujemy, istnieje zamiar wydawania w Sztokholmie, począwszy od 1. 1. 18. polskiego tygodnika pod tytułem: „Listy rozdzielonych“, który to tygodnik łączność pomiędzy zaginionymi polakami a ich krewnymi nawiązać ma w ten sposób, że listy polaków, którzy przez wypadki stracili łączność z krewnymi, ogłosi się tak, aby były czytane przez tychże. Jako wydawca wymieniony jest Karol August Lindgron, jako redaktor i współwydawca ks. Florjan Markowski, obaj w Sztokholmie.

Celem pozyskania abonentów wysyła się ze Sztokholmu do adresatów polskich w Niemczech i w okupowanych na wschodzie ziemiach prospekt, do którego dołączony jest krótki program z podpisem wymienionego już Florjana Markowskiego.

Uprasza się o przytrzymywanie i konfiskowanie tak prospektu, jak i tygodnika samego.

290. OZ 34022

24. 12. 17.

OZ ponownie zwraca uwagę na przepis 33804 OZ z dnia 20. 12. 17 z tem nadmienieniem, że przepis ów obejmuje także wszystkie odezwy, toasty i inne wynurzenia rządu rosyjskiego, dalej wiadomości o walkach rządu rosyjskiego z innemi stronnictwami w państwie rosyjskiem. Wiadomości te pozostają w najściślejszym związku z rokowaniami pokojowemi, trzeba je więc uznać jako sprawy, absolutnie dotyczące się interesów wojskowych.

OZ prosi zatem uprzejmie o uprzytomnienie prasie jeszcze raz naglącej potrzeby i ważności przedłożenia cenzurze wszystkich wiadomości, dotyczących tych spraw.

291. OZ 33812

24. 12. 17.

Uprasza się o przedstawienie cenzurze wszelkich doniesień o seismice t. j. nauce o trzęsieniu ziemi. OZ prześle je odnośnej władzy.

292. OZ 33978

24. 12. 17.

Wiadomości i artykuły, zdolne wzburzyć szczepy, mieszkające w krajach okupowanych za plecami wojsk naszych lub zdolne wywołać wrogie uczucia względem nas, są zabronione.

Uprasza się o powiadomienie prasy, aby, w związku z ogłoszonymi dzisiaj przez biuro „Wolffa“ dotychczasowymi wynikami rokowań z Rosją, ani teraz, ani też w najbliższych dniach, w nagłówkach lub w artykułach nie wskazywała na możliwość zawarcia oddzielnego pokoju z Rosją.

OZ 34079

26. 12. 17.

Dotyczy OZ 34078. Prasa nie jest poinformowana przez biuro „Wolffa“ i „Telegraphen-Union“, że ma zatrzymać przepis ten w ścisłej tajemnicy. Uprasza się o powiadomienie o tem prasy natychmiast telegraficznie.

294. **34075**

27. 12. 17.

Powołując się na № 17168 OZ z dnia 15. 12. 16 uprasza się, na życzenie ministerjum wojny, o wydanie i w tym roku zakazu ogłaszania na razie czegokolwiek o wyniku spisu ludności.

295. **Przepis cenzury № 84**

27. 12. 17.

Memorjału d-ra Cohna ze Sztokholmu, przedłożonego rządowi rosyjskiemu w sprawie kwestji żydowskiej w Polsce, niewolno publikować, dopóki wydział prasowy w Warszawie nie wyda innego rozporządzenia.

296. **Przepis cenzury № 82**

28. 12. 17.

Przedruk ogłoszonej w prasie żydowskiej wiadomości, że dwaj bolszewicy, Joffe i Kamieniew, przebywali w Warszawie, jest niepożądany.

Fabryka celulozy we Włocławku należy także do zakładów ważnych pod względem wojskowym i dla tego odnosi się i do niej przepis cenzury № 70. Szczególnie nie są też dozwolone wiadomości o ruchu zarobkowym w tej fabryce i t. p.

O ewentualnem uczestniczeniu polaków w rokowaniach pokojowych niewolno nic dawać w prasie.

„Biuro Wolffa“ rozpowszechniło wiadomości o sprawie sędziego Rosińskiego, który prowadził śledztwo przeciwko handlarzom, stojącym w związku z władzami niemieckimi.

Wiadomość tę w prasie generał-gubernatorstwa warszawskiego ogłosić wolno dopiero wówczas, gdy wydana będzie odpowiednia instrukcja z Warszawy.

Ogłoszenia, jakie się ukazały w pismach, a mające na celu pośrednictwo wiadomości pomiędzy generał-gubernatorstwem warszawskim a nieokupowaną Rosją resp. inną zagranicą, są zasadniczo wzbronione.

Z tajników administracji okupacyjnej.

W roku 1917 ze służby w admlnistracji cywilnej okupacji niemieckiej wydano 22 urzędników i pracowników.

I. Pochodzących z Królestwa.

- a) 2 polaków za nieobowiązkowość;
- b) 2 żydów „ niesumiennność.

II. Pochodzących z Niemiec:

A. mężczyzn.

- a) 1 polaka za branie łapówek;
- b) 5 Niemców „ niezdatność w służbie,
- 3 „ „ kradzież i sprzeniewierzenie,
- 2 „ „ robione długi,
- 3 „ - niepodano powodu,
- 1 „ wice-feldfel. Porobił długi, żył z prostytutką, rodzinę w Niemczech pozostawił na łasce losu.

B. Kobiety: Niemki.

- 2 — nie podano powodu.
- 3 za bezpodstawne denuncjacje.

300. **Przepis cenzury № 86**

3. 1. 18.

Na wniosek kasy pożyczkowej Ost wydany został następujący telegram do urzędu cenzury na obszarze Ober-Ost.

„Wszelkie omawianie przejęcia kasy pożyczkowej Ost pod zarząd naczelnego wodza na Wschodzie w pismach, wychodzących w Ober-Ost, zabronione jest ze względów politycznych“.

To rozporządzenie cenzury dotyczy także tutejszego generał-gubernatorstwa. I prasa tutejsza nie ma omawiać przejęcia kasy pożyczkowej Ost.

301. **Przepis cenzury № 87**

8. 1. 18.

Przepis cenzury № 83 zmienia się jak następuje: Obecnie doniesienia o uczestniczeniu Polaków w rokowaniach pokojowych są dozwolone. Polska delegacja, na której czele stać ma prezes ministrów, ma uczestniczyć w rokowaniach tylko z głosem doradczym.

302. **OZ 34556**

6. 1. 18.

Zabrania się omawiania podanej przez niektóre pisma wiadomości, jakoby generał Ludendorff podał się do dymisji, gdyż wiadomość ta jest, jako nie zgadzająca się z rzeczywistością, urzędowo sprostowana.

303. **Przepis cenzury № 88**

6.. 1. 18.

Do przepisu cenzury № 87 następująca wzmianka: O uczestniczeniu Polaków w rokowaniach pokojowych wolno dawać tylko wiadomości tej treści i w tej formie, jakie przeszły przez cenzurę warszawską.

W sprawie wiadomości, które nie są zaczerpnięte z prasy warszawskiej, zwrócić się w każdym wypadku telefonicznie do warszawskiego wydziału prasowego.

304. **OZ 34473**

6. 1. 18.

Zastępcza komenda generalna V. Korpusu armji (poznańska) wydała następujące rozporządzenie cenzurowe:

„Rozpowszechniony szeroko, mianowicie na Śląsku, zwyczaj systematycznego przedrukowywania w pismach pod koniec roku, wedle parafji, gmin lub powiatów, zapisów urzędowych stanu cywilnego z obszarów, w których odnośne pisma są rozpowszechniane, ujawnił bardzo wyraźnie wpływ wojny na ruch ludnościowy. Przedruk takich doniesień jest więc zasadniczo zabroniony“.

OZ bardzo uprzejmie pozostawia dowoli wydanie takiego samego rozporządzenia, gdyby i w obrębie tamtejszej komendy panował taki zwyczaj.

305. **OZ 34644**

8. 1. 18.

Istnieje powód do ponownego dobitnego wskazania na rozporządzenie OZ 34556 z dnia 6. 1. 15, według którego zakazane jest omawianie wiadomości, jakoby generał Ludendorff podał się do dymisji.

306. **OZ 34672**

9. 1. 18.

Uprasza się usilnie o ponowne wpojenie prasie rozporządzenia OZ 17563 z dnia 29. 12. 17, w sprawie niemieszania naczelnego dowództwa do zamętu partyjnego i do walki poglądów politycznych.

307. **Przepis cenzury № 89**

11. 1. 18.

Wyłaniające się znowu pogłoski, jakoby rokowania pokojowe przeniesione być miały do Warszawy, są bezpodstawne; wszelkie artykuły, rozpowszechniające takie wieści i pogłoski, kreślić.

308. **OZ 34778**

12. 1. 18.

W dzienniku mitawskim „Baltijas Sinas“ z dnia 9. 1. 18 ogłoszono żądania łotyszów. Przedruk i omawianie tego artykułu, jakoteż i opublikowanie samego faktu ogłoszenia są niedozwolone.

309. **OZ 34832**

12. 1. 18.

Uprasza się o zakazanie przedruku i omawiania artykułu „Cze-si a Brześć Litewski“ w № 23 (wydanie wieczorne) „Post“ z dnia 12. 1.

Opuszczenie ziem okupowanych w czasie wojny jest sprawą wojсковą. Omawianie tej sprawy podlega więc cenzurze.

Uwaga dla nadzorczych urzędów prasowych:

Omawianie dopuszczać tylko w myśl urzędowych wynurzeń w tej sprawie. Wszelkiemu przytakiwaniu lub wszelkim żądaniom opuszczenia w czasie wojny zajętych obszarów zapobiedz.

311. **Przepis cenzury № 90**

14. 1. 18.

Biuro Oppenheimera rozsyła artykuł „O oświadczeniu Rzeszy w sprawie żydowskiej” przez prof. Franciszka Oppenheimera.

Tego artykułu w pismach tutejszych nie puszcząć.

312. **OZ 34939**

15. 1. 18.

Ober-Ost prosi o zakazanie przedruku i omawiania artykułu „Zmiana rozporządzenia o środkach płatniczych w Ober-Ost” z „Kownoer Zeitung” z dnia 14. 1, i z „Bialystoker Zeitung” № 10.

313. **Przepis cenzury № 81**

16. 1. 18.

W jednym z tutejszych pism ukazało się następujące ogłoszenie: „Szpagat konopny, postronki, towary powroźnicze, nowe i używane, kupuje... B. w Berlinie”.

Ogłoszenia tego rodzaju są niedozwolone.

314. **OZ 35034**

18. 1. 18.

Dowóz, wywóz, przedruk i omawianie odezwy pokojowej w „Wiener Arbeiter Zeitung” z dnia 16. 1. 18, jest niedozwolony. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu i poinformowanie cenzur pogranicznych, aby pisma austro-węgierskie z dnia 16. i 17. 1. ze względu na wspomniany artykuł ściśle przeglądano.

315. **OZ 35094**

18. 1. 18.

Przedruk i omawianie wiadomości o ruchach strajkowych w Austro-Węgrzech i o pobudkach ich, zarówno czy wiadomości te

pochodzą z pism austro-węgierskich, czy też z innych źródeł, są niedozwolone ze względów wojskowych.

316. OZ 35112

19. 1. 18.

Nawiązując do telegramu cenzury № 35094 OZ, uprasza się o wydanie odpowiedniego tymczasowego zakazu także w sprawie ruchu strajkowego w Warszawie.

317. OZ 35098

19. 1. 18.

W ostatnim czasie mnożą się wypadki krnąbrności polskich robotników rolnych w Niemczech. Pochop do tego daje podjudzająca działalność pism polskich i to pism, które wychodzą w obrębie granic niemieckich, jak np.:

Dziennik Berliński
Oświata w Katowicach
Robotnik w Grudziądzu
Przyjaciół dziatwy.

Pisma te drukują odezwy do robotników polskich, aby nie zawierali żadnych nowych kontraktów, chyba przy zapewnieniu znacznie wyższych płac. Dalej zapewnia się ich, że chlebobawcy obowiązani są jedną trzecią robotników zwalniać na urlopy do domu.

Ostrzejsze czuwanie nad prasą polską w wymienionym kierunku jest koniecznie potrzebnem. Sprawa robotników polskich jest dla rolnictwa niemieckiego, a tem samem dla wyżywienia narodu, tak doniosła, że z bezwzględną surowością musi być stłumione wszystko, coby zdolne było wywołać tam niechęć i niezadowolenie.

318. OZ 35152

20. 1. 18.

Biuro Wolffa w niedzielę, dnia 20. b. m., rozpowszechni telegram, według którego Rada Flandrji ponownie i jednogłośnie uchwaliła zupełną samodzielność Flandrji. Uprasza się puścić go w prasie bez żadnego komentarza, w formie telegramu lub w innej formie, o ile ona nosi stempel cenzury Centrali prasowej w Brukseli.

Rozporządzenie cenzury № 35094 OZ z dnia 18. 1. 18 znosi się niniejszem z tem, że wszystkie wiadomości o ruchu strajkowym w Austro-Węgrzech podlegają cenzurze. Wojskowa cenzura, stosując się do przepisu, że wszelkie zakłócenie stosunku do naszych sprzymierzeńców jest zabronione (16371 OZ z dnia 25. 11. 18), powinna mieć na oku następujące względy: naszym wrogom niewolno dawać żadnej podstawy do zagrzewania ich wojsk i narodów:

- a. przez podkreślanie trudności żywnościowych w państwach środkowych,
- b. przez artykuły, podkreślające, że nacisk mas na rząd austro-węgierski był tak silny, iż był on zmuszony do ustępstw wobec ich żądań.

320. **Przepis cenzury № 92.**

22. 1. 18.

Ogłoszenia, jakie się w pismach ukazały w sprawie pośredniczenia przy podaniach o zapomogi lub w sprawie korespondowania mieszkańców Ober-Ost z nieprzyjacielską czy neutralną zagranicą, są niedozwolone.

Dotyczy to też podobnych ogłoszeń w prasie generał-gubernatorstwa.

321. **OZ 35306**

23. 1. 18.

Główne dowództwo w Marchji i zastępcza komenda generalna 11. korpusu armji zakazały przedruku i omawiania odezwy Niezależnej partji socjaldemokratycznej w sprawie urządzania strajków masowych. (Podobny dodatek do Korespondencji międzynarodowej z dnia 22. stycznia). Uprasza się o wydanie takiegoż zakazu.

322. **OZ 35379**

24. 1. 18.

Gubernator Grudziądza zakazał przedruku i omawiania artykułu „Niemiecko-austrjackie nieporozumienie“ z № 10. Gazety Grudziądzkiej z dnia 22. 1. 18 i № 18 Przyjaciela Ludu.

W Warszawie ujęto większą szajkę fałszerzy pieniędzy. Uprasza się wiadomości o tem kreślić, aż się nie ukaże urzędowe ogłoszenie.

Wydziały prasowe uprasza się o ponowne zwrócenie uwagi prasy podwładnej na 'przepisy OZ 22717 z dnia 24. 4. 17 [strajki] i OZ 33404 z dnia 12. 12. 17 [manifestacje uliczne]. Ze swej strony dbać o surowe przeprowadzenie tych przepisów.

Przedruk i omawianie artykułu wstępnego z „Vorwartsa“ № 29 z dnia 29. 1. 18 „Żądania robotników“ i artykułu „Strajk“ ze względów wojskowych są niedozwolone. Również przedruk i omawianie żądań robotników, opublikowanych w „B. Z. am Mittag“ № 24 z dnia 29. 1. 18 pod tytułem „Drugi dzień strajku“. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu. Wywozowi № 29 Vorwärts i № 24 B Z. am Mittag zapobiedz.

Główne dowództwo Marchji, z powodu fałszywych i przesadnych wiadomości w prasie, poddało pod cenzurę uprzednią wszystkie artykuły o przebiegu obecnych strajków robotniczych i o mających z tem związek wypadkach. Uprasza się, w razie potrzeby, przedsięwziąć podobne kroki.

Na rozkaz naczelnego dowództwa wzywa się wydziały prasowe do bezwarunkowego przeprowadzenia wobec pism wszystkich kierunków politycznych rozporządzeń, wydanych przez naczelne dowództwo w interesie prowadzenia wojny. Niektóre pisma nie wzdrażają się już sięgać po wpływy na rodzaj dalszego prowadzenia woj-

ny, rozważając konieczność jej. Takie usiłowania zdolne są siłą bojową wojska, na której polega zwycięskie zakończenie wojny, zaszkodzić, a nieprzyjaciela popierać. Naczelne dowództwo oczekuje od nadzorczych władz prasowych, że pouczeniem, upominaniem i interwencją bronić będą interesów prowadzenia wojny przeciwko szkodliwej działalności niektórych pism. Szczególnie pisma, zbliżone do Vorwärts, Berliner Tageblatt i Frankfurter Zeitung w ostatnim czasie często wykraczały przeciwko tym interesom. Powoływanie się na to, że pisma przeciwnego kierunku zmuszają do zajęcia takiego stanowiska, nie może służyć za uniewinnienie. Takie powoływanie się można tylko w ten sposób skutecznie odeprzeć, że interesów prowadzenia wojny będzie się broniło przeciwko wszystkim kierunkom, bezstronnie, niezwłocznie i energicznie.

328. Przepis cenzury № 94.

2. 2. 18.

Deklaracja rządu polskiego, którą podały pisma warszawskie poranne z dnia 30 stycznia, nie ma być dalej omawiana w prasie, aż nie nadejdą dalsze wskazówki.

329. OZ 35609

2. 2. 18.

Wiadomości i artykuły o przyszłości rosyjskich ongi dróg żelaznych, znajdujących się w Królestwie Polskiem, są, aż do rozstrzygnięcia tej sprawy podczas rokowań pokojowych, niepożądane.

Uprasza się o poinformowanie prasy w tym sensie.

330. OZ 35769

2. 2. 18.

Obserwacja prasy niemieckiej uwidoczniła, że w całym szeregu pism wiadomości o ruchach strajkowych w neutralnej, nieprzyjacielskiej i sprzymierzonej zagranicy ogłaszane i omawiane są w sposób, grożący niebezpieczeństwem popierania ruchu strajkowego w Niemczech. Uprasza się więc wszystkie wiadomości o rozruchach robotników i ruchach strajkowych w kraju i zagranicą poddać pod cenzurę uprzednią i przy zwalnianiu takich wiadomości czuwać nad tem, aby niekorzystny wpływ na wewnętrznoniemieckie stosunki był wyłączony. Rzucających się w oczy wyszczególniań wszelkich wiadomości o strajkach bądź to w nagłówkach, bądź to oddzielnym drukiem, nie dopuszczać.

331. Przepis cenzury № 95.

5. 2. 18.

Niewolno nic ogłaszać o polskiej kwestji wojskowej przed zbada-
niem przez szefa sztabu generalnego. Wszystkie tego rodzaju ar-
tykuły i wiadomości, o ile nie przeszły już przez cenzurę warszaw-
ską, przedkładać wydziałowi prasowemu w Warszawie.

332. Przepis cenzury № 96

6. 2. 18.

Publikacje o pobycie Trockiego w Warszawie są niedozwolone.
Wydanych już o tem wiadomości prasy warszawskiej niewolno prze-
drukowywać.

O pobycie Turków w Warszawie wolno dać to, co się ukazało
w prasie warszawskiej.

333. Przepis cenzury № 97

7. 2. 18.

Artykułu „Po deklaracji rządu“ z ukazującego się w Warszawie
pisma Monitor Polski niewolno przedrukowywać i rozpowszechniać.

OZ 36165

7. 2. 18.

Generał-gubernatorstwo warszawskie zakazało przedruku i oma-
wiania artykułu „Po deklaracji rządu“ z № 2 Monitora Polskiego
(polskiego pisma urzędowego). Uprasza się o wydanie odpowiedniego
zakazu.

334. Przepis cenzury № 98

8. 2. 18.

Wiadomości o ukaraniu pism za przekroczenie przepisów cen-
zury są niedozwolone.

335. OZ 36350

11. 2. 18.

Na życzenie Ober-Ost i generał-gubernatorstwa warszawskiego,
uprasza się nie dopuszczać do opublikowania w prasie fotograficz-
nych zdjęć z pobytu Trockiego w Warszawie, ze względu na widocz-
ne na nich częściowo owacje. ¹⁾

¹⁾ Naturalnie, ze strony żydów.

Nie jest pożądanem, aby w prasie generał-gubernatorstwa ukazywały się ogłoszenia firm niemieckich, poszukujących kupna maszyn elektrycznych, ponieważ maszyny te tutaj rekwiruje i zabiera się.

Odnosi się to również do innych maszyn, które tutaj podlegają konfiskacie.

„Vorwärts“ kwituje publicznie ze składek na poparcie walki o pokój i wolność. Wśród wymienionych osób znajduje się i szereg wojskowych, jak to wynika z podanych przy nazwiskach oddziałów wojskowych. Ogłaszanie przynależności osób wojskowych do stowarzyszeń i korporacji politycznych jest niepożądane. Uprasza się o wydanie zakazu.

Ogłaszanie nazwisk deputacji oficerskiej polskiego korpusu generała Dowbora Muśnickiego jest niepożądane.

O pobycie w Warszawie deputacji oficerskiej polsko-rosyjskiego korpusu niewolno nic ogłaszać w prasie.

O szkołach dla telegrafistów i takichże kursach niewolno nic ogłaszać.

Deklaracji Rady regencyjnej i ministerjum państwowego o odłączeniu Chełmszczyzny, podanej w Monitorze Polskim z d. 14. 2. 18

niewolno przedrukowywać. Również niewolno przedrukowywać deklaracji magistratu warszawskiego w tej sprawie.

O ile publikacje dotąd nie nastąpiły, należy im zapobiedz.

342. **Przepis cenzury № 103**

16. 2. 18.

Z Monitora Polskiego niewolno też przedrukowywać obwieszczeń urzędowych, chyba, że widocznem jest, że przeszły przez cenzurę warszawską.

Mianowicie nie jest dozwolony przedruk odezwy Rady regencyjnej do żołnierzy polskich i pisma dziękczynnego do ministrów.

343. **OZ 36704**

17. 2. 18.

Z polecenia Ober-Ost uprasza się o poddanie cenzurze uprzedniej wszystkich uchwał i publikacji Rad krajowych Kurlandji i Litwy.

344. **OZ 36728**

18. 2. 18.

Po upływie rozejmu na froncie wschodnim, a wskrzeszeniu stanu wojennego wskazuje się na to, że dalsze prowadzenie wojny na wschodzie stało się znowu czysto wojskową sprawą, ze względu na co przeprowadzać należy ściśle przepisy cenzury co do roztrząsania kwestji wojskowych, a w szczególności operacji wojennych.

345. **OZ 36737**

18. 2. 18.

Obwieszczenia, odezwy, depesze iskrowe i inne doniesienia, dotyczące Rosji i Ukrainy, zarówno czy one pochodzą ze źródła neutralnego, czy nieprzyjacielskiego, urzędowego czy prywatnego, podlegają nadal cenzurze uprzedniej. OZ przedłoży je do rozpatrzenia najwyższemu dowództwu wojskowemu.

Sytuacja wewnętrzna w Rosji jest obecnie tak niejasna, że względy wojskowe wymagają stałego badania tych doniesień co do prawdziwości i narażenia interesów.

Na rozkaz najwyższego dowództwa wojskowego, zakazuje się, ze względów wojskowych ogłoszenia przyjętej w dniu 16 lutego 1918 r. przez litewską Radę krajową uchwały w sprawie przywrócenia państwa litewskiego.

Przedruk i omawianie artykułu „Niepodległość państwa litewskiego“ z № 99 „Vossische Zeitung“ z dnia 18. 2. 18 są niedozwolone.

Ogłoszenie wiadomości o zajęciach w polskim korpusie posiłkowym, walczącym po stronie mocarstw centralnych, jest niedozwolone. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu.

Przepis cenzury № 105

19. 2. 18.

Wszelkie doniesienia prasy o zajęciach w polskim korpusie posiłkowym tłumić.

Zastępcza komenda generalna 18 korpusu armji wydała zakaz przedruku i omawiania wiadomości o zagarnięciu przez rosjan trzech parowców fińskich, wiozących wojska fińskie, — podanej w № 50 „Frankfurter Zeitung“ w wydaniu wieczornym z dnia 19. 2. 18.

Ogłaszanie wiadomości o obecności szwedzkiej misji oficerskiej na froncie zachodnim jest niedozwolone.

Wiadomość, jakoby „Monitor Polski“, urzędowy dziennik polski, był zakazany, jest nieprawdziwa. Dziennik ten zawiesił raczej swoje wydawnictwo na pewien czas. Wiadomości o takim zakazie należy więc kreślić; w szczególności nie jest dozwolony przedruk ostatniego zdania z artykułu „Vossische Zeitung“ № 41b z dnia 18. 2. 18, gdzie jest mowa o takim zakazie.

W prasie niewolno nic ogłaszać o strzelaninie nocnej w Warszawie, w której uczestniczył c. i k. kapitan i adjutant Kirchert, a która wydarzyła się w nocy z dnia 22. na 23 b. m. na ulicy.

Artykułu z „Vossische Zeitung“, wydanie wieczorne B, № 47 z dnia 25. 2. 18 „Sprawy wschodnio-żydowskie“ przez Cohena z Reuss na razie dawać niewolno, aż nie nastąpi inna decyzja w Warszawie

Rozporządzenie cenzury № 28151 OZ z dnia 22. 8. 17. odnosi się także do drugiej książki, którą były ambasador amerykański Gerard miał ostatnio wydać o pobycie swoim w Niemczech.

Na miasto Łowicz nałożono karę 10.000 marek. Gdyby pisma galicyjskie lub inne miały twierdzić, że karę tę uchylono, to tego przedrukować niewolno, trzeba raczej dać sprostowanie. W razie potrzeby osnowę tego sprostowania na żądanie nadeśle wydział prasowy

O zabezpieczeniu mienia polskiego na Ukrainie w prasie nic dawać niewolno, zanim wiadomość nie przejdzie przez cenzurę warszawską.

W Berlinie dnia 3. 3. 18. wystawiono na przedstawieniu prywatnem tragedję Reinharda Goeringa p. t.: „Bitwa morska“. Krytyka tej sztuki podlega cenzurze.

358. Przepis cenzury № 110

6. 3. 18.

Przedruk artykułu, wymienionego w przepisie cenzury № 107 ostatecznie niedozwolony.

359. Przepis cenzury № 111

6. 3. 18.

Wiadomości o przyjęciu Nachama Sokołowa przez francuskiego ministra spraw zagranicznych Pichona i o deklaracji tegoż co do stanowiska Francji wobec sprawy sjonistycznej są niedopuszczalne.

360. OZ 37582 .

7. 3. 18.

„Lokalanzeiger“ w № 120 z dnia 7. 3. 18. podaje wiadomość ze Sztokholmu, że dziennik szwedzki „Politiken“ rozpoczyna druk rzekomego memorjału księcia Lichnowsky'ego. Przedruk i omawianie tej wiadomości są niedopuszczalne ¹⁾.

361. OZ 37578

7. 3. 18.

Pismo szwedzkie „Politiken“ zapowiada opublikowanie skonfiskowanej w Niemczech broszury księcia Lichnowsky'ego o jego działalności ambasadorskiej w Londynie i o powstaniu wojny światowej. Do broszury dołączone są zapatrywania na początki wojny byłego dyrektora zakładów Kruppa, Mihlona. Uprasza się o natychmiastowe zakazanie przedruku i omawiania broszury; pojawiające się egzemplarze broszury konfiskować. Prasę należy powiadomić poufnie.

362. Przepis cenzury № 112

8. 3. 18.

O pogłosce, jakoby generał Dowbor-Muśnicki zamianowany został przez Radę regencyjną naczelnym wodzem skoncentrowanych w Rosji polskich sił zbrojnych,

¹⁾ Zakaz później zmieniony.

i o pogłosce, jakoby Rada regencyjna panu Steczkowskiemu poruciła utworzenie gabinetu, na razie nic dawać niewolno.

363. Przepis cenzury № 113

11. 3. 18.

Artykuły i wiadomości dotyczące spraw:

1. uregulowania granic Polski od strony Prus,
2. granicy pomiędzy Polską a Litwą,
3. zakupu kopalń polskich dla kopalń śląskich,
4. Unji Polski z Litwą.
5. obsadzenia tronu polsko-litewskiego księciem z domu Hohenzollernów

wolno dawać tylko wtedy, jeśli przeszły przez cenzurę warszawską i tam uzyskały aprobatę. W razie wątpliwości należy tutaj za-
pytać.

Wiadomości, jakoby generał-gubernator rektorom wszechnic warszawskich zagroził zamknięciem wszechnic, gdyby zdarzyły się ekscesy, niewolno dawać i omawiać.

364. Przepis cenzury № 114

Cofnięty przed wypuszczeniem.

365. Przepis cenzury № 115

13. 3. 18.

O pogłoskach w sprawie:

1. unji personalnej Litwy, Polski i Kurlandji pod berłem księcia Joachima pruskiego,
2. konwencji wojskowej Polski z Niemcami,
3. nienaruszalności terytorjum polskiego;

niewolno w prasie nic pisać.

366. Przepis cenzury № 116

13. 3. 18.

1. Wszelkie gratulacje, życiorysy, hymny pochwalne w formie poetycznej i niepoetycznej, dowcipy i t. d., odnoszące się do imienin (19 marca) Piłsudskiego, kreslić.
2. Wszelkiej przesady o sukcesach podróży berlińskiej resp. wiedeńskiej ks. Radziwiłła i hr. Ronikiera unikać.

Wiadomości i artykuły, dotyczące projektów nowych kolei do Polski i budowy takich kolei w Polsce, wolno publikować dopiero, gdy przeszły przez cenzurę warszawską.

Gdy to z publikacji nie wynika, zapewnić się przed tem w wydziale prasowym w Warszawie.

„Manchester Guardian“ z dnia 26. 2. 18. publikuje tajne wskazówki niemieckich władz cenzuralnych, z treścią przepisów OZ lub z wynurzeniami szefa OZ na konferencjach prasowych. Z tekstu publikacji angielskich wynika jednak jasno, że nie chodzi tu o przedruk, wydanych przez OZ przepisów lub zapisków z konferencji prasowych, tak, że niedyskrecja nie mogła być popełniona w biurach OZ. Wygląda raczej na to, jakoby chodziło o reprodukcję przepisów w tej formie, w jakiej wydziały prasowe wskazówki swe podają podwładnej prasie. Widocznie więc niedokładności zaszły albo u pracowników jakiego wydziału prasowego albo też u pracowników prasy.

OZ podaje niniejsze do wiadomości z prośbą o zbadanie tej sprawy i o przeszkodzenie, wedle możliwości, aby poufne wiadomości w ten sposób nie były wydawane wrogom naszym.

Niewolno nic ogłaszać o organizacjach, dotyczących powrotu Polaków do okupacji, o ile organizacje te powstały z inicjatywy Polaków. O tej kwestji wolno dawać tylko to, co przeszło przez cenzurę warszawską.

Wiadomość, jakoby delegat korpusu polskiego Michelisa znajdował się w Warszawie, jest nieprawdziwa i dla tego publikować jej niewolno.

Wszystkie artykuły i notatki o rozmowie Beselera z Radą regencyjną, również, wszystko, co dotyczy listu Beselera do ministra Steczkowskiego, wolno dać dopiero wtenczas, jeśli znalazło aprobatę wydziału prasowego w Warszawie.

Artykułu „Korpusy gen. Michelisa“ z „Godziny Polski“ z dnia 28. 3. 18. № 86 A niewolno przedrukowywać.

Wiadomości „Gazety porannej“ № 86 z dnia 29. 3. 18. p. t.: „Gen. Michelis a Rada regencyjna“ niewolno przedrukowywać.

Na telegram cenzury OZ z dnia 1 kwietnia № 38886 zwraca się szczególną uwagę. Według niego pismom, dającym komunikaty nieprzyjacielskie, polecić należy, by zrzekły się ich przedruku, a jeśli ich zaniechać nie chcą, należy je zobowiązać, aby w dopiskach wskazywały na tendencyjność komunikatów nieprzyjacielskich, jakoteż, aby podkreślały, że tylko komunikaty niemieckie są wiarogodne.

Jeśli pisma polskie odpowiedniego dopisku dać nie chcą, należy komunikat nieprzyjacielski skreślić.

General-gubernatorstwo tutejsze zarządziło, co następuje:

Zakazuje się niniejszem używania nazwiska „Rückläufer“ dla oficerów i żołnierzy powracających z niewoli wojennej,

Oficerów i żołnierzy, w pismach i depe szach odtąd oznaczać należy jako „Deutsche Heimgekehrte“. Oznaczenie „Kriegskompagnie“ dla kompanji obozowisk kwarantanowych nie ulega zmianie.

Hrabiego Ronikiera w publikacjach często oznacza się jako będącego w misji urzędowej do Berlina lub Wiednia. Hr. Ronikier nie jest żadnym wysłannikiem urzędowym i dla tego nie należy go też w ten sposób nazywać w prasie.

Znajdujące się w Rosji korpusy polskie i nadal w prasie należy traktować z wielką ostrożnością.

„Głos Narodu“ № 73 podaje mowę posła polskiego Trąpczyńskiego w parlamencie niemieckim o rekwizycjach w Kongresówce, dokonywanych przez Wojenny wydział surowców. Publikacje o tem są niedozwolone.

W pierwszym wydaniu „Deutsche Warschauer Zeitung“ № 44 z dnia 7. 4. 18 znajduje się niedokładne tłumaczenie deklaracji rządu polskiego. Numer ten, o ile możliwości, wycofano z obiegu. Właściwy tekst ukaze się w wydaniu drugim z dnia 7. 4. 18, № 95 Na wszelki sposób należy przeszkodzić temu, aby nie przedrukowano tłumaczenia z wydania pierwszego.

Szef sztabu generalnego armji czynnej zabronił wojskowym czytania radykalno-socjalistycznego tygodnika „Arbeiterpolitik“ z Bremy i wyłączył go ze sprzedaży w księgarniach polowych i kolejowych. Uprasza się o zapobieżenie przedrukowi artykułów z tego czasopisma i o kreślenie reklam i ogłoszeń, dotyczących go.

O korpusie Dowbora-Muśnickiego, jakoteż i Michelisa, niewolno publikować nic, nawet zupełnie na pozór niewinnych notatek, o ile generał-gubernatorstwo nie dało swej aprobaty.

W razie wątpliwości należy zapytać się wydziału prasowego.

Notatka w „Gońcu warszawskim” № 10 z dnia 6 b. m. „Z życia politycznego” ukazała się bez cenzury; przedrukowywać jej niewolno.

381. Przepis cenzury № 130

16. 4. 18.

Artykuł z „Vorwärts” № 101 z dnia 13. 4. 18: „Precz z bagniska” zabroniony jest przez szefa sztabu generalnego armji czynnej; tak samo podobny artykuł „Vorwärts” z dnia 15. 4. 18. Ponieważ zarządzona jest konfiskata obydwu numerów, zabrania się też przedruku lub omawiania tych artykułów.

382. OZ 39827

21. 4. 18.

Druga izba sejmu alzacko-lotaryńskiego na posiedzeniu z dnia 19 kwietnia powzięła rezolucję, która głównie zwraca się przeciwko zarządzeniom rządu i władz wojskowych. Publikowanie rezolucji tej jest niepożądane, gdyż musi ona pod względem militarnym wyrządzić nieobliczalne szkody, a na wojnę oddziaływać przedłużająco. Uprasza się o poinformowanie o tem prasy. Wszelkiego omawiania tej manifestacji w prasie należy z powyżej wyluszczonych względów bezwarunkowo zabronić.

383. Przepis cenzury № 131

24. 4. 18.

Przedruk artykułu „Wszechniemieccy sędziowie moralności” z „Deutsche Zeitung” № 204 z dnia 23. 4. 18, jest niedozwolony.

384. OZ 40219

29. 4. 18.

Wiadomości o rzekomych zajęciach w Radzie ukraińskiej w związku z militarnem wkroczeniem wojsk, tam załogujących, podlegają cenzurze uprzedniej.

385. Przepis cenzury № 132

1. 5. 18.

Bawiącego w Warszawie adwokata Lednickiego, prezesa polskiej Komisji likwidacyjnej w Rosji, w prasie niewolno oznaczać

ani jako pełnomocnika, ani też jako przedstawiciela Rady regencyjnej, lecz tylko jako jej męża zaufania.

386. **Przepis cenzury № 133**

7. 5. 18.

Wzbroniony jest przedruk artykułu „Kronika polityczna“, który ukazał się w „Gazecie porannej“, № 12 z dnia 7 maja 1918, bez cenzury.

387. **OZ 40566**

10. 5. 18.

Celem zapobieżenia, aby nieprawdziwe wieści o Ukrainie nie dostały się do prasy, konieczne jest zbadanie wszystkich wiadomości, które z Ukrainy telegraficznie lub listownie przesyłane są do Niemiec celem opublikowania. Tego rzeczowego badania dokona odnośny urząd na Ukrainie. Na znak, że wiadomość otrzymała sankcję tego urzędu, zaopatrzy się ją w następującą uwagę: Zbadano, Kijów i „nazwisko“.

Wiadomości takie w Niemczech nie wymagają żadnego dalszego badania co do ich rzeczowej prawdziwości. Prasie wolno je drukować, o ile odpowiadają ogólnym przepisom cenzury. Tylko opracowania, które pod względem treści powinny być zbadane przez cenzurę, podlegają ocenzeniu przez miejscowe urzędy cenzuralne. Wiadomości z Ukrainy, nie posiadające uwagi o zbadaniu przez tamtejszy urząd, należy przed opublikowaniem przedłożyć OZ. Uprasza się o poinformowanie o tem. prasy.

388. **OZ 40738**

11. 5. 18.

Niedozwolone jest opublikowanie wiadomości, dotyczącej interpelacji, wniesionej w sejmie węgierskim w sprawie przekupienia pewnego niemieckiego oficera sztabowego, sprawującego komendę w Budapeszcie.

389. **Przepis cenzury № 134**

13. 5. 18.

O planowaniem urzędzeniu w połowie maja polskich komend obwodowych na razie nic dawać niewolno, ponieważ kwestja spisywania list rekrutacyjnych jest jeszcze przedmiotem narad.

W № 10 czasopisma „Flugpost“ z dnia 8. 5. 18. opublikowano na str. 230 — 234 wywody inżyniera dyplomowego Schwagera o naciąganiach co do budowy motorów lotniczych.

Uprasza się o zabronienie przedruku i omawiania tego artykułu, jakoteż i dalszego rozpowszechniania czasopisma „Flugpost“. Zjawiające się w handlu egzemplarze należy konfiskować.

„Gazeta Polska“ № 96 z dnia 29 4. 18 podaje za „Wiekim Nowym“ wiadomość o układzie, rzekomo zawartym dnia 15 kwietnia pomiędzy generał-gubernatorem Beselerem a rządem polskim, a dotyczącym utworzenia wojska polskiego przez powołanie pod broń rocznika 1897.

Wiadomość ta jest zgoła nieprawdziwa, podobnie jak wiadomość na ten sam temat, zawarta w leszczyńskim „Kraju“ z dnia 12 maja.

Poruszone przez owe trzy dzienniki kwestje są jeszcze w zawieszeniu, więc zupełnie niewyjaśnione i do dalszego rozpowszechniania nienadające się.

Przedrukowi ich należy przeszkodzić.

Przy omawianiu tego, co w wielkiej kwaterze głównej mówi się o ewentualnem rozwiązaniu sprawy polskiej, należy zachować jaknajwiększą ostrożność. O ile takie wiadomości nie przeszły jeszcze przez cenzurę warszawską, należy przedtem tutaj zapytać.

1. Wszystkie doniesienia, dotyczące podróży do Warszawy delegata papieskiego Rattiego, kreślić.
2. Doniesienie leszczyńskiego „Kraju“ № 113 o zarekwirowaniu przez władze niemieckie wielkiej ilości świń i rogacizny w Polsce, jakoteż doniesienie lwowskiego „Wiekum Nowego“ o odłączeniu powiatu wrocławskiego od Polski, nie powinny być nadal rozpowszechniane.

Bawarskie ministerjum wojny zabroniło przedruku i omawiania wiadomości o wybrykach ulicznych w Ingolstadt, o ile wiadomości te zawierają szczegóły, nie uwzględnione w komunikacie urzędowym przesłanym pismom. Zakaz ten obowiązuje i u nas.

395. **Przepis cenzury № 139.**

25. 5. 18.

Urząd pracy uprasza o nieprzepuszczanie wiadomości o wypadku w kopalni „Deutscher Kaiser“ w Hamborn, którego ofiarą padło 20 górników. Zakaz ten obowiązuje i u nas.

396. **OZ 41383**

26. 5. 18.

Bawarskie ministerjum wojny zabroniło przedrukowania wiadomości o rozruchach w Erlangen. Uprasza się o zastosowanie tego zakazu i u nas.

197. **Przepis cenzury № 140**

28. 5. 18.

Komunikat włoski, w myśl którego austriacy rzekomo ponieśli klęskę, nie ma być rozpowszechniany.

398. **Przepis cenzury № 141.**

29. 5. 18.

Wiadomość, podana przez „Czas“, „Ziemię Lubelską“ i inne pisma, a dotycząca pretensji miasta Warszawy do niemieckich władz wojskowych za rekwizycje na sumę 100 milionów marek, nie ma być rozpowszechniana.

399. **OZ 41550**

30. 5. 18.

O zajściach przy formowaniu i o środkach zabezpieczających przy transportowaniu pewnego bawarskiego bataljonu marszowego z fortecy Neu Ulm, z rozporządzenia gubernatora fortecznego, prasie w obrębie władzy tegoż gubernatora zabroniono wszelkiej wzmianki.

Uprasza się o zastosowanie zakazu tego i u nas.

[Podobny zakaz wydany był przed miesiącem, dnia 28. 4. 18—OZ 40174— z powodu zajęć z bataljonem marszowym w Neckar-Ulm].

400. **Przepis cenzury № 142.**

31. 5. 18.

Wiadomość, podana w № 2 „Dziennika Wspólnego“, o mianowaniu wielkiego księcia heskiego generał-gubernatorem wszystkich zdobytych świeżo na Wschodzie ziem, nie ma być rozpowszechniana.

401. **Przepis cenzury № 143.**

1. 6. 18.

Dnia 3 czerwca b. r. rozpoczyna się w Marmaros Sziget postępowanie główne przeciwko 91 oficerom i 24 szeregowcom byłego polskiego korpusu posiłkowego. Rozprawy będą publiczne i potrwać około 4 tygodni.

Ze sprawozdań o przebiegu rozpraw należy wykreślać wszelkie komentarze, zawierające zaczepki przeciwko mocarstwom centralnym.

402. **Przepis cenzury № 144.**

5. 6. 18.

1. Opublikowanego w № 125 z dnia 5. 6. 18 leszczyńskiego „Kraju“ układu tajnego, rzekomo zawartego pomiędzy Niemcami a Rosją, tutaj przedrukowywać niewolno.
2. Listu ekscelecji Beselera do Rady Regencyjnej w sprawie rozwiązania pierwszego korpusu polskiego tutaj publikować niewolno.

403. **OZ 41868**

6. 6. 18.

Zastępcza komenda generalna korpusu poznańskiego zabroniła przedruku i omawiania artykułu „Rozwiązanie korpusu Muśnickiego“ z № 125 „Kraju“ z dnia 5 b. m. i z № 126 „Prawdy“ z dnia 6 b. m. (Treść: wymiana listów pomiędzy ekscelecją Beselerem a polską Radą Regencyjną).

Uprasza się o zastosowanie tego zakazu i tam.

C. i k. wojenny urząd prasowy zarządził, że o rozpoczynającym się w dniu 7 b. b. w Marmaros Sziget postępowaniu głównem przeciwko obwinionym członkom rozwiązanego polskiego korpusu posiłkowego publikować wolno tylko sprawozdania, wydawane przez wiedeńskie i budapeszteńskie urzędowe biura korespondencyjne.

Uprasza się o dopuszczanie tylko urzędowych austriackich i węgierskich sprawozdań.

405. **Generał-gubernatorstwo**

Warszawa, 12. 6. 18.

Abt. Ia Kr. 1512/18.

Tajne! Poufne!

Według doniesień, nadeszłych z różnych źródeł, mnożą się oznaki wzrastającego, a zorganizowanego bolszewizmu wśród ludności generał-gubernatorstwa.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że uchodźcy, powracający z bolszewickiej Rosji, a mianowicie osoby płci męskiej, pozostające bez zajęcia, są głównymi rozsadanikami tego ducha rewolucyjnego.

Istnieją atoli także powody do mniemania, że organa, opłacane przez koalicję, podburzają ludność, celem pośredniego hamowania operacji na froncie zachodnim, bądź to przez wywoływanie rozruchów w kraju, bądź to, a to w szczególnej mierze, przez utrudnianie wywozu żywności. Tak w pewnej gubernji rozdawano pisma ulotne, zabraniające właścicielom ziemskim dostaw bydła, nakazanych przez administrację niemiecką. W razie spełnienia rozkazu Niemców, grożono spalaniem folwarków, a groźby nawet częściowo spełniono.

Dalej donoszą, że dużo broni, szczególnie palnej, przechowuje się w kraju.

Niebezpieczeństwa dalszego krzewienia się buntowniczych myśli i czynów nie należy niedoceniać. Najskuteczniej zapobiegnie się im przez bezwzględne tłumienie poszczególnych objawów i przez podanie faktu stłumienia do ogólnej wiadomości. Za pomocą osób zaufanych należy prowodyrów wynajdywać i natychmiast aresztować. I tutaj energicznym wystąpieniem na własną rękę — choćby i w poszczególnych wypadkach cierpieć mieli niewinni — więcej przysłużyć się można interesom niemieckim i ogółowi, aniżeli przez niezdecydowane oglądanie się za rozkazami władz kompetentnych.

Rozporządzenia co do posiadania broni i t. d. należy i nadal przestrzegać surowo.

Wojsko, żandarmerję i urzędników należy w odpowiedni sposób pouczyć.

Ze strony generał-gubernatorstwa,

Szef sztabu generalnego

Nethe, pułkownik.

406. Przepis cenzury № 145

13. 6. 18.

Wiadomości, że polski podporucznik Łącki ma się udać jako kurjer Rady regencyjnej do Marmaros Sziget na proces członków byłego Legjonu polskiego, niewolno publikować.

407. Przepis cenzury № 146

13. 6. 18.

Dnia 17 czerwca saski minister skarbu przybywa do Kowna O bytności jego w Ober-Ost nie publikować niewolno.

408. Przepis cenzury № 147.

14. 6. 18.

Przedrukowi artykułu „Zwycięstwo wyborcze Korfantego“ z № 67 „Gazety Grudziądzkiej“ z dnia 11. 6. 18 należy przeszkodzić.

409. Przepis cenzury № 148.

16. 6. 18.

Inspekcja wyszkolenia armji polskiej otrzymała od Naczelnego wodza pozwolenie na przyjmowanie w pojedynczych wypadkach ochotników do armji polskiej. O tem jednak nie powinno przeniknąć do pism; przedewszystkiem nie powinny ukazać się w pismach odezwy, wzywające do wstępowania do wojska polskiego.

Każdą wiadomość o przyjmowaniu ochotników należy bezwzględnie skreślić.

410. 42493

19. 6. 18.

Komendant Gdańska uznał przedruk i omawianie artykułu z „Gazety Gdańskiej“ z dnia 15. 6. 18. p. t.: „Czy polacy ofiarują na cele

państwowe i dobroczynne?" za niedopuszczalne. Uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu.

411. **Przepis cenzury № 149.**

20. 6. 18.

O pobycie w Warszawie i w Polsce saskiego ministra skarbu von Seydewitza niewolno nic ogłaszać w prasie.

412. **OZ 42532**

21. 6. 18.

Zastępcza komenda generalna XI. korpusu zabroniła wszelkich publikacji o rozprawach, toczących się przed sądem przysięgłych w Gera, o naruszenie spokoju publicznego podczas rozruchów, jakie miały miejsce w Gera dnia 31 lipca 1917 r.

413. **Przepis cenzury № 150.**

23. 6. 17.

Generał Ludendorff zabronił rozpowszechniania artykułu p. t.: „Siła orężna armji nie sprowadzi końca wojny“ z № 172 „Vorwärts“ z dnia 25 (?) 6. 18.

414. **OZ 42738**

24. 6. 18.

Z wczorajszych wywodów sekretarza stanu dla spraw zewnętrznych „Vorwärts“ wysnuwa prawo do zadziwiającego artykułu p. t.: „Siła orężna armji nie sprowadzi końca wojny“. To, także w innych pismach, na podstawie mowy sekretarza stanu ujawnione zapatrywanie sprzeciwia się faktycznej sytuacji, a rozpowszechnianie go przynosi szkodę zwyciężkiemu ukończeniu wojny, podkopuje uprawnioną, a pełną ufności żądzę walki w kraju i w armji i ożywia ducha opornego nieprzyjaciół. Naczelne dowództwo jak dotąd, tak i nadal wierzy w zwycięski wynik walki orężnej. Ze sukcesy oręża należy wyzyskać pod względem politycznym i że walka orężna znaleźć powinna poparcie przez politykę, rozumie się samo przez się. Publikowanie innej interpretacji mowy sekretarza stanu jest niedopuszczalne.

415. **OZ 42750**

25. 6. 18.

Z rozporządzenia cenzury OZ 42738 niewolno wysnuwać żadnych ograniczeń publikowania mów, wygłaszanych w parlamencie.

Rozporządzenie to ma jedynie na celu zapobieżenie mniemaniu, jakoby rząd i naczelne dowództwo miały jakiekolwiek wątpliwości co do zwycięskiego wyniku naszej walki orężnej.

416. **OZ 42751**

25. 6. 18.

O zjednoczeniu administracji Kurlandji, Inflant i Estonji w ręku naczelnej komendy armji 8-ej niewolno nic publikować w prasie.

417. **Przepis cenzury № 151.**

2. 7. 18.

Komunikatu włoskiego z dnia 30 czerwca publikować niewolno.

418. **Przepis cenzury № 152.**

3. 7. 18.

Artykułu „Rozwiązanie sprawy polskiej“ z porannego wydania № 332 „Vossische Zeitung“ z dnia 2 lipca 1918 rozpowszechniać niewolno.

419. **Przepis cenzury № 153.**

4. 7. 18.

Wydanie wieczorne „Vossische Zeitung“ z dnia 3 lipca zawiera na stronnicy drugiej wiadomość o spisku przeciwko polskiej Radzie regencyjnej. Wiadomość tę drukować wolno tylko w następującem brzmieniu:

„O spisku przeciwko polskiej radzie regencyjnej pisma galicyjskie podają wiadomości niezmiernie przesadzone. W kołach wtajemniczonych sprawy tej nie traktuje się poważnie“.

A więc wzmianek o Studnickim nie należy dopuszczać.

420. **Przepis cenzury № 154.**

10. 7. 18.

O śmierci doktora Rostkowskiego, poza doniesieniem urzędowem, w prasie nic publikować niewolno, również nic o pogrzebie jego.

421. **Przepis cenzury № 155.**

11. 7. 18.

Zwraca się szczególną uwagę na przepis cenzury z dnia 16. 6. 18. № 148. Jak dotąd, tak i nadal należy kreślić wszelkie wiadomości o przyjmowaniu ochotników do wojska polskiego.

Gubernator Grudziądz zabronił publikacji o wypowiedzeniu posłuszeństwa przez bataljon zapasowy w Grudziądzu, mający wyruszyć w pole. I w tamtejszym okręgu należy zapobiedz publikacji tego wydarzenia ¹⁾.

423. **Przepis cenzury № 156.**

13. 7. 18.

Inspekcja wyszkolenia doniosła wydziałowi prasy co następuje:
„Wódz naczelny armji polskiej zgodził się na przyjmowanie poszczególnych ochotników do armji polskiej. Niewolno jednak prowadzić żadnej akcji werbunkowej. Inspekcja prosi o kreślenie wszelkich wiadomości o werbunku, bez wyjątku, nawet w „Wiadomościach z prasy polskiej“.

424. OZ 43632

14. 7. 18.

Wzbronione jest publikowanie i omawianie uchwały — pewnej części litewskiej Rady krajowej, w której to uchwale postanowiono księcia Uracha obwołać królem i spowodować rychłe jego wstąpienie na tron.

425. **Przepis cenzury № 157.**

15. 7. 18.

Zwraca się szczególną uwagę na rozporządzenie cenzuralne Wojennego urzędu prasowego OZ 43230 z dnia 9 lipca 1918. Wogóle poleca się ostrożne traktowanie wiadomości i artykułów z nieprzyjacielskiej zagranicy i o sukcesach wrogów.

426. **Przepis cenzury № 158.**

20. 7. 18.

Z polecenia Urzędu dla spraw zagranicznych uprasza się nie publikować nic o podróży sekretarza stanu Walraffa do ziem okupowanych na Wschodzie.

¹⁾ Jest to ostatnie rozporządzenie tego rodzaju. Dalszych zaniechano, gdyż na pewnym zebraniu socjalistycznym w Berlinie omawiano publicznie podobne wypadki, o których można się było tylko dowiedzieć z rozporządzeń OZ.

Rozporządzenie OZ 43632 z dnia 14. 7. 18, w sprawie proklamowania księcia Uracha królem litewskim znosi się niniejszem. Omalwiał tę sprawę wolno tylko w ramach, wytkniętych przez przedstawiciela Urzędu dla spraw wewnętrznych na konferencji prasowej w dniu 19 lipca.

428. **Przepis cenzury № 159.**

27. 7. 18.

Wydział prasowy Ober-Ost prosi o nieogłaszanie na razie nic o nowym podziale administracji w Ober-Ost, zanim nie nastąpi urzędowe doniesienie.

429. **Przepis cenzury № 160.**

30. 7. 18.

Przywołuje się do pamięci przepis cenzury № 143 z dnia 1 czerwca 1918 r. O tych rokowaniach dawać wolno tylko wiadomości urzędowe, natomiast wszelkich złośliwych komentarzy należy unikać.

Dalej zwraca się szczególną uwagę na rozporządzenie OZ z dnia 26 czerwca 1918 r. № 44091, według którego szczególną uwagę poświęcać należy wszelkim wiadomościom o sytuacji wojennej, przejętym z prasy zagranicznej.

430. **OZ 44816**

14. 8. 18.

O procesie Dobrego i wyrokach niemieckich sądów polowych w Kijowie, jako o sprawach wojskowych, nie publikować niewolno przed ukazaniem się doniesień urzędowych.

431. **Przepis cenzury № 161.**

14. 8. 18.

O morderstwie popełnionem we Włocławku czy pod Włocławkiem przez podoficera niemieckiego nie w prasie pisać niewolno.

432. **Przepis cenzury- № 162**

14. 8. 18.

Niewolno nie dawać o tragedji rodzinnej pani Röhricht w związku z pewnym sierżantem z tutejszej komendy miejscowej i o połączonem z tą sprawą morderstwie i samobójstwie.

Naczelne dowództwo armji wyraziło swoje uznanie dla szybkiej i prawidłowej oceny, której walka odporna na froncie zachodnim doznała w prasie niemieckiej i neutralnej. Choć kilkakrotnie w prasie wyrażona, a lojalna zapowiedź, iż należy oczekiwać kontrofensywy niemieckiej, była zupełnie na miejscu, celem wpłynięcia korzystnie na nastroje w kraju, to jednak naczelne dowództwo wskazało na to, iż zapowiedź taka obecnie jest niepożądana. Choć ciągle utrzymywanie nieprzyjaciela w oczekiwaniu nowych ataków i w niepewności co do naszych planów, jest bardzo potrzebnem, to jednak, na życzenie naczelnego dowództwa, uprasza się o działanie w tym kierunku, aby zapowiedzi takich unikano, aby niczem nie wpływać na nasze decyzje.

434. Przepis cenzury № 163.

23. 8. 18.

„Vossische Zeitung“ № 231, wydanie poranne z dnia 21 sierpnia 1918 zawiera na 3 stronie artykuł „Polskie żądania minimalne“, doniesienie telegraficzne z Wiednia z dnia 20 sierpnia według „Neue Freie Presse“. Tego artykułu przedrukowywać niewolno.

435. Przepis cenzury № 164.

24. 8. 18.

(Oficer wywiadowczy): — Niewolno ogłaszać artykułu z „Dziennika Narodowego“ № 188 z dnia 23. 8, o umorzeniu procesu w Mar-marosz-Sziget.

436. OZ 45521

29. 8. 18.

Ratyfikowanie układów dodatkowych do traktatu Brzeskiego przez rząd sowietów leży nietylko w interesie politycznym, lecz w wielkiej mierze i w interesie wojskowym. Aż do ratyfikowania przez rząd sowietów, omawianie tych układów, jakoteż i traktatu pokojowego samego, powinno się toczyć w takim kierunku, aby rządowi sowietów głosy prasy niemieckiej nie dały powodu do ewentualnego odrzucenia ratyfikacji.

Na razie omawianie układów dodatkowych nie będzie podlegało cenzurze prewencyjnej. Oczekuje się od rozsądku prasy niemie-

ckiej, że przy omawianiu układów dodatkowych trzymać się będzie ram wytkniętych.

Uprasza się urzędy cenzuralne o wpływanie na prasę w sensie powyższym. Przeciwno pismom, które nie uwzględnią tych punktów widzenia, uprasza się wdrożyć dalsze kroki.

437. **Przepis cenzury № 165.**

30. 8. 18.

Uprasza się nie dopuszczać na razie do publikacji szkiców z frontu zachodniego z wyrysowaną linią frontową, a to ze względu na codzień zmieniający się kierunek linii.

438. **OZ 45708**

3. 9. 18.

Wszystkie wiadomości, zdolne zachwiać stanowisko hetmana ukraińskiego, są ze względów wojskowych niedopuszczalne. Uprasza się o poinformowanie prasy i o wykonywanie cenzury w tym sensie.

439. **Przepis cenzury № 166**

4. 9. 18.

Na żądanie pana oficera wywiadowczego, informuje się wydziały prasowe generał-gubernatorstwa:

Publikacje pióra osób wojskowych, nie noszące dopisku i aprobaty kompetentnego przełożonego, należy z góry odrzucić. Nadmieniam tutaj jednak wyraźnie, że aprobata przełożonej władzy wojskowej w oczach cenzora bynajmniej nie powinna uchodzić za znak, że artykuł jest cenzurowany. Odnosny artykuł podlega potem jeszcze ocenzurowaniu według istniejących przepisów.

440. **Przepis cenzury № 167.**

6. 9. 18.

Wydziały prasowe używa się nie dopuszczać żadnych notatek o budowie kolei, obojętnie jakiego rodzaju, o ile wojskowa generalna dyrekcja kolejowa nie udzieli wyraźnego pozwolenia.

441. **OZ 45892**

7. 9. 18.

Wychodząca w Niemczech prasa polska często przedrukowywała wrogie Niemcom i inne niedozwolone wiadomości z polskiej prasy

Galicji, okupacji austriackiej i Ukrainy. Z tego powodu wskazuje się na to, że udzielone ogólnikowo lub w poszczególnym wypadku pozwolenie na sprowadzanie pism zagranicznych redakcjom nie daje prawa do przedruków bez cenzury. To odnosi się też do przedruków z prasy krajów sprzymierzonych, choćby nawet prasa sprzymierzona w swoim kraju podlegała cenzurze przewencyjnej, tem więcej, że ta cenzura wykonywana jest nie według tych samych prawideł, co cenzura niemiecka. Szczególnie więc dla artykułów, przejętych z polskiej prasy zagranicznej, istnieje zasada, że wszelkie artykuły o treści wojskowej podlegają cenzurze przewencyjnej. Cenzurze przewencyjnej podlegają dalej — według OZ 29140 z dnia 12. 9. 17 — wszystkie publikacje, dotyczące działalności niemieckiej w krajach okupowanych. Według przytoczonego rozporządzenia cenzury, są takie publikacje m. i. niedopuszczalne wtenczas, jeśliby mogły podburzyć ludność zajętego obszaru. Uprasza się o odpowiednie zastosowanie tej zasady także do tych wiadomości, które nie dotyczą wprost działalności niemieckiej, ale w inny jaki sposób zajmują się sprawami ziem okupowanych, np. artykuły o ludności, stosunkach i dążeniach partyjnych; porównaj OZ 33972 z dnia 24. 12. 17.

442. Przepis cenzury № 168.

9. 9. 18.

Istnieje obecnie zakaz wywozu lokomobil z Niemiec.

W przyszłości więc niewolno publikować ogłoszeń z podażą lokomobil z Niemiec, mianowicie wykreślać należy słowo „Lokomobile“ z ogłoszeń znanych firm Lanz, Wolff i Badenia.

443. Przepis cenzury № 169.

9. 9. 18.

Przedruk artykułu „Ochrona niemczyzny w Polsce“ z „Nord-deutsche Allgemeine Zeitung“ № 416 jest niepożądany, szczególnie zaś niepożądane jest omawianie rzekomej niebytności władz polskich na posiedzeniach niemieckiego ewangelickiego Związku szkolnego, gdyż abstynencja ta odpowiadała życzeniom administracji niemieckiej i Związku.

444. OZ 732 Tajne.

13. 9. 18.

O wyjeździe hetmana ukraińskiego z Berlina niewolno nie ogłaszać przed dniem 17 września w południe. Na życzenie armji

niemieckiej w Kijowie uprasza się o wydanie odpowiedniego zakazu i o niewypuszczanie poza Berlin żadnych wiadomości telegraficznych o wyjeździe hetmana, aż dopiero w oznaczonym terminie.

445. **OZ 735 Tajne.**

16. 9. 18.

Zmieniając telegram OZ 732 tajne z dnia 13 września uprasza się wiadomości o wyjeździe hetmana ukraińskiego do Kijowa puścić tylko w pismach, które wyjdą najwcześniej 19 września rano.

446. **OZ 737 Tajne.**

19. 9. 18.

Na żądanie komenderującego generała niemieckich sił zbrojnych powietrznych, uprasza się o postaranie się o to, ażeby nie opublikowano w prasie nic o aresztowaniu i przesłuchaniu przed sądem wojennym kapitana z inspekcji lotnictwa.

447. **Przepis cenzury № 170.**

21. 9. 18.

Niepożądany jest przedruk notatki z „Berliner Tageblattu“ № 479 z dnia 19 września b.r. o Urzędzie patentowym w Warszawie, oraz artykułu z „Kurjera Polskiego“ № 225 z dnia 18. 9 wywodach profesora von Zwiedinicka w „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“.

448. **Przepis cenzury № 171.**

26. 9. 18.

Przedruk artykułu z „Germanji“ z dnia 26. 9. 18 pod tyt. „Godzina Polaków“ jest niedozwolony.

449. **Przepis cenzury № 172.**

27. 9. 18.

Wiadomości o zaofiarowaniu koalicji zawieszenia broni przez bułgarskiego prezesa ministrów Malinowa ogłaszać niewolno.

450. **Przepis cenzury № 173.**

1. 10. 18.

O nagłej śmierci d-ra Schultzego z I Komisarjatu Centrali policyjnej niewolno nic pisać w prasie.

Poszczególnych punktów noty Wilsona w prasie omawiać nie wolno.

Wzbroniony jest przedruk artykułu „Polska ma głos“ z „Nowego Kurjera Łódzkiego“ z dnia 7 października 1918 № 272. Artykuł ukazał się bez cenzury.

Jako sprawy czysto wojskowe, wszelkie dyskusje w prasie o rzekomem opuszczeniu ziem okupowanych są niedopuszczalne.

Telegram cenzury OZ 47368 z dnia 9. 10. 18. zmienia się o tyle, że wraz z ogłoszeniem przez „Biuro Wolffa“ odpowiedzi niemieckiej na notę Wilsona, wolno roztrząsać polityczną stronę opuszczenia ziem okupowanych. Artykuły o wojskowej stronie tej kwestji podlegają ogólnym istniejącym rozporządzeniom cenzuralnym.

Rozporządzenie.

Na zasadzie § 3 rozporządzenia, dotyczącego prasy, postanawia się:

Przed podaniem do wiadomości publicznej należy przedkładać do cenzury tylko wiadomości dotyczące:

- a) spraw wojskowych;
- b) publikacji, zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, spokojowi i porządkowi w mieście i na wsi;
- c) władz okupacyjnych, ich zarządzeń i z tego powodu przedsięwziętych środków;

- d) spraw, dotyczących w jakikolwiek sposób interesów państwa niemieckiego, państw związkowych, oraz sprzymierzonych.

Powyższe ułatwienia mogą być w całości albo częściowo cofnięte względem poszczególnych pism. Inne rozporządzenia cenzuralne pozostają bez zmiany.

456. **OZ 47568**

15. 10. 18.

Niedopuszczalne jest publikowanie i rozpowszechnianie pism ulotnych, innych druków i plakatów, oraz wszelka dyskusja w prasie, wypowiadająca się wprost lub pośrednio za oderwaniem części terytorjum Rzeszy. Dalej donosi się, za zgodą naczelnego wodza wojskowego, że niedozwolone są zebrania, na których domaga się oderwania ziem Rzeszy.

457. **Przepis cenzury № 176.**

19. 10. 18

Przedruk rozpowszechnianej przez prasę berlińską wiadomości, jakoby wydział prasowy od dnia 1 stycznia prawdopodobnie przeszedł pod zarząd wojskowy, jest niedozwolony.

458. **Wydział prasowy.**

W., 22. 10. 18.

Tutejszy wydział prasowy przesłał dzisiaj redakcjom gazet tutejszych pismo treści następującej:

„Na kilka zapytań w sprawie interpretacji litery d. rozporządzenia, dotyczącego prasy z dnia 13 b. m. mamy za szczyt donieść, że przed opublikowaniem, cenzurze przedłożyć należy wszelkie artykuły, doniesienia, wiadomości oraz sprawozdania z parlamentów i zebrań, dotyczące terytorjów Prus, zamieszkanych także przez polaków.

459. **Przepis cenzury № 177.**

26. 10. 18.

Zabroniony jest przedruk listu, pisanego przez marszałka polnego Hindenburga do kanclerza Rzeszy; a opublikowanego przez generała Vietinghoffa.

Na rozkaz Wodza naczelnego zwraca się uwagę, że pod żadnym warunkiem dopuścić niewolno, aby w prasie niemieckiej żądano abdykacji cesarza lub dynastji Hohenzolernów.

Niewolno publikować żadnych wiadomości, nawet zaczerpniętych z prasy zagranicznej, że wojsko austro-węgierskie wzbrania się walczyć dalej.

Wszystkie wiadomości o demonstracjach i rozruchach ulicznych podlegają cenzurze przewencyjnej.

Przedruk wiadomości podanych przez „Vossische Zeitung“, jakoby w Monachjum i Stuttgarcie odbyły się rozruchy socjalistyczne, które przybrały rzekomo charakter bolszewicki, jest niedozwolony.

Dlatego niewolno też przedrukowywać tych wiadomości, które w tłumaczeniu ukazały się w „Godzinie Polski“ № 303 B. z dnia 5 listopada 1918 r.

Na rozkaz Wodza naczelnego, należy zabronić publikowania niecenzurowanych wiadomości o wypadkach w Kilonji, choćby się już ukazały w prasie kilońskiej.

Spis nazwisk, wymienionych w dokumentach cenzury.

Almereida, polityk francuski 251.
Batocki, prezydent urzędu żywnościowego 108.
Bednorz Józef 1^b.
Beseler 70, 83, 207, 236, 240.
Bethmann Holweg 83.
Brochnow, lotnik niem. 157.
Brose 1^b.
Brudziński, rektor 60.
Caillaux 97, 251.
Choc, poseł czeski 58.
Cohen 353.
Cohn dr. 295.
Contzew dr. 46.
Czartoryski 38, 105.
Czernin hr. 245.
Dawid King 108.
Dowbor Muśnicki 338, 362.
Duval 251.
Falkenhayn generał 100.
Farbstein 241.
Füssli, wydawca 262.
Geldern, radca regencyjny 154.
Gerard, ambasador amerykański, 354.
Gingold 279.
Giolitti 97.
Głabiński 242.
Goering 357.

Helferich 54.
Hell, pułk. 100.
Hertling hr. 274.
Hindenburg 147, 179.
Humbert 251.
Joffe 296.
Kamieniew 296.
Karol Stefan, arcyksiążę 164.
Kirchert, c. i k. kapitan 352.
Kleinschmidt 279.
Korfanty 115.
Kozicki Leon, 1^b.
Kramarz, poseł czeski 39.
Krylenko 268.
Kucharzewski 257.
Kwilecki hr. 38.
Laymarie 251.
Lednicki 385.
Leonhard 73.
Lichnowsky 360, 361.
Limanowski 43.
Lindgson 289.
Lubomirski 224.
Ludendorff 302, 304.
Łempicki 77. •
Łącki 406.
Mackensen 100.
Makowiecki 60.

Markowski ks. 289.
Mihlon, dyrektor zakładów Kruppa, 361.
Michelis 370, 372, 373, 380.
Muller, lotnik niemiecki 157.

Napieralski 7.
Nowakowski Wiktor 1^b.
Niemojewski 209.

Oppenheim prof. 311.

Pichon 359.
Piłsudski 71, 78, 80, 88, 94, 115, 206, 220.
Posadowsky hr. 204.
Privat Edmond 96.

Radziwiłł 83.
Ronikier hr. 87, 376.
Rosiński (279) 298.
Rostkowski dr. 420.
Rozwadowski 259.

Sadlak 207.
Schiemann prof. 124.
Schwager 390.

Schultze 450.
Skworz Karol 1^b.
Śliwka 279.
Sokołow Nahum 359.
Sosnkowski, pułk. 80.
Steczkowski 362.
Stransky, poseł czeski 181.

Tarnowski hr. 186, 234, 247, 250, 252, 258.
Teodorow dr. 196.
Toruńczyk 279.
Trąpczyński 90.
Trocki 265, 282, 286, 332, 335.

Walraff 426.
Wilhelm II 23, 77, 81, 134, 145, 146, 199,
210, 211, 213, 460.
Wilson 116, 183.
Witos, poseł 193.

Zawadzki Aleks. 207.
Zwiedinick prof. 447.
Zygmuntowa, ks. pruska 72.
Żychliński, komisarz rządu niem. 146.

Przepisy cenzuralne dotyczące wojsk polskich.

№	№	№	№
41 ^b	111 ⁵	222	373
60	114 ^{1-3, 6}	234	380
67	115 ¹	235	389
68	120 ³	237	391
71	121	259	401
77	123	331	402
78	124	338	403
80	135	339	404
88	136	342	406
89	146 ¹	349	409
93	147	362	421
95	192	365	423
105 ^{4, 5}	206	366	435
107	208	370	
110 ¹	216	372	

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

5492 S

001-005492-00-0